

máj 2022

novinky z radnice

život a kultúra trnavy

mesto trnava ■ ročník XXXIII ■ číslo 4 ■ nepredajné!

foto: Martin Hesko

Májové tóny

Pri jednej z horských túr som podľahol pokušeniu skrútiť si cestu a vydal som sa neoznačeným chodníkom k tušenému cieľu. Dovedol ma k okraju priepasti. Cestu späť som v tvrdohlavosti odmietal a začal som hľadať možnosti, ako priepasť preklenúť.

Keď sa jednotlivec, národ či ľudstvo na svojej ceste ocitne na hranici konca sveta, ide o krajný stav. Sprievodnými javmi sú nenávisť, vytváranie vinníkov, neschopnosť dorozumieť sa, súperenie a vojny. Hľadanie výstižných slov pre situáciu, ktorá nemá s ľudskosťou nič spoločné, prehľbuje ešte viac emócie a pocit úzkosti. Pomätenie jazykov i predstáv o živote tak mení slová na ostré náboje, ktoré nevedú k poznaniu a komunikácii, ale rozširujú priepasť medzi ľuďmi. Jej preklenutie vo vypätej situácii vyžaduje skôr múdrosť a skúsenosť, ako deklarácie či tvrdohlavé dokazovanie nenahraditeľnosti a správnosti ciest.

Mostom, ktorý nám jednotlivcom pomohol prejsť z nebytia do života, bola v tom najlepšom prípade láska. Aj pri hľadaní najvhodnejších riešení v neistých dobách, ktoré poznačili osobné či medziľudské vzťahy, by sme sa mali pokúsiť vstúpiť na tento most. Nezmení to zrejme napätia vo svete, ktoré nedokážeme v krátkom čase ovplyvniť, ale zásadne mení klímu nášho prostredia. Toho, ktoré bezprostredne spoluvytvárame. Dejiny sveta išli vždy svojím tempom zdanlivo bez ohľadu na čas jednotlivca, no mikrosvet okolo nás nám vďaka láske aj navzdory dobe umožnil dorásť do dospelosti. Láske, ktorá sa nezamieňa s vlastnením iného a jeho pretváraním na vlastný obraz.

Sprevádza ju trpezlivosť, obeta a úcta k druhému.

Láska, ktorá nie je slepá a zahľadená do seba, ale ochotná rozšíriť obzor poznania.

Pri horskej túre som sa po márných pokusoch vzdal individuálneho skrátenia cesty. Priznal som osobné zlyhanie a vrátil som sa na označený chodník.

Na chodník vychodený a pretrpený našimi rodičmi by sme sa mali vrátiť aj v rámci spoločnosti, ak na ceste, ktorou kráčame posledné roky, vyrastá namiesto plodov porozumenia skôr sebecko, rozdelenie, nenávisť a zloba. Porozumieť, že úlohou života nie je presadiť vlastné ciele, ale nestratiť harmóniu života, ktorá nás priviedla na svet. Udržať a podeliť sa s energiou lásky, ktorá napriek útrapám a sklamaniam dáva každému z nás aj v tých najvypätejších chvíľach zmysel.

Prebúdzajúca sa májová príroda nám tóny tejto piesne pripomína vo všetkých možných odtieňoch i farbách.

NOVINKY Z RADNICE

Život a kultúra Trnavy

Vydavateľ: Mesto Trnava

IČO: 00313114

Evidenčné číslo: EV 2899/09

ISSN 1339-8989

Náklad 5 000 ks

Šéfredaktorka: Elena Ursinyová

Redakčná rada: Simona Jurčová,

Martin Jurčo, Miroslava Kuracinová Valová

Redakcia: Mestský úrad, Trhová 3

917 71 Trnava

Číslo telefónu: 033/32 36 105

E-mail: elena.ursinyova@trnava.sk

Autor grafického dizajnu: Andrej Grossmann

Počítačové spracovanie: Filip Grossmann

Tlač: Ultra print

Pluhová 49, 831 03 Bratislava

Periodicita vychádzania:

desaťkrát do roka, august / september

a december / január ako dvojčíslo

Veronika Majtánová

Mesto, kde sa žije kráľovsky, predstavuje svoje nové logo

Nielen Trnavčania dobre poznajú modro-žltý erb s kolesom, ktorý naše mesto reprezentuje už dlhé roky. Tento znak mesta však nikdy nebol súčasťou ucelenej vizuálnej identity. Tá Trnave až doteraz chýbala. Samospráva preto koncom minulého roka vyhlásila verejnú súťaž na nový dizajn manuálu mesta. Víťazný návrh predstavuje verejnosti práve v týchto dňoch.

Mesto Trnavu bude po novom v online a offline prostredí zastupovať logo, ktoré tvorí písmeno T (v dlhšej verzii celý názov mesta) v kráľovskej modrej farbe so zlatou korunou. Odkazuje tým na fakt, že sa Trnava ako prvá na našom území stala slobodným kráľovským mestom.

Autorom novej vizuálnej identity Trnavy vrátane jej loga je grafický dizajnér Adrián Juráček. Jeho návrh vybrala spomedzi šiestich súťažiacich odborná komisia.

„Medzi vopred definované hlavné kritériá výberu nepatril len cena, ale najmä estetická a funkčná kvalita návrhu. Víťazný návrh je elegantný, graficky čistý a dobre aplikovateľný. Hodí sa na inovátné projekty aj tradičné príležitosti,“ hovorí jeden z členov komisie, mestský kurátor Adrián Kobetič.

Súťažné návrhy posudzovali aj traja nezávislí odborníci – uznávaný grafický dizajnér Martin Bajaník, Silvia Kružliaková, ktorá vedie Slovenské múzeum dizajnu a Stanislav Stankoci, grafik, maliar a pedagóg na Vysokej škole výtvarných umení v Bratislave.

Ďalšími členmi komisie boli Veronika Majtánová, vedúca úseku komunikácie a marketingu Mesta Trnava a riaditeľ Kultúrneho strediska Zaži

v Trnave Peter Cagala, ktorý bol aj iniciátorom vytvorenia ucelenej identity mesta. „Som rád, že sa nám otvorenou súťažou podarilo nasadiť Trnave korunku aj v oblasti vizuálnej prezentácie a vytvoriť pre ňu peknú identitu. Veríme, že sa Trnavčankám a Trnavčanom bude páčiť. O rozvoj vizuálnej estetiky v uliciach sa snažíme už viac než desať rokov a do tvorby zapájame mladých ľudí z kreatívneho priemyslu – grafikov, fotografov a videmakerov. Obyvatelia aj návštevníci Trnavy sú vďaka tomu zvyknutí na vysokú úroveň plagátov a vizuálnej prezentácie podujatí. Nová vizuálna identita Trnavy je ďalším významným krokom,“ hovorí P. Cagala.

Adrián Juráček sa venuje grafickému dizajnu už vyše desať rokov. „Dominantným prvkom celého vizuálu je koruna. Nový návrh pracuje so vzdušnosťou, minimalizmom a modernou skratkovitosťou. Symbol kolesa je síce dôležitý heraldický prvok, ale využíva ho viacero inštitúcií. Je preto určite lepšie a praktickejšie oddeliť logo mesta od erbu. Koruna zreteľne odlišuje identitu mesta od iných inštitúcií aj identitu Trnavy od iných miest,“ vysvetľuje.

Téčko s korunou na vizuáloch dopĺňajú zlaté a biele pružky, ktoré symbolizujú obrisy

mestských hradieb, tzv. cimburie.

Súčasťou novej identity je aj slogan „Mesto, kde sa žije kráľovsky“. Pripomína jednak slávnú históriu Trnavy a zároveň ju charakterizuje ako miesto, kde vládne príjemná a živá atmosféra.

„Našou ambíciou pri vyhlásení súťaže bolo nájsť rozpoznateľný vizuálny symbol, s ktorým sa budú domáci identifikovať a bude moderne reprezentovať mesto na Slovensku i za hranicami. Som presvedčený, že sa nám to podarilo, Nová vizuálna identita sa v týchto dňoch začína v meste postupne udomácňovať, novinky budú pribúdať postupne počas celého roka. S Téčkom so zlatou korunou sa budeme stretávať na podujatiach mesta, na propagačných materiáloch, sociálnych sieťach, v mestských inštitúciách a pod. V pláne sú aj zaujímavosti ako oblečenie, tašky či rôzne doplnky nesúce jedinečné logo Trnavy, ktoré potešia nielen lokálpatriotov. ■

Veronika Majtánová

Na novej webstránke môžete plánovať Trnavu podľa svojich predstáv

Kam idú moje dane a čo mesto chystá v mojej mestskej časti? To sú otázky, na ktoré občanom odpovie nová webstránka planujmesto.trnava.sk. Desiatky projektov Mesta Trnava sú odteraz prehľadne usporiadané na jednom mieste, kde o nich návštevníci nájdu bližšie informácie. To je však len jeden z prínosov nového webu, ktorý je na Slovensku unikátom.

Na www.planujmesto.trnava.sk sú v sekcii Projekty jednotlivé investičné akcie mesta rozdelené na plánované, v realizácii a dokončené. Pri každej je uvedený popis vrátane fotografií či vizualizácií, cena i časová os realizácie. Zoznam sa dá filtrovať podľa mestskej časti, kategórií alebo kľúčových slov a lepšiemu prehľadu o dianí v meste napomôže aj mapa investícií.

„Kontinuálne realizujeme množstvo projektov, aktuálne ich máme v rôznej fáze rozpracovanosti viac než sto. Tie najväčšie nezriedka trvajú aj tri až päť rokov, pretože sú administratívne, technicky či finančne náročné. Pre ľudí môže byť zložitá sledovať, v akom štádiu sa nachádzajú a kedy môžu očakávať ich dokončenie, preto sme pripravili túto online databázu investícií mesta – zatiaľ od roku 2018 a postupne ju doplníme aj o skoršie projekty. Na novom webe sa dá veľmi jednoducho dostať k informáciám, čo sa s danými projektami deje, v ktorých častiach Trnavy sa práve niečo stavia a kde sa čo plánuje,“ hovorí primátor Trnavy Peter Bročka. „Vďaka tomu budú mať ľudia lepší obraz o tom, ako mesto hospodári s verejnými financiami, a ako sa miestne dane premieňajú na reálne stavby, obnovené vnútrobloky, detské ihriská a športoviská, opravené cesty a chodníky a celkovo krajšie a modernejšie mesto.“ Návštevníci uvedeného webu nemusia byť len pasívnymi či-

ateľmi, môžu dať najavo svoj názor na projekty, ktoré mesto pripravuje. Spomedzi plánovaných investícií môžu podľa svojich preferencií vybrať tie najdôležitejšie či najpotrebnejšie. Zakliknutím tlačidla „Vybrať projekt“ a potvrdením výberu svoju spätnú väzbu odošlú.

Nová webstránka je súčasťou rozsiahleho procesu participácie verejnosti, ktorý sa v Trnave začal už v roku 2016 zavedením participatívneho rozpočtu a participatívneho plánovania. Počas pandémie, keď kvôli sprísneným opatreniam nebolo možné organizovať verejné stretnutia, bol Participatívny rozpočet pre Trnavu utlmený a na jeho základoch vyrástol koncept širšej participácie, ktorý mesto postupne predstaví. Prvým krokom je práve spomínaná webstránka planujmesto.trnava.sk, prostredníctvom ktorej môžu obyvatelia vyjadriť, do akej miery sa stotožňujú s plánmi mesta na najbliž-

šie roky. V ďalšej fáze pribudne možnosť pridávať aj vlastné nápady. Pre samosprávu to bude podkladom pri rozhodovaní o ďalších investíciách. Zámerom je umožniť občanom zapojiť sa do plánovania mesta, aby bol výsledok podľa ich predstáv, pretože mesto sa rozvíja aj vďaka ich daniam.

„Aktuálne máme rozpracované projekty v hodnote 37 miliónov eur. Dane z nehnuteľností fyzických osôb za minulý rok predstavujú čiastku 2,6 milióna eur a sú dôležitou súčasťou mestského rozpočtu. Aj vďaka nim môže mesto rásť a napredovať. Hoci bolo nedávno nevyhnutné dane z nehnuteľností zvýšiť, je treba vidieť to, že vzrástla aj hodnota toho, čo za ne občania od mesta dostávajú naspäť – za desiatky eur ročne sú to miliónové investície do rôznych oblastí života. Teraz sa o tom vďaka novému webu môže presvedčiť každý sám,“ dodáva primátor. ■

Veronika Majtánová

Trnava poslala kamión s humanitárnou pomocou do Charkova, partnerského mesta na Ukrajine .....

Ukrajinský Charkov je jedným z partnerským miest Trnavy. Už dva mesiace čelí útokom ruskej armády. S cieľom pomôcť obyvateľom tohto mesta poslala mestská samospráva do Charkova kamión naložený potravinami, drogériou, zdravotníckym materiálom a ďalšími potrebami pre deti i dospelých. Zásielka v hodnote takmer 25 000 eur úspešne dorazila do cieľa na Veľkú noc. Humanitárna pomoc sa z Trnavy dostala tam, kde treba.

„S našimi charkovskými priateľmi sme v kontakte, pokiaľ im to podmienky dovoľujú. Niekoľkým ženám, deťom a seniorom sa z takmer tisícsemdesiat kilometrov vzdialeného Charkova podarilo utiecť až sem a v Trnave našli dočasný domov a bezpečie. Tým, ktorí tam ostali, sa snažíme pomôcť, ako sa dá. Na prvú zásielku nadviažeme ďalšou – vždy, keď do Charkova dorazí jeden kamión, vyšleme ďalší. Keď bude tento systém pomoci po logistickej stránke stabilizo-

vaný, máme v úmysle vyhlásiť verejnú zbierku, ak by chceli konkrétnymi vecami prispieť aj dobrovoľníci z radov občanov,“ povedal primátor Trnavy Peter Bročka..

Mesto Trnava ďakuje spotrebným družstvám COOP Jednota Trnava, Senica a Topoľčany za darovanie časti humanitárnej pomoci v celkovej hodnote 10 000 eur. Ďakujeme aj spoločnosti COOP VOZ Trnava, ktorá po logistickej a technickej stránke pripravila vyslanie zásielky. ■

Veronika Majtánová

Vytriedené tetrapaky sa ako ekologické hygienické výrobky vrátia do trnavských škôl .....

Na Dni Zeme v piatok 24. apríla 2022 Mesto Trnava spolu s partnermi predstavili nový „zelený“ projekt s názvom Komunálny materiálový kruh. Ide o výrobu papiera z celulózy získanej regeneráciou zozbieraných kartónových nápojových obalov známych ako tetrapaky.

V praxi to znamená, že tetrapaky z mlieka či džúsov, ktoré v Trnave vytriedime, sa k nám vrátia ako papierové hygienické výrobky. Už čoskoro sa dostanú do trnavských základných škôl.

Trnava je jedným z prvých miest na Slovensku, ktoré sa do projektu Komunálny materiálový kruh (KMK) zapájajú. Kartónové obaly, ktoré Trnavčania vytriedia do žltých kontajnerov, sa zmenia na toaletný papier, utierky a hygienické vreckovky. Z odpadu sa tak stane užitočná surovina na výrobu papiera, vďaka čomu netreba rúbať stromy. Navyše, papier z tetrapakov sa vyrába bez prídania chemikálií a farbív. Produkty z neho

sú ekologické, dermatologicky testované a vhodné aj na kontakt s potravinami.

Tieto výrobky už istý čas poznajú v materských školách na Vančurovej, Narcisovej a Spartakovej 10. V tomto prípade išlo o iniciatívu Dáši Černej, riaditeľky Základnej školy s materskou školou Vančurova, ktorá sa zapojila do projektu Zelená škola a využila ponuku súkromného predajcu týchto produktov. „Zaobstarali sme papie-

rové vreckovky, utierky a toaletný papier – všetko naskladané v krabiciach. Prvou motiváciou bol ekologický faktor, pretože ide o výrobky z recyklovaných tetrapakov. Ukázali sa však aj ďalšie výhody. Materiál je z čistej celulózy, je nezávadný a neupcháva potrubie. Nie sú v ňom žiadne prímеси a farbivá. Okrem toho tieto ekologické výrobky vyjdú lepšie aj cenovo. Je to preto, že toaletný papier nie je v roľkách, ale v útržkoch, a vďaka

ka tomu sa ním toľko neplytvá,“ povedala D. Černá.

Samospráva plánuje postupne dodávať uvedené hygienické výrobky aj do ďalších materských škôl a objektov mesta.

„Záleží nám na tom, aby sme žili v zdravom životnom prostredí a spoločne k tomu chceme viesť aj naše deti. Inšpiráciu čerpáme aj v zahraničí – začiatkom apríla sme nav-

štívali talianske mesto Lucca, kde sa spomínané produkty vyrábajú, a cestou sme sa zastavili v partnerskom meste Trnavy, slovinskom Novo meste. S obehovým hospodárstvom majú dlhoročné skúsenosti a tamojší primátor Gregor Macedoni nás oboznámil s príkladmi ich dobrej praxe,“ povedal viceprimátor Trnavy Tibor Pekarčík. Nápojový kar-

tón (nazývaný aj tetrapak) je viacvrstvový obal. Minimálne sedemdesiat percent tvorí papier, maximálne dvadsaťpäť percent predstavuje plast a päť percent tvorí hliníková fólia. Keď ich vyhodíte do žltých kontajnerov na plasty, začína sa pre tieto obaly púť obehovým hospodárstvom. Zrecykľujú sa a vyrobia sa z nich nové, ekologické produkty. ■

Martin Jurčo, foto: autor

Rezidentské parkovanie zavádzajú takmer všetky mestá, tam, kde už je, sa osvedčilo .....

Parkovanie a jeho regulácia je azda problémom každého väčšieho mesta. Väčšina samospráv premýšľa, ako optimalizovať parkovanie, aby sa centrá miest nestali skladiškom zaparkovaných áut. Podľa experta Slovenskej parkovacej asociácie Igora Dullu tento problém už sčasti vyriešili v západných krajinách. Posilnili verejnú dopravu a sprísnil podmienky parkovania v mestách i na sídliskách. Časom už väčšina obyvateľov začala premýšľať nad tým, či pár metrov prejde na aute, alebo či si každý člen rodiny bude kupovať vlastné motorové vozidlo. Potvrzuje to aj manažér Zelenej vlny RTVS Ľuboš Kasala.

Podľa Igora Dullu v súčasnosti takmer všetky mestá zavádzajú systém regulovaných miest pre rezidentov. Tak sa presne nazýva tzv. rezidentské parkovanie, ktoré zavádzame postupne aj v Trnave.

■ Začnime základnou otázkou: Prečo zavádzame systém regulovaných miest pre rezidentov?

- V centrách miest a na sídliskách máme viac áut a viac požiadaviek na parkovanie, než sme schopní uspokojiť. Chtiac-nehtiac musíme zaviesť nejakú reguláciu, inak vládne chaos. Dôležité je zaviesť aj disciplínu. Nemôže sa parkovať všade, bez ohľadu na bezpečnosť dopravy a životné prostredie. Zavádzaním regulácie parkovania sa teda snažíme v mestách obmedziť pobyt vozidiel hlavne v centrách miest a na sídliskách. Jednoducho, aby v lokalitách parkovali len tí, čo

na to majú nárok. Sú to zväčša obyvatelia danej lokality alebo bezprostrední návštevníci. Aj preto, lebo v minulosti boli najmä centrá miest lokalitami na odkladanie áut aj na celý deň.

■ Prečo teda obyvatelia dodnes nechápu alebo nechcú chápať akútnu potrebu riešenia regulácie parkovania?

- Prečo systém regulácie parkovania obyvatelia nechápu? Kedysi bolo na danú lokalitu všade primerané množstvo áut. Bol jednoduchý vzorec: jeden byt – jedno auto. No to už dávno tak nie je. Mnoho obyvateľov je ešte z týchto čias zvyknutých,

že majú akési nepísané právo mať parkovacie miesto takmer rovno pred vchodom svojho bytového domu. Zaparkovať auto kdekolvek, najlepšie hneď pri paneláku na štátnom či mestskom pozemku, najlepšie zadarmo. Pri takom počte áut na jednom sídlisku nie je šanca, aby samosprávy dokázali takúto požiadavku splniť.

■ Takže obyvateľom miest, a teda aj Trnavy, nezostáva nič iné, len to pochopiť. A akceptovať, že regulácia parkovania je potrebná a skôr či neskôr budú v takomto režime fungovať všetky sídliská.

- Dnes sa už stáva, že ak sa v niektorých mestách na sídlisku zavedie regulované parkovanie s miestami pre rezidentov, obyvatelia iných častí miest sa tiež dožadujú takejto regulácie. Sú to najmä takí, čo pochopili, že systém zlepšil celkovú situáciu. Samostatnou kapitolou je výška ceny parkovania pre rezi-

dentov, potom cena pre druhé a ďalšie zaparkované vozidlo. Je to len zlomok z tej sumy, ktorú by zaplatili pre nejakú súkromnú firmu alebo pri vyrubení komerčnej ceny za toto miesto pri zohľadnení nákladov na jedno parkovacie miesto. Ak by sme si spočítali tie náklady na dvadsaťpäť metrov štvorcových, cenu pozemku, spevnenie plochy – je to neporovnateľne viac.

■ Aká je optimálna cena parkovacej karty?

- Ceny kariet sa u nás hýbu podľa ľubovôle a nálady zastupiteľstiev, ako im to kto z odborníkov vysvetlí problém regulovaného parkovania pre rezidentov. Okrem toho je dôležité, či sa takýto systém zavádza pred voľbami, alebo po voľbách. Po voľbách viac poslanci zastupiteľstiev dbajú na argumenty odborníkov. Pripomeňme, že poplatok má mať hlavne regulačný význam, a preto je ideálne, ak nie je symbolický. Pokiaľ ide o mestá, väčšinou sa pohybuje od 1 do 75 eur za prvé vozidlo takéhoto regulovaného parkovania. Je to ročný poplatok, čiže zlomok komerčného parkovania.

■ Ako funguje tento systém v západnej Európe?

- V západnej Európe je rezidentské parkovanie regulované a neregulované. Základ je, aby každé miesto bolo obrátkové, to znamená, aby sa na dlhší čas nezablokovalo jedným autom. Takmer úplne sa upúšťa od takých parkovacích miest, kde môže parkovať len jedno vozidlo. Takéto miesta boli u nás známe tým zdvíhacím uzamykateľným blokátorom na parkovacom mieste. Ak totiž majiteľ miesta nevyužíval, nemohol ho použiť nik iný, a bolo nevyužitý. Na západe sa najviac využíva regulované parkovanie so zohľadnením pre rezidentov.

Miestni obyvatelia sú nejakým spôsobom zvýhodnení. Majú kartičku, registráciu alebo iný spôsob, ako môžu využiť dané miesto. V západných krajinách šla intenzita motorizácie rýchlejšie, preto si tieto problémy začali riešiť už v 80. rokoch. Napríklad v Amsterdame vôbec nie je samozrejmé k novému bytu získať parkovacie miesto. Navyše, ak ho dostanete, je to až po dvoch rokoch trvalého pobytu v danej lokalite, a jeho cena vôbec nie je nízka. A tak si veľmi rýchlo rozmyslia, koľko áut budú parkovať a kde. Severské štáty sa všetky autá z centier miest a ulíc snažia čo najviac vytlačiť do podzemných garáží alebo parkovacích domov. Vo Viedni mali tento problém tiež už v 80. rokoch a dnes sa presunul k nám. Napríklad, Viedeň má v priemere tridsať päť áut na tisíc obyvateľov, Bratislava päťsto. Kedysi to bolo opačne. Zavedením prísnej parkovacej politiky a regulácie vo Viedni výrazne poklesol počet parkujúcich vozidiel v meste. Samozrejme, s tým musí ísť ruka v ruke zavedenie efektívnej mestskej hromadnej dopravy a alternatívnych druhov dopravy.

■ Častou a opakujúcou sa otázkou obyvateľov je: Prečo mi rezidentský typ parkovania nezaručí stopercentnú istotu voľného miesta pred panelákom?

- Opäť a opäť treba zdôrazňovať, že počet parkovacích miest pre autá je obmedzený. Predstavte si, že máte svoju súkromnú garáž a odrazu chcú parkovať v nej aj vaša dcéra a nevesta. Tri autá tam nepomestíte. Čo urobíte? Väčšinou niekto z vás začne využívať vonkajší priestor, napríklad parkovanie na ulici. A takýchto rodín je veľmi veľa. Parkovacia

karta pre rezidenta vám teda zaručí, že môžete parkovať tam, kde karta platí, ale negarantuje vám voľné miesto. Ak by vám mala garantovať voľné miesto pre vaše konkrétne auto – už by sme sa dostali k tomu, o čom už bola reč. Vaše miesto počas vašej neprítomnosti by nemohol nik iný využiť, a tak by na sídlisku muselo byť o veľký počet parkovacích miest navyše. Prax však hovorí, a aj situácia na sídliskách, kde je zavedené takéto parkovanie, ukázala, že stále sú v rezerve nejaké voľné miesta.

■ Aj na sociálnej sieti čítame, ako obyvatelia Trnavy dookola opakujú už spomínanú tézu o tom, prečo nemajú zarúčené voľné miesto hneď pri paneláku. Ako vysvetľovať témy regulácie parkovania, platby parkovného a rezidentského parkovania?

- Celá propagácia okolo týchto tém je veľmi zložitá záležitosť. Obyvatelia si budú opakovať svoje, a to najmä tí, ktorí nie sú ochotní dať ani 50 centov za parkovanie a nechápu, že mesto nie je schopné dokončene roztahovať plochy na parkovacie miesta. Ideálne je osloviť PR agentúru, ktorá bude ľuďom tieto témy dookola opakovať, vyhľadávať otázky a neustále riešiť odpovede – aj keď zväčša ide stále o tie isté otázky a tie isté odpovede. Samosprávy však nejaké peniaze nazvyš na PR nemajú. Napríklad v bratislavskom Novom Meste to urobili tak, že zozbierali otázky obyvateľov, odpovede im pripravili písomne a formou letákov im to vhodili do schránok. Základ je vysvetľovať, že optimálnym riešením je zvyšovať obrátkovosť miesta. To znamená, aby na jednom mieste mohli denne parkovať viacerí vodiči, jednoducho, aby miesto bolo využitý. ■

Veronika Majtánová

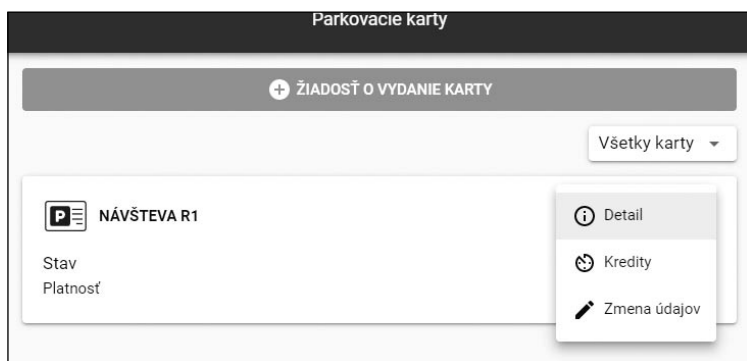
Ste rezidentom zóny? Máte nárok na 48-hodinový kredit na parkovanie zdarma pre návštevy.....

Obyvatelia Trnavy, ktorí majú trvalý pobyt v lokalite s regulovaným parkovaním, prípadne prechodný pobyt v danej zóne a trvalý pobyt inde v Trnave, sú tzv. rezidentmi tejto parkovacej zóny. V Trnave sú zatiaľ dve takéto miesta – Zóna R1 na sídlisku Ľudmily Podjavorinskej a Zóna R2 vo vnútroblokoch na Spartakovskej. Od júla by mali pribudnúť ďalšie tri. Okrem zvýhodnených sadzieb parkovného majú rezidenti zóny aj ďalší benefit – kredit na parkovanie pre svoje návštevy.

Kredit v rozsahu štyridsaťosem hodín za rok je dostupný vo webovej aplikácii datamesta.trnava.sk. Možnosť uplatniť ho sa zobrazí každému, kto je držiteľom parkovacej karty REZIDENT ZÓNY na prvé auto v domácnosti alebo karty NÁVŠTEVA ZÓNY. Karta NÁVŠTEVA ZÓNY je určená rezidentom, ktorí nevládnia auto, chcú však umožniť svojim návštevám bezplatné parkovanie v ich zóne.

Ako uplatníte kredit na parkovanie zdarma pre svoje návštevy:

1. Otvorte v prehliadači webovú aplikáciu datamesta.trnava.sk.
2. Prihláste sa v MOJA ZÓNA (prihlasovacie údaje ste zadávali pri online registrácii, aby ste mohli požiadať o vydanie parkovacej karty, alebo ste ich

dostali osobne v klientskom centre).

3. Vpravo hore rozkliknite tri čiarky a zvolte Parkovacie karty.
4. Vo výbere nastavenom na Všetky karty si vyberte tú, na ktorú chcete kredit čerpať (rozkliknutím troch bodiek vpravo hore a voľbe Kredity).
5. Kliknite na šípku v políčku čerpania kreditu a v ďalšom

okne zvolte Čerpať kredit.

6. Nastavte zónu, EČV návštevníka, dátum a čas jeho návštevy a potvrdte.
7. V prípade potreby, napríklad pri skoršom ukončení návštevy, je možné čerpanie nastaveného kreditu predčasne ukončiť.
8. Jednoduchá a prehľadná grafika vás informuje o čerpaní vášho kreditu. ■

Veronika Majtánová

Výlet na bicykli, aj keď už nohy nevládzu? Áno, v Trnave je to už možné v každom veku ....

Ako prví si začiatkom apríla jazdu na rikši vyskúšali klienti Zariadenia pre seniorov na Ulici Terézie Vansovej. Všetko potrebné im aj zamestnancom ZpS vysvetlili zástupcovia neziskovej organizácie Cycling Without Age.

„Na začiatok sme sa rozhodli tento projekt spustiť v zariadení pre seniorov. Prvé jazdy s nimi absolvujú sociálni pracovníci a v ďalších krokoch oslovíme aj

verejnú. Chceme, aby sa rikše vezúce seniorov stali súčasťou Trnavy ako Trnavský bikesharing a cargo bicykle pre rodiny s deťmi. Veríme, že nájdeme dostatok dobrovoľníkov, ktorí sa do projektu zapoja, a spoločne potešíme mnoho klientov zariadení sociálnej starostlivosti,“ povedala viceprimátorka Trnavy Eva Nemčovská.

Kapitáni budú spolu so seniormi podnikať kratšie i dlhšie cyk-

listické výlety po meste. Vďaka kvalitnej sieti cyklochodníkov budú ich jazdy bezpečné a príjemné. Vodičom bude v šliapaní do pedálov rikše pomáhať elektromotor, poľahky teda odvezú aj dvoch pasažierov pohodlne usadených vpredu.

Byť na vzduchu, užiť si jazdu a cítiť vietor vo vlasoch – to sú veci, ktoré sú pre mladších ľudí samozrejme, až obyčajné, pre staršie generácie sú však často

už nedosiahnuteľné. Na rikišach síce aktívne nebicyklujú, no i tak pre nich takýto výlet môže znamenať veľmi veľa. Nejde totiž len o samotné vozenie sa, ale aj o stretávanie s novými ľuďmi, spoločne strávený čas, rozhovory a pozornosť, ktorú im niekto venuje. Projekt je prínosný aj pre samotných

dobrovoľníkov tým, že búra medzigeneračné rozdiely. To všetko povyšuje túto myšlienku z obyčajného výletu na aktivitu s hlbším zmyslom a sociálnym rozmerom.

Autorom myšlienky Cycling Without Age je Dán Ole Kas-sow. Keď jeho otec ochorel, nemohol už vysadnúť na bi-

cykel, veľmi si však prial tento pocit ešte zažiť. Po jeho smrti prišiel Ole na netradičný nápad, ako toto želanie splniť mnohým ďalším seniorom, a jeho nápad sa vďaka nadšeným dobrovoľníkom šíril ďalej. V súčasnosti funguje v dvetisícpäťsto mestách na celom svete, ku ktorým sa teraz pridáva aj Trnava. ■

Martin Jurčo, foto: autor

Mykola Biloshytsky: Trnava je vďaka milým Trnavčanom našim druhým rodným mestom

Už sme v minulom čísle Noviniek z radnice hovorili o tom, ako sa mnoho Ukrajincov stalo začas aj Trnavčanmi. Počas ruskej agresie na Ukrajine viacero obyvateľov od našich východných susedov našlo zázemie u Trnavčanov. Našli si tu svoju prácu. Deti sa učia na trnavských školách, mnohé z nich aj po slovensky. Mykolu Biloshytskeho poznajú dlhé roky viacerí z nás ako výtvarníka, aktívneho umelca, návštevníka kultúrnych podujatí a aj diskutéra, keďže mu situácia v jeho domovskej krajine nie je ľahostajná. **Aj keď už dlho žije aj s manželkou v Trnave.**

Mykola Biloshytsky sa narodil 28. mája 1954 v Tatarbunary v Odeskej oblasti na Ukrajine. V roku 1966 sa jeho rodina presťahovala do Kyjeva. V roku 1981 sa zosobášil s grafičkou a ilustrátorkou Oksanou Lukomskou a spolu majú dcéru Lesiu (1982). Mykola absolvoval odbor grafika na Ukrajinskej polygrafickej akadémii v Ľvove (1981). Odvtedy pôsobil ako voľný výtvarný umelec (grafik, ilustrátor, divadelný dekoratér) a pôsobil aj na Katedre grafiky Kyjevskej vysokej umeleckej školy.

■ **Vaša cesta do Trnavy bola trochu dlhšia. Aj keď ste pôsobili na rôznych miestach na Slovensku, do nášho mesta vás zavialo a už ste z neho neodišli.**

- V auguste v roku 1989 som sa s manželkou Oksanou zúčastnil na výstupe na Rysy. Tam som sa zoznámil s bratislavským žurnalistom Petrom

Lelovičom. Slovo dalo slovo a Peter Lelovič nám obom ponúkol prácu v medzinárodnej reklamnej agentúre GGK. Bolo to ešte v roku 1992. Na pozvánku od známeho básnika Kamila Peteraja sme v auguste 1992 už pracovali v GGK v Bratislave. Keď agentúra pre nás nedostala povolenie do zamestnania na jeseň 1992, ponúkli nám prácu pomocných reštaurátorov v trnavskej firme Ars Antiqua. Na jar 1993 už sme boli zamestnancami a pracovali na mnohých historických objektoch v Trnave. Po pár rokoch sme si s Oksanou mohli vybaviť živnostenské listy. Tak sme začali samostatný život ako ilustrátori, v reklame, na grafikách a mali sme aj ďalšie aktivity ako boli napríklad výtvarné krúžky pre deti a dospelých. Ale to je už všetko známe.

■ **Hovoril si, že vám bola Trnava vlastne súdená. Prečo?**

- Trnava sa stala pre našu rodinu druhým rodným mestom aj vďaka milým Trnavčanom. Darovali nám kus svojho srdca a od prvých dní pomáhali zvládnuť všetky životne skúšky a situácie. Od roku 2001 na umeleckom pódium nášho mesta funguje nezávislé Zduženie umelcov BonArt, ktoré odštartovalo za dvadsaťdva rokov veľké množstvo kultúrnych podujatí za účasti trnavských a pozvaných umelcov zo Slovenska a zahraničia.

■ **V ktorých lokalitách máš dodnes rodinu? Aké boli tvoje prvé myšlienky, keď si sa dozvedel o ruskej agresii na Ukrajine?**

- Na Ukrajine máme rodiny v Odeskej oblasti, Kyjeve

a Užhorode. Prvá myšlienka bola jednoduchá, že toto je osudová chyba Putina, že konečne sa predstaví hrdinstvo ukrajinskej armády a bezpodmienečne víťazstvo Ukrajiny zruinuje impérium zla. Už dávno sme videli, že táto vojna prerástla z hybridnej formy do horúcej. Podobne ako celý svet, aj my sledujeme všetko online, samozrejme, len z dobre overených zdrojov. Ruská propaganda je totiž veľmi silná. Modlíme sa za našich blízkych, ktorí sú na Ukrajine a pomáhajú na fronte. Pomáhame spolu s našimi trnavskými priateľmi ukrajinským utečencom.

■ Ako si vysvetľuješ spomínaný konflikt a ruskú agresiu na Ukrajine?

- Na rozdiel od ľudí, ktorí nepoznajú základné príčiny krvavej histórie, my to vnímame inak. Konflikt trvá už viac ako päťsto rokov medzi Ukrajinou a Moskvou. A teraz je to agresia civilizácie 19. storočia s krvilačným a cynickým fašisticko-rasistickým režimom z 20. storočia.

■ Si v kontakte s Ukrajincami v Trnave, prípadne na Slovensku? Aj komunikuješ

s tými, čo prišli v posledných týždňoch na Slovensko?

- Sme v kontakte od prvého dňa agresie. Pomáhame ako tlmočníci, hľadáme ubytovanie a zapájame utečencov do spoločenských aktivít. U nás doma, v Brestovanoch, máme ubytovanú sestru Oksany z Kyjeva. Prišli aj moje sesternice s dcérou. Jej pomáha s ubytovaním náš cirkevný zbor Cirkvi bratskej v Trnave.

■ Nachádzaš aj nejaké paralely medzi tým, čo sa deje u vás a aká je politická situácia u nás alebo v Európe? Extrémistické strany sa dostávajú do parlamentov. Pre niektorých našich poslancov sa stali vzormi ľudáci, Tiso, Hlinka a svoj extrémizmus ani nezakrývajú.

- Za tridsať rokov po víťazstve nežnej revolúcie Slovensko z rôznych dôvodov nedokázalo jednoznačne sformulovať a ochrániť základy demokracie. Preto rôznofarebné politické špičky oslepené pseudotoleranciou a korupciou zneužívali spoločenskú pasivitu a nezájum národa o veci verejné. Len sa hrali na demokratov. A to spôsobilo túto

situáciu. Ved' sa len pozrite, keď Fico beztretnie priviedol do parlamentu prívržencov Tisa, tak čomu sa možno čudovať? Urobili z pošliapanej demokracie špinavú demagogiu. Spoločenský chaos je už súčasťou parlamentu s vyhrážkami a napádaním každého, kto myslí a cíti inak. A to bez rozdielu, či to sú Slováci, alebo Ukrajinci. Nepotrebané zlo sa dokáže tvrdo vypomstiť nielen jednotlivcovi, ale aj spoločnosti a štátu. Čo dokáže ruská propaganda, to je niečo neskutočné. Keď ani Rusi nechcú svojim skutočným ukrajinským kamarátom uveriť, že na Ukrajine sa deje putinovská agresia? Tá propaganda je stále silná aj u nás. A posilňujú ju tí, čo sedia v parlamente a vojnu a Ukrajinu nazývajú rusko-americkým konfliktom. Rusofilov a prívržencov Putina je dosť aj v Trnave. Pripomeniem rok 2015, keď v Trnave v západnom krídle radnice bola výstava fotografií Majdan 2004/2014. Od vernisáže ju dokonca musela chrániť polícia proti napádaniu slovenskými šialencami a milovníkmi „ruského sveta“. ■

Martin Jurčo, foto archív autora

Július Lanák strojopis nielen učil, ale v Trnave zorganizoval aj medzinárodnú súťaž .....

Kedysi boli strojopis a jeho ovládanie dôležité najmä pre absolventa ekonomickej školy alebo odborov iných škôl, kde sa vyžadovala technika administratívy alebo hospodárska korešpondencia. Informačné technológie nás v posledných desaťročiach tak ovládli, že umenie práce s klávesnicou je potrebné azda u všetkých, čo pracujú s počítačom. A tie

sú prakticky všade. Dôležitosť strojopisu a jeho význam chápal celý život dlhoročný stredoškolský pedagóg a riaditeľ Strednej ekonomickej školy v Trnave Július Lanák.

Aj keď od jeho smrti uplynulo minulý rok už polstoročie, stále je dnes dosť Trnavčanov, presnejšie povedané, Trnavčaniek, ktoré si ho ako pedagóga pamätajú. Život Júliusa Lanáka (8.

11. 1916 Suchá nad Parnou – 9. 2. 1971 Trnava) vôbec nebol jednoduchý. Úspechy v práci akoby boli vyrovnávaním nástrah jeho života. Bol priekopníkom zavedenia strojopisu ako učebnej a praktickej disciplíny na Slovensku a tiež autorom, spoluautorom a recenzentom učebníc strojopisu. Jeho otec pracoval v suchovskom kaštieli na majetkoch

grófa Odescalchiho ako kolár. Matka bola domáca a stara-
la sa o výchovu štyroch detí. Július prežil detstvo v rodnej
obci, kde navštevoval aj ná-
rodnú školu. Potom navšte-
voval Reálne gymnázium Jána
Hollého v Trnave (absolvoval v
roku 1938). Po maturite odišiel
do Brna, kde sa stal študen-
tom Masarykovej univerzity.
Rovnako ako ďalší slovenskí
študenti musel aj Július Lanák
po vzniku protektorátu Čechy a
Morava v roku 1939 univerzitu
opustiť. V štúdiu pokračoval na
Filozofickej fakulte Slovenskej
univerzity v Bratislave a absol-
voval ho v roku 1948. Už v tom
čase mal trpké skúsenosti s re-
žimom vojnového slovenského
štátu. Pre svoj negatívny postoj
k fašizmu a praktikám ľudáck-
keho režimu bol vyšetrovaný
a internovaný na veliteľstve
Hlinkovej gardy v Bratislave.
Bol aj členom ilegálnej skupiny,
ktorá pôsobila v oblasti Malých
Karpát. Pracoval ako spojka
podzemného hnutia.
„Na vysokej škole ho zaujímal
najmä dejepis a zemepis. Jeho
srdcovou záležitosťou sa však
stal strojopis. V Slovenskom
stenografickom a jazykovom

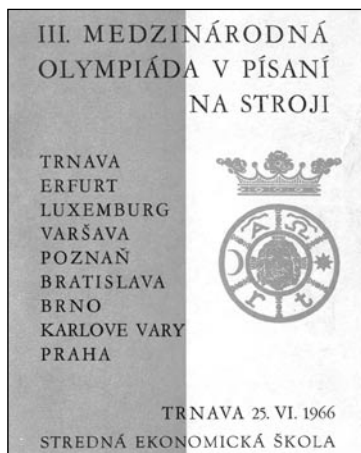
ústave v Bratislave absolvoval
štátnu skúšku zo strojopisu a
získal spôsobilosť vyučovať na
školách písanie na stroji,“ spo-
mína jeho dcéra Viera Ulašino-
vá. „Zároveň s vysokoškolským
štúdiom pracoval ako učiteľ.
Najskôr ako výpomocný učiteľ
na Dievčenskej meštianskej
škole v Trnave. Od roku 1941
pôbil ako suplujúci, neskôr
riadny profesor na vtedajšej
Obchodnej akadémii v Trnave.
Škola počas jeho dlhoročného
pôsobenia niekoľkokrát zmenila
svoj názov,“ hovorí a pripomí-
na, že obchodná akadémia sa
neskôr stala Strednou ekono-

mickou školou v Trnave a sídlila
na dnešnej Študentskej ulici.
Július Lanák tam pôsobil dlhé
roky ako riaditeľ.
Pod vedením Júliusa Lanáka
dosiahla spomínaná škola celý
rad mimoriadnych úspechov.
„Už v rokoch 1954 – 1958 boli
žiačky trnavskej obchodnej
akadémie Kučerová, Miklošo-
vičová, Kubalová, Ondrušová,
Bíliková a Szabová päťkrát
za sebou víťazkami celoslo-
venských žiackych pretekov v
strojopise. Pod jeho taktovkou
vyrástol káder pretekárov, ktoré
aj po skončení štúdia repre-
zentovali Trnavu na medzi-
národných pretekoch a mesto
Trnava sa stalo v strojopisných
súťažiach pojmom,“ hovorí
podľa zachovaných dokumen-
tov z rodinného archívu dcéra
J. Lanáka Viera Ulašinová.
Členky trnavského družstva
Vavrová, Kubalová, Cepková,
Lišková, Hrašnová a Čambo-
rová reprezentovali Trnavu na
medzinárodných súťažiach vo
Viedni, Varšave, Budapešti, v
Juhoslávii i NDR. Naše mesto
sa stalo vo vete známym v
rokoch 1964 – 1966 aj vďaka
veľkolepým medzinárodným
strojopisným pretekom. Pred-

stavili sa družstvá súťažiacich z Prahy, Brna, Karlových Varov, Budapešti, Varšavy, Erfurtu, Luxemburgu a Viedne. V Trnave sa vtedy stretávali tí najlepší súťažiaci z Československa a medzinárodného Interstena (medzinárodná federácia pre stenografiu a strojopis). Počas svojho pôsobenia na škole bol J. Lanák pravidelne hodnotiacim členom komisií pri strojopisných súťažiach. V roku 1959 bol jedným z dvojčlennej delegácie ČSR na 23. medzinárodnom kongrese vo Viedni, kde hodnotilo svoje pracovné výsledky dvadsať štátov.

V šesťdesiatych rokoch bol Július Lanák na vrchole svojich síl. Bol riaditeľom Strednej ekonomickej školy v Trnave, tu zorganizoval niekoľko ročníkov Medzinárodnej olympiády v písaní na stroji a ku každému napísal a v spolupráci s Milanom Jurinom vydal aj vkusný a obsiahly bulletin so zaujímavými informáciami o súťaži

i s rozhovormi. Formálne jeho aktivity ocenil minister školstva titulom vzorný učiteľ. V tom istom roku dostal vyznamenanie na 22. medzinárodnom kongrese pre stenografiu a strojopis v Miláne. V roku 1965 to bol diplom vo Varšave, v roku 1969 diplom za záslužnú prácu v technike administratívy.

Ako pripomína dcéra J. Lanáka Viera Ulašinová, zaujímal ho aj dejepis a zemepis. Témou jednej z jeho študentských prác

boli teda aj dejiny Ríma. „Keď v lete roku 1969 dostal ponuku vycestovať do Ríma a zúčastniť sa na oslavách príchodu Konštantína a Metoda, s radosťou túto príležitosť využil.“ No rovnako ako počas slovenského štátu, aj na začiatku normalizácie sa našli neprajníci. Po auguste 1968 a nástupe normalizácie ho odvolali z funkcie riaditeľa Strednej ekonomickej školy v Trnave. Odvolací dekrét to formuloval jasne: politické dôvody – účasť na oslavách vo Vatikáne.

„Tieto nespravodlivé udalosti znášal veľmi ťažko. Mali negatívny vplyv na jeho už aj tak nedobrý zdravotný stav, ktorý sa koncom roku 1970 prudko zhoršil, a v nemalej miere prispeli k jeho predčasnej smrti. Dožil sa len päťdesiatich štyroch rokov. O nezmyselnosti odvolania z postu riaditeľa školy svedčí aj to, že po roku 1989 bol plne rehabilitovaný,“ dodala Viera Ulašinová. ■

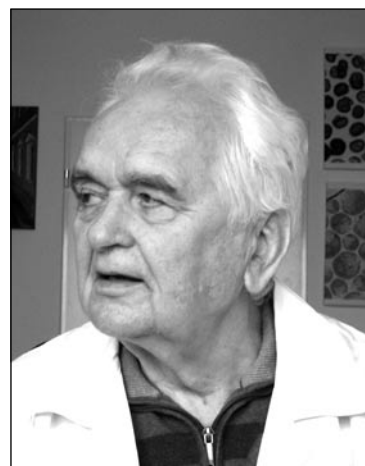
Martin Jurčo, foto archív A.H.

František Hindák rozvinul slovenskú algológiu, jeho rukami prešli desiatky budúcich vedcov.....

Vedecký život profesora Františka Hindáka sa spája so štúdiom fototrofných mikroskopických organizmov – cyanobaktérií / siníc a rias. Po vysokoškolskom štúdiu na Biologickej fakulte Karlovej univerzity v Prahe naštartoval svoju vedeckú kariéru v Bratislave, v laboratóriu rybárstva a hydrobiológie. V roku 1968 nastúpil na miesto vedeckého pracovníka na Botanický ústav Slovenskej akadémie vied, kde pôsobil až do konca svojej aktívnej kariéry. Vytvoril pozoruhodné súborné vedecké dielo, v ktorom sa venoval siniciam a zeleným riasam vodných biotopov Slovenska. Bol autorom alebo spoluautorom viac ako šesťstopäťdesiatich publikácií, z toho je dvadsaťsedem knižných titulov.

František Hindák (*25. marec 1937 Modranka – †6. september 2019 Bratislava) vyrastal v Modranke, odkiaľ pochádzali jeho rodičia. Otec bol úradník a mama domáca

pani, ktorá nasledovala svojho manžela tam, kde vykonával svoju prácu. Jeho detstvo sa spájalo s Modrankou, ale dôležitú etapu prežil so svojou sestrou aj v Nitre. Prišiel však

26. marec 1945, deň, keď Nitru bombardovali spojenecké

vojská a mladá rodina prišla o strechu nad hlavou. „Vtedy bol v Nitre jarmok a v uliciach bolo plno ľudí. Na toto bombardovanie, kedy zahynulo veľa civilistov, otec spomínal celý život. Po bombardovaní mesta sa vybrali spolu pešo z Nitry do Modranky. Moja babka s dvoma malými deťmi, navyše v siedmom mesiaci tehotenstva s mojou, neskôr krstnou mamou. Na dedine im pomohli ich príbuzní, najmä babkine sestry. Tak sa ich život odvíjal v Modranke a v Trnave. Ak by sa otec dožil súčasnej ruskej agresie na Ukrajine, veľmi by ho to trápilo,“ spomína dcéra Alica.

František Hindák sa stal študentom trnavského gymnázia. Za srdce ho chytila biológia, aj keď v rodine sa tejto oblasti nikto nevenoval. Klasické vzdelanie na Reálnom gymnázii v Trnave vychádzajúce ešte z poctivého obdobia prvej republiky mu dalo kvalitný základ na ďalší život. Ako vieme, na gymnázium sa azda v každom ročníku zišla silná patria študentov, ktorí boli neskôr známi vo svojich odboroch. Jeho spolužiakom bol napríklad básnik Ján Stacho, ale aj mnohí neskôr známi lekári či matematici. „Krstná mama spomína, že jej brat Ferko sa vždy výborne učil, ale nechválil sa tým. Bol sčítaný, trpezlivý, cieľavedomý a precízny. Všetky tieto vlastnosti využil vo svojom povolání. Na trnavskom gymnázium dostal vynikajúce základy latinčiny i francúzštiny. Zastihlo ho niekoľko školských reforiem, a tak maturoval ako sedemnáštrročný,“ hovorí dcéra. Po ukončení gymnázia si vybral štúdium na Prírodove-

deckej fakulte UK v Bratislave. Zaujali ho sinice a riasy, o ktorých na fakulte prednášal Štefan Juriš. Od neho dostal radu, že ak sa tomuto odboru chce intenzívne venovať, bude dobre, keď pôjde študovať do Prahy. Súhlasil, a tak po druhom ročníku prešiel do Prahy k prof. Bohuslavovi Fottovi. Počas vysokoškolského štúdia sa stretol so žiakmi pána profesora, svojimi budúcimi kolegami: Jiřím Komárkom, Hanušom Ettlom, Josefom Sulekom a ďalšími. Neskôr vytvorili silnú algologickú československú skupinu, ktorá sa stala jednou z najlepších a najuznávanejších v Európe. F. Hindák sa vo svojom odbore zdokonaľoval, absolvoval viaceré zahraničné pobyty napr. na Kube, vo Švajčiarsku, v USA. Vedeckú hodnosť doktora biologických vied získal v odbore botanika (1979). Ako aktívny externý učiteľ Prírodovedeckej fakulty UK sa habilitoval na docenta (1992) a neskôr na profesora v odbore ekológie na Technickej univerzite vo Zvolene (2004). Pracoviská Františka Hindáka súviseli s jeho zameraním, teda s výskumom cyanobaktérií / siníc a rias. V rokoch 1959 – 1962 to bolo Laboratórium rybárstva a hydrobiológie PČSAPV v Bratislave, v rokoch 1968 – 1968 pôsobil v Třeboni na Mikrobiologickom ústave Čs. akadémie vied. V roku 1968 prešiel do Bratislavy a zamestnal sa na Botanickom ústave SAV, kde pracoval až do odchodu do dôchodku (do konca života bol emeritným pracovníkom Botanického ústavu Centra biológie rastlín a biodiverzity SAV). Vyučoval aj na SVŠT,

neskôr STU v Bratislave. Na Slovensku rozvinul slovenskú algológiu, jeho rukami prešli desiatky študentov, budúcich hydrobiológov i vedcov. Aj keď pracoval v Bratislave a bol už vážnym pánom profesorom, stále prichádzal do Modranky ako domov. „Trnavu mal vždy veľmi rád. Žila tu celá jeho rodina, sestry s rodinami, aj krstná. V roku 2019 sa stretol v Trnave s ročníkovými bývalými spolužiakmi z gymnázia posledný raz, z ich triedy zostali už len traja. Stretávali sa pravidelne pod vežou a na obede v neďalekej reštaurácii spomínali na staré časy. Predpokladám, že sa jeho žijúci spolužiaci stretávajú aj naďalej,“ hovorí jeho dcéra a pripomína, že okrem Trnave a Bratislavy miloval jej otec aj Prahu. A veľmi rád spomínal aj na vedecké obdobie v Třeboni, kde sa venoval hromadnej kultivácii siníc a rias. Prof. František Hindák získal v roku 2012 od Milana Ftáčnika Cenu primátora Bratislavy za celoživotnú vedeckú, pedagogickú a organizátorskú prácu, za zásluhy o poznanie mikroflóry siníc a rias vodných biotopov, osobitne na území Bratislavy. Opísal trinásť nových druhov siníc a púťdesiatštyri druhov rias, spomeňme zelené riasy pomenované podľa Bratislavy: *Possonia sestonica* (1982), *Koliella bratislaviensis* (1984), po rieke Dunaj: *Danubia ansa* (1980) alebo po starovekom rímskom vojenskom tábore Gerulata v Rusovciach: *Catenocystis gerulata* (1987). Za knihy *Sladkovodné riasy, Základy systému a evolúcie výtrusných rastlín a Tatry*

– príroda“ získal so spoluautorským kolektívom Cenu Slovenského literárneho fondu, za Fotografický atlas mikroskopických siníc Prémia spomínaného fondu. Organizoval medzinárodné vedecké sympóziá o biológii a taxonómii zelených rias v kongresových

Martin Jurčo, foto archív

Odišla prvá slovenská profesorka archeológie ...

Nielen pedagógovia, kolegovia a študenti, ale kultúrna verejnosť a najmä archeológovia sa v týchto dňoch dozvedeli smutnú správu, že vo veku šesťdesiatšesť rokov zomrela archeologička Klára Kuzmová. Svojou prácou pozdvihla nielen univerzitné trnavské pracovisko, ale aj výskumy, na ktorých sa spolupodieľala.

Prof. Klára Kuzmová (*26. jún 1955 Nové Zámky – †16 apríl 2022 Nitra) sa zameriavala na archeológiu starovekých rímskych provincií. Najmä na provinciálnu keramiku a terru sigillatu. V rokoch 1973 – 1978 vyštudovala archeológiu na Univerzite Komenského v Bratislave. Potom pôsobila v Archeologickom ústave Slovenskej akadémie vied. S Titom Kolníkom a Jánom Rajtárom spolupracovala na výskume rímskeho vojenského tábora Celemantia v lokalite Iža-Leányvár.

„Pamätám sa na rok 1998, keď u nás prvýkrát prednášala na fakulte a my sme mali tú česť ju po prvý raz stretnúť. Od tohto momentu ostala verná Trnavskej univerzite až do predčasného odchodu,“ hovorí dekan Filozofickej fakulty Trnavskej univerzity, archeológ Erik Hrnčiarik.

Klára Kuzmová nastúpila na Katedru klasickej archeológie v spomínanom roku, najskôr ako externistka a od roku 2002 na plný úväzok. V roku 2011 ju prezident vymenoval za prvú profesorku klasickej archeológie na Slovensku. V rokoch 2002 až 2004 pôsobila ako prodekanka pre vedu výskum a doktorandské štúdium na Filozofickej fakulte

centrách SAV v Smoleniciach a v Starej Lesnej. Vedecké znalosti využíval pri mnohých hydrobiologických kurzoch usporiadaných na Slovensku aj v zahraničí. Expertíznymi správami prispel k riešeniu úloh pre Štátnu ochranu prírody SR, TANAP, ako aj pre

Trnavskej univerzity. „Pani profesorka bola spolugarantka a od 2012 hlavná garantka študijného odboru klasickej archeológia. Jej vedecký profil ju predurčoval prednášať predmety o rímskych provinciách či okrajových oblastiach antického sveta a dal jej priestor aj na srdcovú záležitosť – rímsku keramiku, najmä terru sigillatu. V jej poznaní bola odborníčkou európskeho významu. Viedla viac ako štyridsať záverečných prác. Zapájala študentov aj do výskumných aktivít katedry. Podarilo sa nám spolu objaviť najstaršiu sakrálnu pamiatku v Trnave – románsky karnier. Vďaka pôsobeniu v Archeologickom ústave SAV v Nitre rozvinula plodnú spoluprácu, organizovala Archeologické školy v rímskom tábore na Leányvári v Iži, podporovala a spoluvytvárala spoločné publikácie. A nebol to len ústav, pomohla rozvinúť kontakty s inými archeologickými inštitúciami doma a v zahraničí,“ spomína Erik Hrnčiarik.

Klára Kuzmová sa podieľala na založení a neskôr na zostavovaní zborníka katedry archeológie na univerzite, ktorý sa aj vďaka jej dôslednosti a precíznosti stal uznávaným vedeckým periodi-

Bratislavu. Spomínať jeho členstvo v desiatkach rád rôznych odborných združení a časopisov, to by vydalo na dlhý zoznam, ktorý tiež dokumentuje neskutočne bohatý a aktívny život biológa – algológa, profesora Františka Hindáka. ■

kom. Spolu s kolegami z katedry pravidelne organizovala medzinárodné vedecké sympóziá a konferencie. Bola členkou Vedeckej rady Trnavskej univerzity a vedeckej rady Filozofickej fakulty TU, členkou medzinárodnej vedeckej spoločnosti pre výskum rímskej keramiky, Slovenskej archeologickej spoločnosti, občianskeho združenia Pro Archeologia Classica a pod. Pôsobila v rôznych komisiách, grantových agentúrach či redakčných radách – z mnohých napríklad rakúsky Carnuntum Jahrbuch. Bola editorkou a spoluautorkou niekoľkých vysokoškolských učebníc a vedeckých monografií. Za svoju obetavú prácu získala rad ocenení. Za všetky spomeňme cenu Antona Hajduka za mimoriadne výsledky vo vedeckej a tvorivej pedagogickej práci aj na pôde Trnavskej univerzity. ■

Simona Jurčová, Západoslovenské múzeum v Trnave

Po stopách počiatkov slovenskej populárnej hudby v Trnave .....

Prvorepublikové zábavy sa v Trnave neobišli bez dobrej hudobnej kapely. V krčmách hrávali miestni hudobníci, často amatérski, ktorí sa venovali hre na hudobný nástroj len ako koníčku a brali to ako zdroj príležitostného zárobku. V dobových periodikách sa o muzikantoch zábavnej hudby dozvedáme skôr sporadicky, napríklad zo správ o fašiangových zábavách, karnevaloch, silvestrovských zábavách, plesoch alebo z reklamy venovanej propagácii novootvoreného podniku.

Jednou z takých správ je inzerát zverejnený v týždenníku *Nové Slovensko*: „Dovoľujem si oznámiť, že 31. mája 1924 otvára**m** bývalú Schwartzovu kaviareň na Masarykovej ulici č. 7, ktorú

povediem zrenovovanú pod menom *Kaviareň Internationale*. Jozef Baron, kaviarnik. Večer koncertuje v kaviarni chýrečná hudba Pihik z Bratislavy!“ Kto bol tento vo svojej dobe slávny

VIKTOR HOLINKA-ROMANOV
Vydavateľ • Trnava, Orolská ulica číslo 18

Obsah: Tlačivo

Bežo a spol., Trnava

Objednávkový lístok firmy Viktora Holinku-Romanova

Viktor Holinka - Romanov
vydavateľ
TRNAVA, OROLSKÁ 18

Bežný účet u
Živnostenského úverného ústavu v Trnave

Reklama firmy Viktora Holinku-Romanova

1 *Nové Slovensko*, 1924, č.22, s.12. In Štátny archív v Trnave. Fond periodík.

Ľudia a udalosti .....

■ **1. 5. 1472** – Kráľ MATEJ povolil trnavskej mestskej rade voľne predať alebo darovať domy, ktoré boli opustené a zničené po veľkom požiari roku 1469 (550. výročie).

1. 5. 1512 – Trnavský mestský kapitán PAVOL HOLLÝ, majiteľ obcí Starý Linč, Biely Kostol a Opoj, daroval celý svoj majetok slovensky písanou listinou mestu Trnava (510. výročie).

■ **1. 5. 1942** – V Trnave sa narodil jadrový fyzik a vysokoškolský pedagóg IVAN WILHELM, profesor Karlovej univerzity v Prahe a v rokoch 1999-2005 jej rektor (80. narodeniny).

■ **4. 5. 1887** – V Ružomberku sa narodil telovýchovný pedagóg a priekopník ľahkej atletiky na Slovensku JÁN HAJDÓCZY, ktorý v rokoch 1919-1939 pôsobil ako profesor gymnázia v Trnave, kde jeho pamiatku pripomína ulica nesúca jeho meno (135. výročie).

■ **4. 5. 1952** – V Trnave umrel akademický sochár JÁN KONIAREK, jeden zo zakladateľov novodobej slovenskej plastiky a tvorca viacerých pomníkov v Trnave, kde jeho meno nesie ulica a Okresná galéria (70. výročie).

■ **6. 5. 1237** – Kráľ BELO IV. potvrdil výsady, ktorými Trnavu oslobodil od platenia daní v celom Uhorsku (785. výročie).

■ **9. 5. 2021** – V Šelpiciach umrel básnik, prekladateľ a literárny vedec VILIAM TURČÁNY, rodák zo Suchej nad Parnou, absolvent trnavského gymnázia a Čestný občan mesta Trnavy i Trnavského samosprávneho kraja (1. výročie).

■ **10. 5. 1942** – V Trnave sa narodil právnik, zakladateľ

hudobník, čo prišiel hrať do trnavského podniku? Jožko Pihík (1890 – 1956) bol rómsky primáš, no zároveň hudobný skladateľ a textár. Na slovenskej hudobnej scéne pôsobil takmer štyri dekády (dvadsiate – päťdesiate roky 20. storočia). Jeho Cigánska skupina pôsobiaca nielen v Bratislave hrávala slovenské ľudové piesne, cigánske piesne, čardáše, ale aj foxtrot a populárnu hudbu. Od polovice tridsiatych rokov bol významným propagátorom slovenskej tanečnej piesne. Jeho kapela sprevádzala priekopníkov slovenskej populárnej piesne akými boli Štefan Hoza a Dr. Janko Blaho.² Najväčšie fašiangové zábavy, karnevaly a plesy sa konali v Trnave v mestskom divadle. Zvyčajne sa zábava konala na troch pódiumoch – v priestore divadelnej sály, v sále Pannonie (niekedy označovanej aj ako sála Matice slovenskej, ktorá ju mala v prenájme v rokoch 1934 – 44) a improvizovanom bare. V troch priestoroch, ktoré museli byť od seba dostatočne vzdialené, hrali tri rozličné hudby. V divadelnej sále, ktorá sa považovala za hlavnú, hrala zvyčajne vojenská hudba s profesionálnymi hudobníkmi a klasickým, skôr konzervatívnym repertoárom. V sále Pannonie hrávali cigánske kapely ľudový a tanečný repertoár a v improvizovanom bare hrávali jazzové kapely v tej dobe najnovšie hudobné žánre obľúbené u mladšej generácie. V roku 1926 informovala rubrika Fašiangové zvesti Trnavčanov o aktuálnych zábavách, z ktorých sa niekedy dozvedáme, aké súčasné kapely

Láska je zázrak sladký. Notový materiál.

Naše klavírne úpravy:

1. Láska je zázrak sladký...
Pieseň Z.d. Cón.–V. H. Romanov
2. Už odchádzam... (Dvojú brevka)
Pieseň s tango A. Galbavého–V. H. Romanov
3. Len vy to viete...
Pieseň s slow-foxtrot Róbert Hebenitz
4. Budem tu večne íhábít...
Tanečný repertoár „Jozka s malý kerňák“ L. Schramm–V. H. Romanov

Máme v tlači:

5. Buď hsteadon mójho štátla
Pieseň s tango Anton Selocky
6. Hladzda
Tango L. Schramm–A. Radváni
7. Hraj, cigán... (Starý veterán)
Tango L. Schramm–A. Radváni
8. Tys' slaka láb...
Pomalý valčík D. Kopačka–V. H. Romanov
9. Už pláva loď...
Tango Viktor Holinka–Romanov

HUDBNÉ NAKLADATELSTVO „MELÓDIA“
VIKTOR HOLINKA-ROMANOV TRNAVA

Ponuka hudobného nakladateľstva Viktora Holinku-Romanova

tam hrali: „Maškarný ples Š. K. Trnava v miestnostiach Matice Slovenskej a v divadle. Soslenná hudba Joja Galbavého v sále Slovenskej Matice, vojenská hudba Tatranského p.(pešieho) pluku č. 7 z Nitry v divadle, v improvizovanom Orient bare jazz band.“³ Pojem „soslenná“ hudba znamenal, že ku klasicky fungujúcej kapele sa na takejto zábave najali aj iní hudobníci,

² Heslo Pihík, Jožko. In Múzeum slovenskej populárnej hudby. [online] [cit. 2022-04-19]. Dostupné na internete: <https://popmuseum.estranky.sk/clanky/digitalna-encyklopedia/menny-zoznam-osobnosti-a-suborov/pihik--jozko.html>

³ Nové Slovensko roč. V., č. 5, 28. 1. 1928, s. 7

Ľudia a udalosti.....

a dlhoročný predseda tenisového oddielu v trnavskej TJ Slávia IVAN ČIERNY (80. výročie).

■ **12. 5. 1772** – Lekárska fakulta Trnavskej univerzity sa presťahovala do novej, zvlášť pre ňu postavenej budovy (250. výročie).

■ **13. 5. 2012** – Začala sa veľká rekonštrukcia železničnej stanice v Trnave (10. výročie).

■ **14. 5. 1897** – V Trnave sa narodil maliar a výtvarný pedagóg PAVOL LUKACHICH, nositeľ Uznania za zásluhy o rozvoj a reprezentáciu mesta Trnava in memoriam za rok 2000 (125. výročie).

■ **14. 5. 1997** – V Trnave umrel motocyklový pretekár a športový organizátor JÁN PINTÉR (25. výročie).

■ **15. 5. 2017** – V Trnave umrela dlhoročná profesorka Gymnázia Jána Hollého ŠARLOTA FAGULOVÁ, ktorá učila nemecký, francúzsky a latinský jazyk (5. výročie).

■ **16. 5. 1942** – V Trnave sa narodil hádzanár a tréner ALEXANDER ULAŠIN, dlhoročný funkcionár hádzanárskeho oddielu Lokomotívy Trnava a prezident trnavského klubu hádzanárov HK 47 (80. výročie).

■ **19. 5. 1922** – V Lietavskej Lúke sa narodil hudobník, zbornajster, pedagóg a odborný publicista VIKTOR BRÓS, ktorý pôsobil v Trnave ako vedúci Katedry hudobnej výchovy PdFUK a dirigent spevokolu Bradlan (100. výročie).

■ **20. 5. 1937** – V Nových Zámkoch sa narodila jazykovedkyňa, vysokoškolská učiteľka, odborná publicistka

Už odchádzam... Notový materiál.

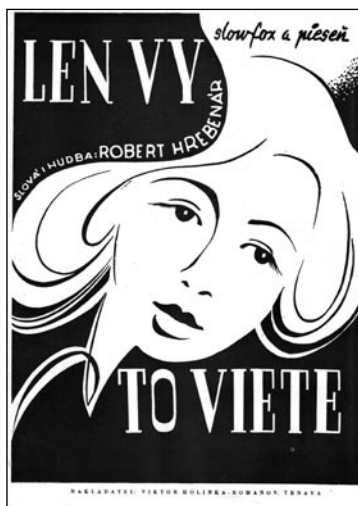
aby posilnili niektorú (napr. dychovú) zložku súboru. V správach týždenníka Nové Slovensko čítame, že v polovici tridsiatych rokov 20. storočia boli v Trnave populárne maškarné plesy Športového klubu Trnava (Š. K. Trnava). V roku 1933 hrala v mestskom divadle „Hudba peš. pl. 23 Amerických Slovákov, v Pannonii uznaná cigánska kapela Eužena Tökölyho a v improvizovanom Art Dancing Halle výborný jazz.“⁴

⁴ V roku 1934 na 12. maškarnom plese Š. K. Trnava zabávali Trnavčanov tieto kapely: „V divadle účinkuje vojenská hudba pp. pl. č. 23 Amerických Slovákov, v Pannonii zosilená cigánska kapela J. Galbavého a v improvizovanom bare v šatniach mestského divadla jazz-band.“⁵ V uvedených správach o trnavských zábavách sa častejšie opakuje účinkovanie cigánskej kapely Joja Galbavého. Jozef Galbavý bol cigánsky primáš, ale tiež hudobný skladateľ a textár. Názov jeho kapely

4 Nové Slovensko roč. X., č. 6, 4. 2. 1933, s. 4

5 Nové Slovensko roč. XI., č. 6, 3. 2. 1934, s. 5

6 Heslo Jojo Galbavý. In Múzeum slovenskej populárnej hudby. [online] [cit. 2022-04-19]. Dostupné na internete: <https://popmuseum.estranky.sk/clanky/digitalna-encyklopedia/menny-zoznam-osobnosti-a-suborov/galbavy--jojo.html>

Len vy. Notový materiál.

Budem Ťa večne ľúbiť. Notový materiál.

sa uvádza rôzne: „kráľovský primáš Jojo Galbavý s jeho cigánskou kapelou“ prípadne ako „Jojo Galbavy so svojou cigánskou kapelou“ alebo „Cigánsky orchester“.⁶ Tieto názvy sa často opakujú na vydaných gramofónových platniach so skladbami, kde je uvedený ako sprievodná kapela napr. Františka Krištofa Veselého (Dnes až do rána, Ultraphon, 1937),

Ľudia a udalosti.....

a poetka GABRIELA GOTTHARDOVÁ, ktorá od detstva žije v Trnave, kde študovala na Pedagogickej škole a neskôr prednášala na Katedre slovenského jazyka a literatúry PdFUK a na UCM (85. narodeniny).

■ 1982 – Bol otvorený elektrifikovaný úsek železničnej trate Trnava – Jablonica (40. výročie).

■ 21. 5. 2007 – V Trnave umrel hudobník, hudobný pedagóg, dirigent a skladateľ JOZEF KUDRI, nositeľ Ceny mesta Trnava za rok 2001 (15. výročie).

■ 24. 5. 2017 – V Bratislave umrel bývalý riaditeľ Spolku sv. Vojtecha v Trnave, publicista a kňaz ANTON ADAMKOVIČ, rodák z Červeníka (5. výročie).

■ 25. 5. 1947 – V Dolnej Porube sa narodil dlhoročný riaditeľ divadla v Trnave EMIL NEDIELKA (75. výročie).

■ 28. 5. 1937 – V Trnave sa narodil pedagóg a hudobník-saxofónista VILIAM HUDCOVIČ, člen Old Boys Jazz Bandu a viacerých tanečných kapiel (85. narodeniny).

■ 28. 5. 1987 – V Bratislave umrel športovec, dvojnásobný majster republiky v skoku do výšky a účastník OH v Paríži MIKULÁŠ KUCSERA, ktorý pôsobil ako bankový úradník v Trnave, kde je aj pochovaný (80. výročie).

■ 29. 5. 1922 – Vatikán vyňal z Ostrihomskej diecézy jej slovenskú časť a zriadil v Trnave apoštolskú administratívu. Za jej prvého apoštolského administrátora vymenoval pápež Pius XI. neskoršieho biskupa PAVLA JANTAUSCHA (100. výročie). ■

P.R.

Járu Pospíšila (Když se stmívá, Ultraphon, 1937), ale aj Janka Blahu či Štefana Hozu. V nasledujúcich dekádach (v štyridsiatych a päťdesiatych rokoch sa často v Trnave spomína kapela Alexandra (Šaňa) Galbavého, ktorá hrávala v miestnych kaviarňach (Thalmeiner, Imperial). Záujem o takéto angažmán bol obojstranný – kaviareň sa snažila získať čo najpopulárnejšiu a medzi ľuďmi známu a obľúbenú kapelu a naopak pre kapely bolo z hľadiska zárobku výhodné získať dlhodobú zmluvu.

V štyridsiatych rokoch pôsobil v Trnave (a v blízkom okolí) viacero hudobníkov, ktorí boli zároveň aj skladateľmi, textármi a interpretmi slovenskej populárnej hudby. Dokonca tu sídlilo nakladateľstvo a vydavateľstvo notového materiálu (hudobní) Viktora Holinka-Romanova (Melódia), ktoré sa podieľalo na šírení pôvodnej slovenskej populárnej piesne. Viktor Holinka-Romanov (1919 – 1984) pochádzal z Veselí nad Moravou, neskôr žil a pracoval v Trnave ako vydavateľ.⁷ Sám pôsobil aj ako textár, spolupracoval s trnavskými autormi hudby, ako boli Anton Galbavý, Laco Schramm, Dodo Kopačka, ale napísal aj slovenský text na zahraničný hit. Otextoval známu taliansku skladbu Mamma – Mama (text: Viktor Holinka-Romanov, hudba: C. A. Bixio, text vyšiel vo vydavateľstve Vatra). V jeho vydavateľstve vychádzali notové podklady viacerých populárnych piesní. Ako textár spolupracoval s niekoľkými autormi hudby: Zdenek Cón

Dobrá noc, mamička...
Text: M. R. Belohlávek.

⁷ Informácie od Jozefa Šelestiaka, ktorý poskytol autorke tlačový materiál k vydavateľstvu Viktora Holinka z rodinného archívu

Mama...

pieseň.

Slov. text: V. H. Romanov. Hudba: C. A. Bixio.

*Mama, dnes som taký šťastný,
že sa k tebe vrátim späť.
Už nadišiel ten deň krásny,
spieval bych radosťou hneď.
Mama, ach, čo som sa načakal,
konečne som ťa objal.*

*Ref. Mama, len ty jediná sa tak o mňa bojíš,
mama, len ty jediná pri mne s láskou stojíš,
tys' ako anjel strážny,
mne patrí pohľad tvoj nežný.
Za teba Otčenáš sa modlím
večer, vždy keď idem spať.
Mama, pre teba úsmev vždy ten najkrajší mám,
len ty si jediná,
teba za žiaden poklad sveta nedám.*

Mama, text: Viktor Holinka-Romanov.

Dobrá noc, mamička...

pomalý fox.

Slov. text: M. R. Belohlávek. Hudba: W. Bochmann.

*Dobrá noc, drahá mamička,
nad sebou vidím tvoje očičká,
čo lásky plameňom žiarivo svietia,
len za teba sa modlí tvoje dieťa.
Dobrá noc, drahá mamička,
robila som ti len starosti,
priniesla som ti žiaľ a bolesti,
dobrá noc, drahá mamička.*

*Dobrá noc, moja mamička,
ty si sa len o mňa vždy starala,
bolesti s úsmevom vždy si znášala
a nežne ma na čelo bozkávala.
Dobrá noc, moja mamička,
viem, že od starostí vrásky máš,
však predsa na mňa sa vždy usmievaš,
dobrá noc, moja mamička.*

I. premiéra v sobotu dňa 23. marca 1957 o 19.30 hodine

Karel Čapek

M A T K A

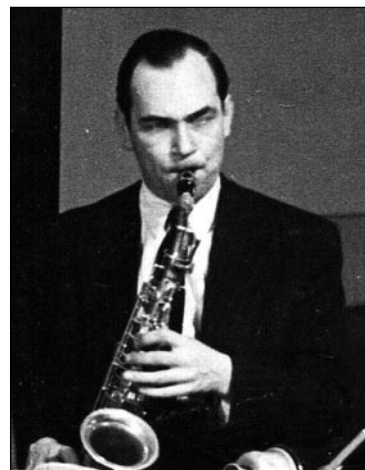
Hra v troch dejstvách

Preložil J. Rovňan

Réžia Milan Belohlávek

Hudobná spolupráca J. M. Soukup

Výprava Milan Hložek, kostýmy Želmíra Tupá

Pozvánka na premiéru hry Matka režiséra M. R. Belohlávka. Zdroj: Zbierkový fond ZsM.

Dodo Kopačka. Zdroj: S. Jurčová

(Láska je zázrak sladký), Anton Galbavý (Už odchádzam, drahý broučku..., tango), Laco Schramm (Budem ťa večne ľúbiť, tango z operety Jozefka z malej krčmičky), Dodo Kopačka (Tys ´slnka lúč, pomalý valčík). Viktor Holinka-Romanov je autor textu i hudby tanga Už pláva loď. Z ponuky jeho vydavateľstva vyberáme napr. skladby s notovým záznamom: Hacienda, tango (L. Schramm – A. Radváni), Hraj, cigán...(Starý veterán), tango (L. Schramm – A. Radváni), Bud' hviezdou môjho šťastia, tango (slová a hudba: Anton Selecký), Len vy to viete, slow-fox (slová a hudba: Robert Hrebenár).⁸ Autorskou dvojicou pôsobiacou v tom čase v Trnave boli aj L. Schramm a A. Radváni, autori niekoľkých slovenských populárnych piesní. Ladislav Richard Schramm (1915 – 1984) pôsobil v Trnave ako všeobecný lekár (na Hviezdoslavovej ulici) v rokoch 1946 – 1958.⁹ Popri profesii bol vynikajúcim klaviristom a hudobným skladateľom. K niektorým skladbám mu text napísal Celestín Anton Rad-

Kapela-doda-kopačka

Kopačkova kapela

váni (1911 – 1978) – používal autorské meno A. Radváni. Spolu napísali niekoľko taneč-

ných piesní, tangá a operetu Kuruci. Ako skladateľ sa na viacerých

⁸ Notový materiál z vydavateľstva Melódia Viktora Holinka – Romanova tlačil Urbánek, Trnava.

⁹ Heslo Ladislav Schramm. In Múzeum slovenskej populárnej hudby. [online] [cit. 2022-04-19]. Dostupné na internete: <https://popmuseum.estranky.sk/clanky/digitalna-encyklopedia/menny-zoznam-osobnosti-a-suborov/schramm--ladislav-richard.html>

pôvodných piesňach podieľal aj hudobník a vo svojej dobe známy frontman trnavskej kapely Dodo Kopačka (12. 12. 1922 – ?) O jeho autorskej činnosti vypovedá rukopisný notový materiál zachovaný v zbierkach Západoslovenského múzea (Tanečné album Doda Kopačku 1). Jedna z piesní, ktorej bol autorom, mala názov: Trnava tys´ mesto športovcov a umelcov. Jeho skladba Pime Juro, pime Ján v trnavskom prostredí doslova zľudovela. Málokto však dnes už vie, že bola napísaná ako vinárska hymna na objednávku vinára a vinohradníka Joža Belicu (1896 – 1974) z Dolných Orešian.

Milan Rastislav Belohávek bol synom trnavského krčmára a vinára Štefana Belohlávka (Vináreň U Belohlávka, Pečárska ul.). M. R. Belohávek

bol divadelník, režisér v Slovenskom komornom divadle v Martine, neskôr fungovalo s názvom Armáde divadlo, kde v r. 1957 režíroval hru Karla Čapka: Matka. Všetkým ešte omnoho skôr sa prejavil ako textár, na hudbu Wernera Bochmanna z filmu Pozdrav na front napísal slovenský text skladby Dobrá noc, mamička. V dobových periodikách z medzivojnového, vojnového a povojnového obdobia nenášli predstavitelia populárnej hudby v Trnave žiadny väčší priestor, boli prosto braní ako muzikanti vtedajšieho moderného žánru. Trnavskí redaktori písali o vznešenejších hudobníkoch zo sveta opery a klasickej hudby, o hudobných skladateľoch, o koncertoch a ich interpretoch. Ale z uvedených čriepok informácií vidíme, že medzi Trnavčanmi bolo veľa

vzdelaných muzikantov, autorov hudby a textárov, ktorí sa uplatnili v rozvoji a propagácii slovenskej tanečnej piesne. Mená ako Jozef Galbavý, Laco Schramm, (Celo) Anton Radványi, Dodo Kopačka sa popri Štefanovi Hozovi, Františkovi Krištofovi Veselom či Gejzovi Dusíkovi navždy zapísali do histórie slovenskej populárnej hudby. K tomu prispelo nielen československé vydavateľstvo gramoplatní Ultraphon, ale i malé trnavské vydavateľstvo hudobníka Viktora Holinku-Romanova s názvom Melódia. Vo svojej dobe jeho notový materiál používali zaiste mnohé slovenské kapely, aby ponúkli ľuďom na zábavách a plesoch aktuálne slovenské šlágre. Materiál z hudobného vydavateľstva Viktora Holinku – Romanova poskytol autorke Jozef Šelestiak. ■

Mgr. Milan Ševčík, kurátor historickej knižnice Západoslovenského múzea

Dlhá vojna s Turkami, zvaná Trinásťročná alebo Pätnásťročná

Na prelome 16. a 17. storočia prebiehala ďalšia protiturecká vojna, nazvaná Trinásťročná (1593 – 1606) alebo Pätnásťročná (do tej sa počíta aj turecké ťaženie v rokoch 1591 – 1592, výsledkom ktorého bolo dobytie pevnosti Bihać v Bosne). Hlavnými účastníkmi boli Habsburská monarchia a kniežatstvá Sedmohradska, Valašska a Moldavska, proti ktorým stála Osmanská ríša. V menšej miere boli zapojené aj Ferrara, Toskánsko, Mantova a Pápežský štát (napríklad v roku 1601 bolo v Uhorsku dvetisíc Toskáncov a viacero expertov na fortifikácie a delostrelectvo vrátane Giovanniho de' Medici, cisárskeho

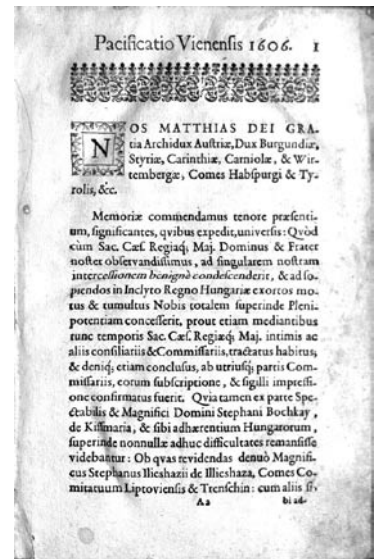
generála uhorského delostrelectva). Ako už bolo spomenuté, predohrou sa stalo dobytie pevnosti Bihać v roku 1592. Vojna v roku 1593 zastihla cisára Rudolfa II. relatívne nepripraveného. V tom čase mal k dispozícii iba štyridsaťdvetisíc profesionálnych vojakov. Z toho dvadsaťdvetisíc bolo v polnej armáde (dvanásťtisíc z rakúskych habsburských území a desaťtisíc z iných cisárskych území) a dvadsaťtisíc v stálych posádkach pozdĺž uhorsko-chorvátskych hraníc. Na jar roku 1593 osmanské sily z Bosnianskeho ejaletu obľahli mesto Sisak v Chorvátsku, čím sa začala bitka pri Sisaku. Tá sa nakoniec skončila

víťazstvom kresťanských síl 22. júna 1593. Toto víťazstvo znamenalo koniec storočnej chor-

vátsko-osmanskej vojny (1493 – 1593). Dlhá turecká vojna sa začala 29. júla 1593, keď osmanská armáda pod vedením Sinana Pašu začala ťaženie proti Habsburskej monarchii a v roku 1594 dobyla Győr (turecky Yanikkale) a Komárno (turecky Komaron). Začiatkom roka 1594 Srbi v Banáte povstali proti Osmanom. Rebeli sa označovali vojenskými zástavami so symbolom svätého Sávu v zmysle kresťanskej svätej vojny. Osmanský veľkovežir Koca Sinan Paša v reakcii na to požiadal, aby bola z Damašku privezená zelená vlajka proroka Mohameda, ktorá mala čeliť srbskej vlajke. Takisto nariadil, aby bol sarkofág s relikviami svätého Sávu odstránený z kláštora Mileševa a prevezený do Belehradu. Osmanský konvoj po ceste zabil všetkých ľudí, ktorí mu stáli v ceste ako varovanie pre rebelov. Turci 27. apríla verejne spálili relikvie svätého Sávu na hranici na vrchu Vračarskej planiny a popol nechali rozsypať do vetra. V roku 1595 zorganizoval pápež Klement VIII. alianciu kresťanských európskych mocností na boj proti Osmanskej ríši (Svätá liga pápeža Klementa VIII.). V Prahe podpísali spojeneckú zmluvu cisár Svätej ríše rímskej Rudolf II. a sedmohradské knieža Žigmund Bátori. K aliancii sa neskôr, avšak ešte v tom istom roku, pripojili Aron Vodáč z Moldavska a Michael Statočný z Valašska. Španielski Habsburgovci vyslali z Nizozemska šesťtisíc skúsených pešiakov a dvetisíc jazdcov pod vedením Karla von Mansfelda, hlavného veliteľa španielskej armády Flámska, ktorý prevzal velenie operácií

v Uhorsku. Cieľom Osmanov v tejto vojne bolo zmocniť sa Viedne, zatiaľ čo Habsburská monarchia chcela získať späť centrálné územia Uhorského kráľovstva kontrolované Osmanskou ríšou. Rozhodujúca bola kontrola nad povodím Dunaja a držba pevností, ktoré sa tam nachádzali. Vojna sa viedla najmä v Uhorskom kráľovstve (prevažne dnešné západné Maďarsko a južné Slovensko), Zadunajsku, Kráľovstvách Chorvátska a Slavónska, Osmanskej ríši (Rumelia – dnešné Bulharsko a Srbsko) a Valašsku (v dnešnom južnom Rumunsku). Ešte v tom istom roku 1595 kresťanské vojská na čele s Mansfeldom dobyli strategické pevnosti na Dunaji Ostrihom a Visegrád, kľúčovú pevnosť Budín však neobliehali. Turci začali obliehať Eger (turecky Eğri) a dobyli ho v roku 1596. V rovnakom roku španielska flotila galér z Neapolského kráľovstva a Sicílskeho kráľovstva pod vedením Pedra de Toleda, markíza z Villafrancy, na Balkáne vyplienila Patras (Rumelský ejálet Osmanskej ríše) ako odvetu za turecké nájazdy na talianske pobrežia. Tento útok bol taký mohutný, že sultán Murad III. uvažoval o pomste vyhladením kresťanov v Konštantínopole. Nakoniec sa rozhodol nariadiť vyhnanie všetkých slobodných Grékov z mesta. V nasledujúcich rokoch španielske flotily pokračovali v nájazdoch v Levantských vodách (Ligurské more, severozápad Talianska), no k veľkým námorným bitkám medzi kresťanmi a Osmanmi nedochádzalo. Na východnom fronte začal Michael Statočný, knieža Valašska, na jeseň roku 1594

ťaženie proti Osmanom, pričom dobyl niekoľko hradov pri dolnom Dunaji (napr. Giurgiu, Bräila, Hârşova či Siliistra), zatiaľ čo jeho moldavskí spojenci porazili osmanské armády v Iaşi a iných častiach Moldavska. Michael pokračoval vo svojich útokoch na územia Osmanskej ríše a obsadil pevnosti Nicopolis, Ribnica a Chilia a dokonca sa dostal až do Adrianopolu. Raz boli jeho vojská len dvadsaťštyri kilometrov od hlavného mesta Osmanskej ríše, Konštantínopolu. Bol však nútený ustúpiť cez Dunaj a Turci viedli masívnu protiofenzívu (stotisícové vojsko), ktorej cieľom bolo nielen získať späť ich nedávno stratené majetky, ale raz a navždy dobyť Valašsko. Útoky boli spočiatku úspešné a podarilo sa im dobyť nielen Giurgiu, ale aj Bukurešť a Târgovişte, a to aj napriek zúrivému odporu v Čalugäreni (23. augusta 1595). V tomto bode sa osmanské velenie uspokojilo, prestalo prenasledovať ustupujúcu valašskú armádu a namiesto toho sa zameralo na vybudovanie opevnení

v Târgovišti a Bukurešti a svoju úlohu považovalo takmer za splnenú. Michael musel čakať takmer dva mesiace na pomoc od spojencov, ale keď sa tak stalo, jeho protiofenzíva Osmanov zaskočila a podarilo sa mu preniknúť cez osmanskú obranu na troch po sebe nasledujúcich bojiskách v Târgovišti (18. októbra), Bukurešti (22. októbra) a Giurgiu (26. októbra). Najmä bitka pri Giurgiu bola pre Turkov zničujúca a museli sa stiahnuť cez Dunaj. Vojná medzi Valašskom a Osmanskou ríšou pokračovala až do konca roku 1599, keď Michael nemohol pokračovať vo vojne kvôli slabej podpore od svojich spojencov. Zlomovým bodom celej vojny bola bitka pri Mezőkeresztesi, ktorá sa odohrala na území Uhorska 24. – 26. októbra 1596. Spojené habsbursko-sedmohradské vojsko v sile štyridsaťpäť – päťdesiat tisíc vojakov bolo porazené osmanskou armádou. Bitka sa zvrtila, keď kresťanskí vojaci v domnienke, že bitku vyhrali, prestali bojovať, aby vyplienili osmanský tábor. Napriek tomuto víťazstvu si Turci po prvý raz uvedomili prevahu západnej vojenskej techniky nad osmanskými zbraňami. Porážka habsburských vojsk znamenala ďalšie osmanské zisky. Bolo uzavreté spojenectvo Habsburgovcov so Sedmohradskom a Valašskom proti Turkom, neskôr sa však táto protiturecká aliancia rozpadla. Cisársky dvor sa rozhodol skončiť so sedmohradskou nezávislosťou. Prišlo k okupácii Sedmohradska generálom Bastom, pričom následná rekatolizácia a násilnícke spôsoby vyvolávali odpor obyvateľstva.

Bitka pri Mezőkeresztesi bola prvým významným vojenským stretnutím v strednej Európe medzi veľkou kresťanskou armádou a osmanskou tureckou armádou po bitke pri Moháči. Napriek tomu sa v roku 1598 rakúskej armáde podarilo opäť dobyť Győr a Komárno. V auguste roku 1601 v bitke pri Gurusláu Giorgio Basta a Michal Statočný porazili uhorskú šľachtu vedenú Žigmundom Bátorim, ktorá prijala osmanskú ochranu. Po zavraždení Michala Chrabrého žoldnierskymi vojakmi na Bastov rozkaz bola sedmohradská šľachta na čele s Mózesom Székelym opäť porazená v bitke pri Brašove v roku 1603 Habsburskou ríšou a valašskými vojskami pod vedením Radu Šerbana. Zdalo sa teda, že Rakúšanovia dokážu získať rozhodujúce víťazstvo. V septembri roku 1601 armády Svätej ríše rímskej obliehali Nagykanizsu. Napriek početnej prevahe museli koalíčné armády o dva mesiace neskôr kvôli veľkým stratám obliehanie opustiť. Posledná fáza vojny (1604 – 1606) zodpovedá povstaniu sedmohradského kniežaťa Štefana Bočkaja. Keď cisár Rudolf II. – väčšinou na základe falošných obvinení – začal stíhanie niekoľkých šľachtických mužov, aby naplnil vyčerpanú pokladnicu, vzdelaný stratég Bočkaj odolal. Spolu so sklamanými príslušníkmi šľachty zhromaždil zúfalých Uhrov, aby začali povstanie proti habsburskému panovníkovi. Jednotky pochodovali na západ, získali niekoľko víťazstiev a dobyli späť územia, ktoré stratila habsburská armáda. Monarchia sa rútila do zániku, pretože povstalcovia s pomocou

Turkov obsadili celé dnešné Slovensko a vpadli dokonca i na Moravu a do rakúskych krajín. Bočkaj bol najprv vyhlásený za sedmohradské knieža (Târgu Mure, 21. februára 1605) a neskôr aj za uhorské (Szerencs, 17. apríla 1605). Osmanská ríša podporila Bočkaja aj uhorskou korunou, ktorú však odmietol. Ako uhorské knieža prijal rokovania s Rudolfom II. a uzavrel Viedenskú zmluvu (1606). Dlhá vojna sa skončila Žitavským mierom (podľa miesta vtedajšieho ústia rieky Žitavy do Dunaja, dnes súčasť obce Radvaň nad Dunajom) uzavretým 11. novembra 1606 s mizernými územnými ziskami pre obe hlavné ríše – Turci získali pevnosti Eger, Ostrihom a Kanisza, ale stratili región Vác v prospech Rakúska. Mier ukončil pätnásťročnú vojnu s Turkami a zároveň aj protihabsburské povstanie Štefana Bočkaja a vydržal ďalších šesťdesiat rokov. Zmluva potvrdila neschopnosť Osmanov preniknúť hlbšie na habsburské územie. Bolo to tiež znakom, že Sedmohradsko bolo mimo moci Habsburgovcov. Cisár Rudolf II. síce zlyhal vo svojich vojnových cieľoch, no napriek tomu si vďaka tomuto odporu voči Turkom získal určitú prestíž, keď vojnu prezentoval ako víťazstvo. V skutočnosti bol však pasívny, čo vyvolalo iniciatívu jeho brata Mateja, ktorý uzavrel so Štefanom Bočkajom a Osmanskou ríšou mier. Mierová zmluva stabilizovala pomery na habsbursko-osmanskej hranici. Bočkajovi sa podarilo udržať si nezávislosť, no súhlasil aj s tým, že sa vzdá titulu uhorského kráľa. Rudolf II. vytváral o sebe ob-

raz víťaza v tejto dlhej vojne, čo ho však neochránilo pred vnútornou krízou jeho politiky. Ku koncu vojny mal veľké dlhy voči veriteľom, pohraničným jednotkám aj poľnému vojsku, robil ústupky uhorskej šľachte a sklamal kniežatá Svätej ríše rímskej, ktoré dotovali ochranu habsbursko-osmanskej hranice. Po uzavretí mieru s Turkami sa Habsburgovci obrátili proti sebe. Tento boj prinútil rodinu vyriešiť záležitosti

Erika Juríková, Trnavská univerzita, Katedra klasických jazykov

Známi i neznámi autori historickej Trnavskej univerzity LXVIII.

Reč Žigmunda Kegleviča adresovaná panovníčke Márii Terézii

V týchto dňoch rokuje Slovenská národná rada o novele vysokoškolského zákona, ktorá je ostro kritizovaná zo strany zástupcov vysokých škôl. Jedným zo sporných bodov sa ukazuje voľba rektora vysokej školy. Právo voliť najvyššieho akademického funkcionára pritom patrí medzi tradičné akademické práva, ktorého korene siahajú na našom území do 2. polovice 18. storočia, keď sa prvým voleným rektorom Trnavskej univerzity stal v roku 1769 Žigmund Keglevič.

Žigmund Keglevič de Buzin (Keglevich; 1732 – 1805) bol tretím z desiatich detí grófa Jozefa Kegleviča de Buzin a jeho manželky Terézie Thavonath von Thavon. Jeho otec bol turňanským županom, preto sa Žigmund narodil v Turni nad Bodvou. Po absolvovaní gymnázia v Bratislave, vtedajšom Prešporku, začal študovať teológiu v Trnave. Teologické štúdiá ukončil doktorátom na pápežskom nemecko-uhorskom kolégiu v Ríme, čo naštartovalo jeho rýchlu a úspešnú cirkevnú kariéru. Už krátko po kňazskej vysviacke (1755) sa stal bratislavským, neskôr ostrihomským kanonikom, prepoštom sv. Štefana, v roku 1776 aj ostrihomským veľprepoštom a v roku 1789 ho menovali za titulárneho makarského biskupa. Spolu so svojím bratom Karolom sa iniciatívne zasadzovali o výstavbu kostolov na rodovom majetku

okolo Rudolfovho nástupcu a vyvrcholil bojom bezdnetného cisára proti svojmu bratovi Matejovi.

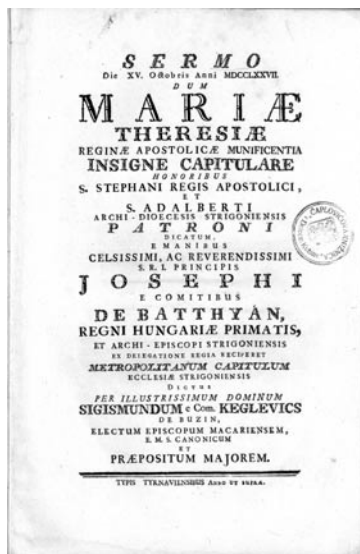
V historickej knižnici Západoslvenského múzea sa nachádza jeden exemplár textov mierových zmlúv s Osmanskou ríšou z roku 1606 s latinským názvom *Exemplar Reconciliatonis cum Hungaris Factae 23. Junii, Anno 1606. nec-non Conditiones Pacis Turcicae*. Kniha bola vytlačená v Sárospataku

v roku 1653. Zaujímavosťou si môžu túto historickú tlač pozrieť v rámci výstavy Sedemnásť storočie slovom a obrazom v Múzeu knižnej kultúry (23. 4. 2021 – 31. 3. 2023). ■

Zdroje:

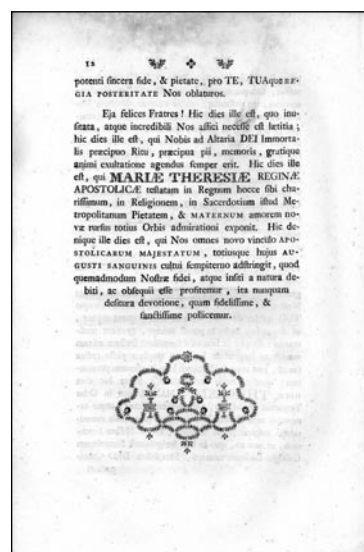
FINKEL, Caroline. 1988. *The Administration of Warfare : The Ottoman Military Campaigns in Hungary, 1593-1606*. Vienna : VWGÖ, 1988. ISBN 3-85369-708-9.

MATULA, Vladimír – VOZÁR, Jozef. 1987. *Dejiny Slovenska II (1526-1848)*. Bratislava : Veda, 1987.

v Topolčiankach a patrili tak medzi najaktívnejších členov rodiny. Žigmund Keglevič zomrel v Trnave 19. decembra 1805.

Hoci bol Keglevič zvolený ako prvý volený rektor do funkcie už v decembri 1769, na čele

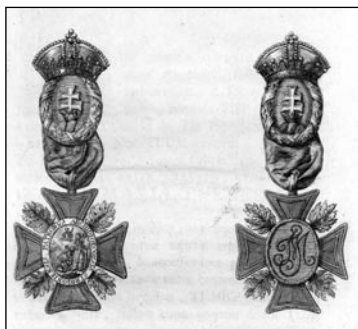

Trnavskej univerzity stál vo funkčnom období 1771 – 1772. Zároveň držal primát aj medzi rektormi, ktorí nepochádzali z radov Spoločnosti Ježišovej. Žigmund Keglevič sa výborne orientoval v cirkevných dejinách aj hagiografii, o čom svedčí

jeho vedecko-literárna činnosť. Okrem téz, ktoré publikoval v roku 1755 v Ríme pri ukončení doktorského štúdia, vyšli všetky jeho ďalšie práce v akademickej tlačiarňi v Trnave. Napospol išlo o reči prednesené pri významných cirkevných a svetských príležitostiach, v ktorých preukázal svoje vysoké odborné znalosti i schopnosť dôstojne štylizovať a svojím prejavom zaujať čitateľa či poslucháča. Väčšina jeho rečí bola totiž najskôr prednesená a až následne vydaná tlačou.

V júli 1776, keď sa stal ostrihomským arcibiskupom a prímasom gróf Jozef Batáň (Batthyány), odporca reformných snáh panovníka Jozefa II., vyšla pri tejto príležitosti v Trnave Keglevičova slávnostná reč. Ďalšiu, ktorú skoncipoval na počesť sv. Štefana o rok neskôr, odovzdal už spomenutý arcibiskup Batáň priamo do rúk panovníčky Márie Terézie počas audiencie cirkevnej delegácie. Táto reč je zaujímavá tým, že vyšla v trnavskej akademickej tlačiarňi aj v nemčine. Môžeme sa teda domnievať, že jej účelom bolo okrem iného oslovit' nemecky hovoriace obyvateľstvo monarchie. Dôvodom mohol byť práve odpor konzervatívnych cirkevných kruhov voči reformám nástupcu na tróne, najmä zrušenie niektorých cirkevných rádov a reholí.

V reči Keglevič postupne opisuje vladárkinu ozdoby, za ktoré na prvom mieste považuje – ako istý protipól k jej synovi – výnimočnú zbožnosť: „všetkým rádom sa nepretržite dostávalo množstvo Tvojich dobrodení“. Na druhom mieste autor slávnostnej reči kladie múdrosť a rozhladenosť Márie Terézie, ktorú prejavuje pri správe verejných vecí: „Bož-

skou prozreteľnosťou Ti bolo dané, aby si šťastne a múdro spravovala štát“. Nezabúda spomenúť ani láskavosť, s akou vládla nad všetkými časťami ríše, a samozrejme ju vyzdvihuje aj ako matku, ktorá porodila následníka trónu.

Pomerne veľkú časť reči Keglevič venuje panovníčkiným zásluhám o rozkvet vied a umení v ríši, pričom zdôrazňuje jej akcentovanie vzdelávania mládeže, ktoré sa prejavilo v zakladaní gymnázií a lýceí. Následne sa zmieňuje aj o podpore univerzitného vzdelávania, pričom – ako jeden z mála – schvaľuje premiestnenie univerzity z Trnavy do Budína, ktoré sa uskutočnilo práve v roku, keď reč vznikla. V ďalšej časti sa autor venuje panovníčkinmu prínosu k všeobecnému dobru, ako i jej vládnutiu ako apoštolskej kráľovnej v duchu prvého kráľa sv. Štefana. Vďaka Márii Terézii rozkvitli a rozšírili sa existujúce chrámy a vystavali sa mnohé ďalšie kostoly. Tým naveky prispela k rozvoju zbožnosti obyvateľstva.

Na konci sa Žigmund Keglevič prihovára vládkyni v mene všetkých cirkevných hodnostárov Ostrihomskej diecézy a praje jej ešte veľa rokov šťastného a zbožného vládnutia. V dramaticky vygradovanom závere, ktorý podporuje aj vizuálna podoba textu, akcentuje význam dňa, keď sa audiencia uskutočnila, a s miernym

zveličením píše, že sa naveky stane nezabudnuteľným pre všetkých Trnavčanov: „Ajhľa šťastní bratia! Toto je ten deň, keď je nevyhnutné, aby sa nás zmocnila neobyčajná a neuveriteľná radosť. Toto je ten deň, ktorý nami vždy bude treba oslavovať pri oltároch nesmrteľného Boha výnimočným náboženským obradom, nevšednou oslavou zbožného, pamätlivého a vďačného ducha. Toto je ten deň, ktorý znova vydal na obdiv celému svetu osvedčenú zbožnosť a materskú lásku apoštolskej kráľovnej Márie Terézie voči tomuto, jej najdrahšiemu kráľovstvu, voči náboženstvu, voči kňazom tejto Metropolitnej cirkvi. A napokon je toto ten deň, ktorý nás všetkých pripúta k novému zväzku apoštolských Veličenstiev a večnému uctievaniu tejto cisárskej krvi. Sľubujeme, že sa za každých okolností o našu vieru budeme horlivo usilovať, budeme jej prirodzene zaviazaní a voči nej poslušní. Preto nikdy nezanecháme zbožnosť, čo najvernejšie a svätosväte sľubujeme.“ ■

Použitá literatúra:

- Sigismundus Keglevich: Sermo die 15 Oct. anno dum Mariae Theresiae ... dictus. Tyrnaviae 1777.
 Alžbeta Hološová: Rektori Trnavskej univerzity 1635–1777, 1992–2008. Trnava: Trnavská univerzita 2009.
 Ivan Mrva: Mária Terézia, vladárka a matka. Bratislava: Perfekt 2018.
 Stephanus Käfer – Esther Kovács: Ave Tyrnavia! Opera impressa Tyrnaviae typis academicis 1648–1777. Budapestini – Strigonii – Tyrnaviae MMXIII.

Súťažná otázka:

Aké prvenstvo sa spája s menom Žigmunda Kegleviča?
 Správne odpovede zasielajte do 20. mája 2022 na adresu: Katedra klasických jazykov, Trnavská univerzita, Filozofická fakulta, Hornopotočná 23, 918 43 Trnava alebo emailom na klasjaz@truni.sk. Z účastníkov súťaže vyžrebujeme jedného, ktorý získa knižnú cenu.

PhDr. Martin Horváth

Cholerová epidémia z roku 1831 a tri testamenty jej obetí z radov Trnavčanov.....

Pred viac ako dvomi rokmi zasiahla celý svet pandémia koronavírusu, ktorú sa nám, aj napriek statočnému boju, zatiaľ nepodarilo úplne poraziť. Každý deň k nám prichádzajú nové správy o tomto ochorení a s nimi aj strach o naše zdravie a zdravie našich blízkych. Práve v týchto dňoch je však aktuálne ohliadnuť sa do minulosti, lebo aj našich predkov postihli viaceré epidémie, či rozsiahle pandémie. Prichádzali vo viacerých vlnách a hoci po čase vždy ustúpili, za nechali po sebe množstvo obetí a smútok. Jednou z najhorších epidémií v našich dejinách bola cholerová epidémia z roku 1831, ktorej budeme v tomto článku venovať pozornosť.

Išlo o veľmi nepríjemné črevné infekčné ochorenie. Jeho prenos sa uskutočňoval pri styku s infikovaným človekom alebo kontaminovanou vodou a potravinami. Hlavnými príznakmi cholery boli bolestivé kŕče a hnačky, ku ktorým sa neskôr pridružilo aj zvracanie. Pacienti strácali veľké množstvo tekutín, čo sa prejavovalo vysušením, poruchami cirkulácie a zastavením močenia. Potrebovali rýchle ošetrovanie a doplnenie stratených tekutín a solí, inak nastala po zlyhaní mnohých orgánov smrť.¹ Cholera, rovnako ako súčasný koronavírus, mala svoj pôvod v Ázii, no v prvej polovici 19. storočia sa rýchlo dostala aj do Európy. V rokoch 1830 – 1831 prebiehalo v Poľsku povstanie, do ktorého sa zapojili ruské a cárske vojská. Vojaci v ich radoch boli nakazení choleroou, a preto sa táto choroba v Poľsku veľmi rýchlo rozšírila. Na naše územie prenikla v roku 1831 prostredníctvom poľských pltníkov.² Začiatkom

júla 1831 bol v Trnave zriadený osobitný zdravotný výbor, ktorý prikazoval, aby stráže pri mestských bránach vpustili do mesta cudzincov iba v prípade, že predtým absolvovali kúpeľ a zdravotnú prehliadku.³ Uhorská miestodržiteľská rada 12. júla 1831 vymenovala a vyslala do všetkých častí Uhorska proticholeroých komisárov, ktorí mali za úlohu zavádzať proticholerové opatrenia, kontrolovať ich dodržiavanie, ale aj informovať štátne orgány o priebehu cholery a spôsobe jej liečby v stolicách a kráľovských mestách, ktoré mali komisári pod dozorom. Na území dnešného Slovenska pôsobilo celkovo sedem takýchto komisárov. Bratislavskú a Nitriansku stolicu, ako aj kráľovské mestá Bratislavu, Modru, Pezinok, Skalicu, Svätý Jur a Trnavu mal na starosti gróf František Zičí.⁴ Koncom júla 1831 už cholera vyčíňala v Bratislavskej stolici a rýchlo sa šírila ďalej.⁵ Napriek zosilnenej kontrole netrvalo

Kaplnka sv. Križa, postavená v roku 1831 na pamiatku obetí epidémie. (Foto: Martin Horváth)

dlho, a zavítala aj za trnavské brány. Podľa historika Hadriána Radvániho bol prvou obeťou cholery v Trnave štyridsaťsedemročný čižmár Michal Holúbek, ktorý zomrel 1. augusta 1831. Trnavská matrika zomrelých síce uvádza, že príčinou jeho smrti bol zápal brušnej dutiny, s najväčšou pravdepodobnosťou však išlo práve o nákazu choleroou. Pochovaný bol na tzv. novom cintoríne,

1 ROSIVAL, Ladislav – BENIAK, Milan – JANOTKA, MIROSLAV – VALENT, Michal a kol. Zdravoveda. Martin: Vydavateľstvo OSVETA, 1980, str. 246.

2 DOBROTKOVÁ, Marta. Hospodársky a spoločenský vývoj obce v 18. – 19. storočí – Cholera roku 1831. In: BABIRÁT, Marián – DOBROTKOVÁ, Marta – MONCMANOVÁ, Ľubica. Hrnčiarovce nad Parnou. Obecný úrad Hrnčiarovce nad Parnou, 2003, str. 92. Ďalej len: DOBROTKOVÁ, Hospodársky a spoločenský vývoj.

3 Trnavský hlas. RETRO: Epidémie zasahovali do životov Trnavčanov aj v minulosti. [on-line], [cit. 2022-04-03]. Dostupné na internete: <<https://www.trnavskyhlas.sk/c/28174-retro-epidemie-zasahovali-do-zivotov-trnavcanov-aj-v-minulosti/>>. Ďalej len: Trnavský hlas, Epidémie.

4 LIŠKA, Anton. Cholerová epidémia z roku 1831 a jej priebeh v Prešovskej eparchii. Prešovská univerzita v Prešove, Gréckokatolícka teologická fakulta, 2012, str. 18 – 19. Ďalej len: LIŠKA, Cholerová epidémia.

5 DOBROTKOVÁ, Hospodársky a spoločenský vývoj, str. 92.

ktorý sa nachádzal na mieste dnešného cintorína na ulici Terézie Vansovej.⁶ O štyri dni, 5. augusta, zomrel v Trnave Eduard Grumich, dvadsaťtriročný klerik ostrihomského arcibiskupstva, ktorý už tretí rok študoval teológiu v seminári Petra Pázmaňa vo Viedni. Ako príčina jeho smrti sa v matrike uvádza zápal tenkého čreva, s určitou však mali priame podozrenie, že bol nakazený choleroou, lebo ako prvý bol pochovaný na tzv. najnovšom cintoríne.⁷ Tento cintorín zriadil trnavský magistrát v lete a na jeseň roku 1831, a to predovšetkým z bezpečnostných a hygienických dôvodov. Mali sa na ňom pochovávať výhradne iba obeť cholerovej epidémie. Situovaný bol severne od mesta, konkrétne v dnešnej mestskej časti zvanej Kopánka.⁸ V súčasnosti je jeho pripomienkou už iba Kaplnka sv. Kríža, ktorú dal v roku 1831 postaviť ostrihomský kanonik Ján Iványi na pamiatku obeť epidémie. Jemu samotnému sa epidémia stala taktiež osudnou.⁹

Hneď na druhý deň, 6. augusta, umrel v Trnave štyridsaťročný Ján Grajtzár, mlátec obilia, ktorému do matriky už zapísali, že príčinou jeho úmrtia bola epidémia, a taktiež ho pochovali na najnovšom „cholerovom“ cintoríne. Bola to oficiálne prvá obeť cholery zapísaná v katolíckej matrike zomrelých.¹⁰

The image shows two pages of a handwritten Catholic death register from 1831. The pages are filled with entries, each containing a date, a name, and a description of the cause of death. The handwriting is in a historical script, likely Latin or German. The entries are organized in columns, with dates on the left and names and causes of death on the right. The register appears to be a detailed record of deaths during a specific period, likely related to the cholera epidemic mentioned in the text.

Dvojstrana z trnavskej katolíckej matriky zomrelých zachytávajúca časť zápisov z 3. septembra 1831, pričom všetci zomreli mali ako príčinu smrti uvedenú epidémiu cholery. (Trnava, rímskokatolícka cirkev, Matrika zomrelých 1831 – 1836, obr. č. 9. [on-line], [cit. 2022-03-25]. Dostupné na internete: <<https://www.familysearch.org/ark:/61903/3:1:939F-BT9H-PX?i=8&wc=9P3H-16X%3A107654301%2C114108901%2C114119601%2C162788101&cc=1554443>>)

V nasledujúcich dňoch začali pribúdať ďalšie úmrtia na epidémiu, spočiatku ich však nebolo mnoho. 8. augusta zomreli Juraj Mužík, päťdesiatpäťročný žobrák, a Ján Šramovič, šesťdesiatročný roľník. 10. augusta podľahla cholere tridsaťdvaročná slúžka Helena Vizová a 12. augusta Katarína Vasalicová, roľníčka, vo veku tridsaťpäť rokov. Prudší nárast počtu obeť sa začal od 22. augusta, keď zomreli pribúdali každý deň a ich počet sa postupne zvyšoval. Začiatkom septembra

už bola situácia priam kritická. Posledné obeť epidémie sú v katolíckej matrike zapísané 30. septembra 1831 a boli nimi dvadsaťtriročný roľník Peter Konrád a štyridsaťšesťročná úradníčka Františka Kubicová.¹¹ Celkovo trnavská katolícka matrika zomrelých eviduje v tomto období osemstošesťdesiatdva ľudí, ktorí mali ako príčinu smrti zapísanú choleroou. Do tohto počtu sme nezaráтали údajné prvé obeť cholery v Trnave Michala Holúbeka a Eduarda Grumicha, lebo mali v matrike

6 Trnava, rímskokatolícka cirkev, Matrika zomrelých 1817 – 1831, obr. č. 154. [on-line], [cit. 2022-03-08]. Dostupné na internete: <<https://www.familysearch.org/ark:/61903/3:1:939F-BBQ8-L?i=153&wc=9P3C-C68%3A107654301%2C114108901%2C114119601%2C162784101&cc=1554443>>.

7 Trnava, rímskokatolícka cirkev, Matrika zomrelých 1817 – 1831, obr. č. 154. [on-line], [cit. 2022-03-08]. Dostupné na internete: <<https://www.familysearch.org/ark:/61903/3:1:939F-BBQ8-L?i=153&wc=9P3C-C68%3A107654301%2C114108901%2C114119601%2C162784101&cc=1554443>>.

8 ŠVECOVÁ, Adriana. Trnavské meštianske závety (1700 – 1871). I. zväzok. Typi Universitatis Tyrnaviensis a VEDA, vydavateľstvo SAV, 2014, str. 186.

9 JURČOVÁ, Simona. Trnava – prechádzka v čase. Miloš Prekop – AND, 2018, str. 157.

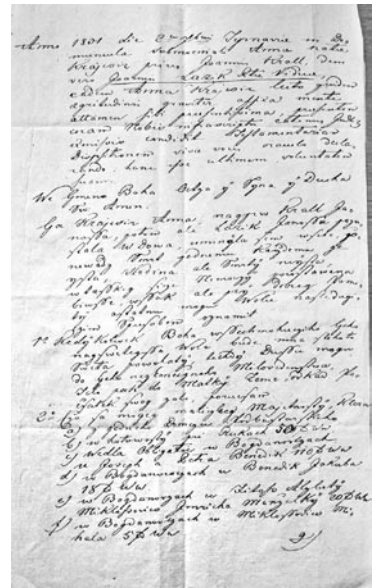
10 Trnava, rímskokatolícka cirkev, Matrika zomrelých 1817 – 1831, obr. č. 154. [on-line], [cit. 2022-03-08]. Dostupné na internete: <<https://www.familysearch.org/ark:/61903/3:1:939F-BBQ8-L?i=153&wc=9P3C-C68%3A107654301%2C114108901%2C114119601%2C162784101&cc=1554443>>.

11 Trnava, rímskokatolícka cirkev, Matrika zomrelých 1831 – 1836, obr. č. 39. [on-line], [cit. 2022-03-30]. Dostupné na

zapísané iné príčiny úmrtia. Spomínanému ostrihomskému kanonikovi, Jánovi Iványimu je, ako významnej osobnosti, v matrike venovaný pomerne rozsiahly zápis informujúci o jeho úmrtí.¹²

Trnavská evanjelická matrika zomrelých eviduje prvú obeť cholery 15. augusta 1831. Treba však poznamenať, že v tento deň zomreli traja evanjelici. Boli nimi päťdesiatročný Štefan Ďurkovič, päťdesiattriročná Katarína Miklošová a šesťdesiatročná Alžbeta Hudecová. Prvým dvom zmieneným zapísali ako príčinu smrti hnačku a iba Alžbeta Hudecová mala priamo uvedenú ako príčinu úmrtia cholery.¹³ Vzhľadom na už zmienené symptómy cholery je však veľká pravdepodobnosť, že aj prví dvaja zomrelí toho dňa boli nakazení týmto ochorením. Ako posledná obeť epidémie je v evanjelickej matrike zapísaný päťdesiatšesťročný Ján Ruprecht, ktorý umrel 4. októbra 1831.¹⁴ Celkovo matričné záznamy z roku 1831 evidujú tridsaťdeväť zomrelých z radov evanjelikov, ktorých priamou príčinou smrti bola cholera. Úradná správa v Trnave evidovala viac ako tisíc obetí epidémie.¹⁵ V odbornej literatúre sa uvádza, že v roku 1831 ochorelo

v Trnave na cholery asi dvestisíc ľudí a z toho zomrelo tisícristo.¹⁶ Spomínané záznamy z katolíckej a evanjelickej matriky zomrelých uvádzajú spolu deväťstojedem obetí. Tieto údaje je však potrebné brať s určitým nadhľadom. V kritických dňoch kedy zomierali desiatky ľudí denne a v meste panoval chaos, sa mohlo stať, že do matriky presne nezapísali všetky obeť cholery. Okrem toho, viacerí Trnavčania boli podľa katolíckej matriky pochovaní na zmiernenom „cholеровom cintoríne“, ale ako príčinu smrti nemali zapísanú epidémiu. Je preto otáznne, či boli, alebo neboli v čase úmrtia nakazení aj cholero. Skutočné počty obetí epidémie preto mohli byť vyššie. Nespochybniteľným a smutným faktom, o ktorom trnavské matričné pramene vypovedajú, je, že tejto nákaze podľahli ľudia všetkých vekových kategórií, od maloletých detí až po seniorov. Počas šírenia epidémie boli v meste zavedené viaceré opatrenia. Za najúčinnnejšie sa spočiatku považovalo prevážať podozrivých z nákazy za mestské hradby, do krčmy pri Bučianskom mýte.¹⁷ Neskôr boli infikovaní už sústredení aj v mestskom špitáli a lazarete. Z ďalších opatrení v Trnave

Testament Anny Lazikovej, rod. Krajčírovej z 2. septembra 1831, strana 1. (Ministerstvo vnútra SR, štátny archív v Trnave, fond Magistrát mesta Trnava, Testamenty, Testament Anny Lazikovej, rod. Krajčírovej, 2. september 1831, inv. č. 1318, 3 – 25 – 32)

napríklad zakázali usporadúvať miestne trhy a výročné jarmoky, aby sa obmedzilo zhromažďovanie veľkého počtu ľudí na jednom mieste. Proticholerovalné komisie vo všeobecnosti nábádali vrchných predstaviteľov miest a obcí k tomu, aby boli ulice a domy čisté, kaluže zasypané a ľudia aby často vetrali vo svojich príbytkoch.¹⁸ Trnavčania takmer nevychádzali zo svojich domov, všade panoval

internete: <<https://www.familysearch.org/ark:/61903/3:1:939F-BT9H-3T?i=38&wc=9P3H-16X%3A107654301%2C114108901%2C114119601%2C162788101&cc=1554443>>.

12 Podľa zápisu v trnavskej katolíckej matrike zomrelých, Ján Iványi zomrel 30. augusta 1831 a pochovaný bol 1. septembra 1831. Informačná tabuľa pri kaplnke sv. Kríža presne uvádza, že zomrel 3. septembra 1831. Trnava, rímskokatolícka cirkev, Matrika zomrelých 1817 – 1831, obr. č. 158. [on-line], [cit. 2022-04-15]. Dostupné na internete: <<https://www.familysearch.org/ark:/61903/3:1:939F-BBQH-T?i=157&wc=9P3C-C68%3A107654301%2C114108901%2C114119601%2C162784101&cc=1554443>>.

13 Trnava, evanjelická cirkev, Matrika narodených, sobášených a zomrelých 1825 – 1867, obr. č. 218. [on-line], [cit. 2022-04-11]. Dostupné na internete: <<https://www.familysearch.org/ark:/61903/3:1:939F-1M5M-2?i=217&wc=9P3Z-3T5%3A107654101%2C114108901%2C114119601%2C162744101&cc=1554443>>.

14 Trnava, evanjelická cirkev, Matrika narodených, sobášených a zomrelých 1825 – 1867, obr. č. 221. [on-line], [cit. 2022-04-11]. Dostupné na internete: <<https://www.familysearch.org/ark:/61903/3:1:939F-1MP5-L?i=220&wc=9P3Z-3T5%3A107654101%2C114108901%2C114119601%2C162744101&cc=1554443>>.

15 Trnavský hlas, Epidémie.

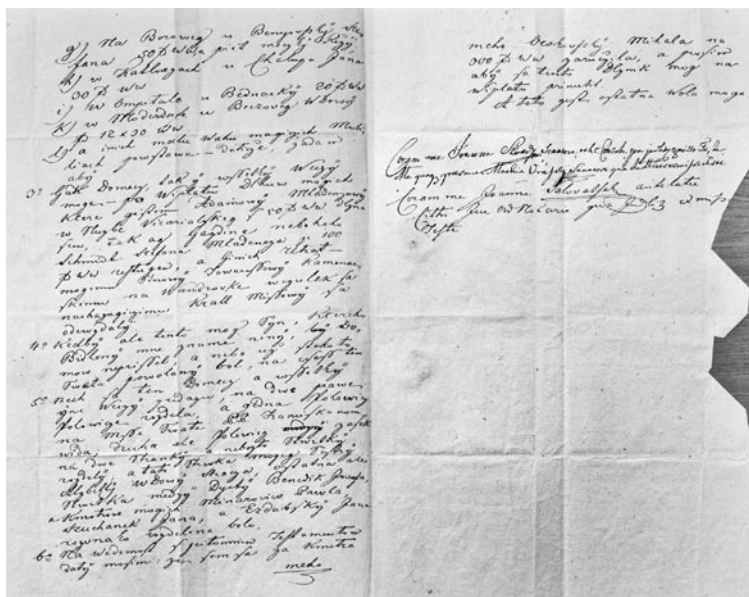
16 KAZIMÍR, Štefan. Trnava v rokoch 1526 – 1849. In: ŠIMONČIČ, Jozef – WATZKA, Jozef a kol. Dejiny Trnavy. Bratislava: Vydavateľstvo OBZOR, 1988, str. 99.

17 Trnavský hlas, Epidémie.

18 LIŠKA, Cholerovalá epidémia, str. 21.

strach, ulice boli ako vymreté. Mesto zhromažďovalo potraviny a dávalo páliť infikované šatstvo. Deti boli sústredené v provizórne zriadenom mestskom sirotinci. O zabezpečenie stravy pre tých obyvateľov mesta, ktorí nemali žiadnych blízkych, sa starala fara a kláštor.¹⁹ Možno usúdiť, že aj vďaka zmysluplným opatreniam a ich dodržiavaniu epidémia cholery napokon ustúpila a Trnavčania, ako aj ostatní obyvatelia dnešného Slovenska, sa vrátili k normálnemu životu. Nie všetkým obyvateľom mesta však boli vtedajšie opatrenia po vôli, pokladali ich za neodôvodnené. Môžeme v tom vidieť určitú podobnosť so súčasnosťou.²⁰

Nie je prekvapením, že v Štátnom archíve v Trnave sa nám dodnes zachovalo viacero testamentov, ktoré vznikli v dôsledku cholerovej epidémie v roku 1831. Ich autori sa rozhodli vysloviť svoju poslednú vôľu z obavy, že práve šíriaca sa nákaza by mohla ukončiť ich život. Konali tak z preventívnych dôvodov alebo už v stave choroby. Pozrieme sa na tri takéto závety, ktoré boli napísané v starej slovenčine. Ide o testamenty Anny Lazikovej, rod. Krajčírovej, Jozefa Valka a spoločný manželský testament Jána Husárika a Márie Husárikovej, rod. Beličkovej. Okrem Márie Husárikovej zriaďovali všetci zmienení testátori svoju poslednú vôľu na lôžku, infikovaní cholerou, ktorej krátko na to aj podľahli. Treba si uvedomiť, že toto ochorenie malo veľmi rýchly priebeh a pri nedostatočnej liečbe mohlo spôsobiť u človeka smrť v priebehu niekoľkých hodín či dní. Predmetní

Testament Anny Lazikovej, rod. Krajčírovej z 2. septembra 1831, strana 2 a 3. (Ministerstvo vnútra SR, Štátny archív v Trnave, fond Magistrát mesta Trnava, Testamenty, Testament Anny Lazikovej, rod. Krajčírovej, 2. september 1831, inv. č. 1318, 3 – 25 – 32)

Trnavčania, ktorí vyslovili svoju poslednú vôľu už v stave choroby, sa ocitli na smrteľnej posteli nečakane a náhle. Hoci ich telo bolo sužované bolestivými kŕčmi a inými nepríjemnými príznakmi cholery, s jasnou myslou sa rozhodli určiť dispozície so svojím majetkom a zabezpečiť spásu svojej duše po smrti prostredníctvom tzv. zbožných odkazov. Tieto testamenty sú preto zároveň príkladom veľkej zbožnosti Trnavčanov v minulosti a ich hlbokej viery v posmrtný život, vďaka ktorej sa v krátkom čase dokázali zmieriť s náhlým a predčasným koncom svojho života. Poskytujú nám tiež stručný obraz o živote, majetkových a rodinných pomeroch štyroch Trnavčanov, z ktorých traja nemali to šťastie prežiť jednu z najtragickejších epidémií v našich dejinách. Testament Anny Lazikovej, rod. Krajčírovej bol datovaný 2. sep-

tembra 1831. Svoju poslednú vôľu vyslovila na lôžku pred vyslanou mestskou delegáciou, ktorú tvorili Ján Szundy, konzul, Matej Orasý, senátor, a Ján Slováček, notár. Jej kompletné znenie je nasledovné:

„*We gmeno²¹ Boha Octza ý Syna ý Ducha Sw:(ateho) Amen. Ga Krajcsir Anna, nagprw Krall Janossa²², potom ale Lazik Janossa pozustala w dowa, uminýla sem wsebe, ponewadz smrt gednemu každemu ge ysta, hodina ale smrtý neýsta, w tasskeg sicze nemoczý powstawena biwsse, wssak ale prý dobreg pam(a)tý ostatnu mogu wolu nasledugiczim spusbem oznamiť.*

1° (Primõ) *Kedýkolwek Boha wssechmohuczihogeho nagswetegssa wola bude mna stehoto sweta powolatý, techdý dussu mogu do gehogezkoneczneho milosrdenstwa,*

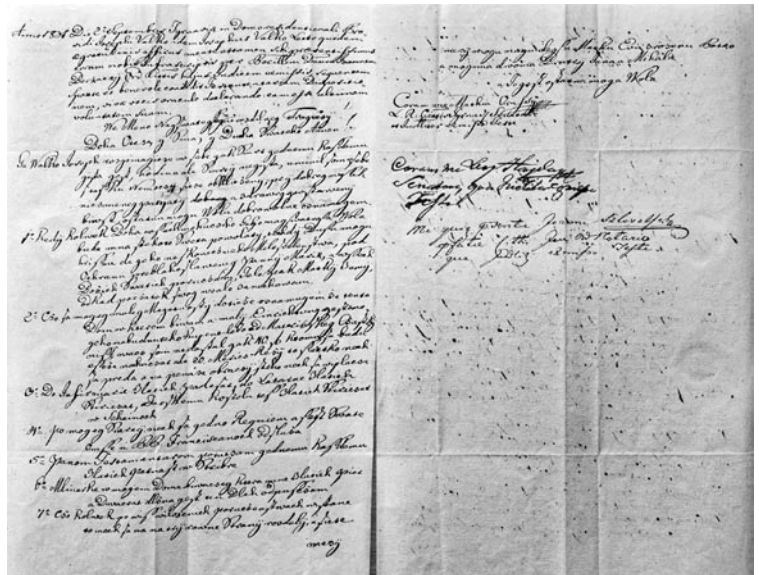
19 Trnavský hlas, Epidémie.

20 Trnavský hlas, Epidémie.

21 Namiesto písmena „j“ zvykli písať písmeno „g“, napríklad slovo „gmeno“ teda čítame ako „jmeno“.

22 Písmeno „š“ sa poväčšine zapisovalo ako dvojité „s“, napríklad slovo „Janossa“ teda čítame ako „Janoša“.

telo pak do matký zeme, odkad počsatek swog zalo, porucsam. 2° (Secundō) Čzo sa mogeg maliczkeg majetností, ktera a) z gedneho domczu podbastarskeho b) w hotowostý pri rukach 50 (zlatih) c) wedla obligatie w Bogdanowczach u Joseph a Petra Benedik 110 (zlatih) d) w Bogdanowczach u Benedik Jakuba 18 (zlatih) e) w Bogdanowczach u Fitoss Alzbetý Miklossovics Imricha manželký 20 (zlatih) f) w Bogdanowczach u Miklossovics Mihala 5 (zlatih) g) na Boroweg u Benyovszký Stefana 50 (zlatih), a piet meczký režý h) w Katlovczach u Chalupu Jána 30 (zlatih) i) w Ompitale u Bednarký 20 (zlatih) k) w Moderdorfe u Beczoveg w dowý (zlatih) 12 (a) 30 (grossow) l) a inich malu wahu magiczich mobiljach powstawa – doticze, žadam aby 3° (Tertiō) Gak domecz, tak ý wssetký weczý moge – pro wiplatu dlhuw mogich ktere gistemu Adamowý mladenzowý w sluzbe vicarialskeg s 50 (zlatih) dlzna sem, tak ag gazdine neboheho Schmidt Stefana mladencza ze 100 (zlatih) uftugem, a ginich utrat – mogemu sinowý towarissowý kamenarskemu na wandrowke wczulek sa nachazagiczimu Krall Missowý sa odewzadály. 4° (Quartō) Kedbý ale tento mog syn, ktereho bidlený mne zname nený, bý domow neprissel, a

Testament Jozefa Valka z 2. septembra 1831. (Ministerstvo vnútra SR, Štátny archív v Trnave, fond Magistrát mesta Trnava, Testamenty, Testament Jozefa Valka, 2. september 1831, inv. č. 1321, 3 – 25 – 35)

nebo už stehoto sweta powolaný bol, na csass ten 5° (Quintō) Nech sa ten domecz a wssetký ýne weczý predagu, na dve prawe polowicze rozdela, a gedna polowicz na msse swate p:(anom) p: (atrom) franciskanom wida; druha ale polowicz zasek na dve stranký a nebozto stwrtký rozdelý, a tato stwrtka mogeg sestry Alzbethý w dowý stracza, ostatna ale stwrtka medzý dyetý Benedik Josefa, a kmotrow mogich Minarovics Pawla, Szuchanek Jana, a Ezdabský Jana rovnako rozdeleno bolo. 6° (Sextō) Na wedomost s pritomnim testamentom datý mosim: ze sem sa za kmotra

meho Beskovszký Mihala na 300 (zlatih) zarucžila, a prosim aby sa tento dlznik mog na wiplatu prinutil. A toto gest ostatna wola moga.²³

Testátorka podľahla cholere 4. septembra 1831, vo veku päťdesiatpäť rokov. Zápis v matrike zomrelých tiež uvádza, že bola manželkou Jána Lavíka.²⁴ Podľa správnosti však v tom čase už bola vdova, lebo Ján Lavík zomrel 15. augusta 1831 na tuberkulózu a o jeho úmrtí svedčí tiež obsah uvedeného testamentu.²⁵ Jej závet bol 5. septembra 1831 prezentovaný v senáte a o sedem dní bol publikovaný.²⁶

Jozef Valko, mladý sluha, nadiktoval svoju poslednú vôľu taktiež

23 Ministerstvo vnútra SR, Štátny archív v Trnave, fond Magistrát mesta Trnava, Testamenty, Testament Anny Lazikovej, rod. Krajčírovej, 2. september 1831, inv. č. 1318, 3 – 25 – 32.

24 Trnava, rímskokatolícka cirkev, Matrika zomrelých 1831 – 1836, obr. č. 12. [on-line], [cit. 2022-03-25]. Dostupné na internete: <<https://www.familysearch.org/ark:/61903/3:1:939F-BT9C-CD?i=11&wc=9P3H-16X%3A107654301%2C114108901%2C114119601%2C162788101&cc=1554443>>.

25 Trnava, rímskokatolícka cirkev, Matrika zomrelých 1817 – 1831, obr. č. 154. [on-line], [cit. 2022-03-25].

Dostupné na internete: <<https://www.familysearch.org/ark:/61903/3:1:939F-BBQ8-L?i=153&wc=9P3C-C68%3A107654301%2C114108901%2C114119601%2C162784101&cc=1554443>>.

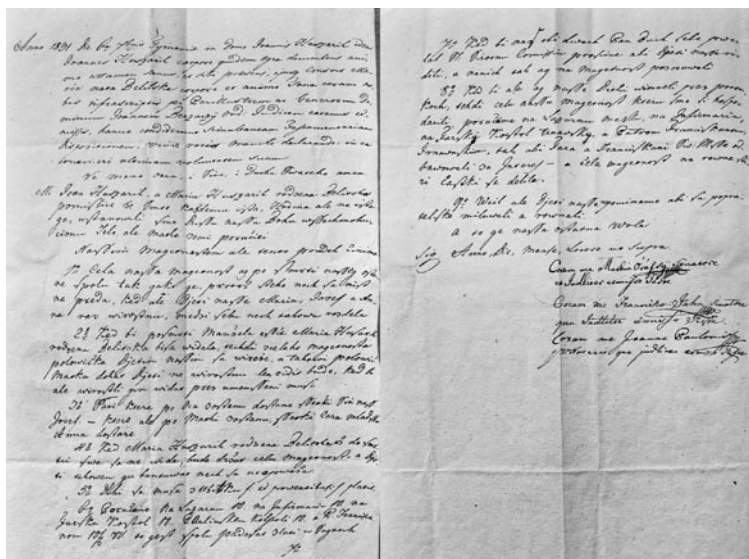
26 Ministerstvo vnútra SR, Štátny archív v Trnave, fond Magistrát mesta Trnava, Testamenty, Testament Anny Lazikovej, rod. Krajčírovej, 2. september 1831, inv. č. 1318, 3 – 25 – 32.

27 Ministerstvo vnútra SR, Štátny archív v Trnave, fond Magistrát mesta Trnava, Testamenty, Testament Jozefa Valka, 2. september 1831, inv. č. 1321, 3 – 25 – 35.

2. septembra 1831. Svedčili mu pri tom senátori Matej Orasy a Leopold Hajda a notár Ján Slováček. Kompletné znenie jeho závetu je takéto:

„*We meno nagswategsseg a nerozdilneg Trogiczý! Boha Otca, ý Sina, ý Ducha Swateho Amen! Ga Walko Joseph rozgimagicze w sebe gak smrt gednemu kassdemu gista gest, hodina ale smrtý negista, uminil w w sebe s tassku nemoczy sicze obklicžený; pry dobreg wssak niczmeneg pamaty a zdroweg postaweny biwsse, ostatnu mogu wolu dobrowolne oznamugem.*

- 1° (Primō) *Kedy kolwek Boha wssechmohuczio geho nagswategssa wola bude mna stehoto sweta powolatý, techdy dussu mogu hrissnu do geho neskoneczneho milosrdenstwa, pod ochranu preblahoslaweneg panný Marie, a wssech božich swatich poruczam, telo pak matky zemý, odkad poczatek swog wzalo zanechawam.*
- 2° (Secundō) *Czo sa mogeg maleg magetnostý doticze oznamugem že tento dom w kterem biwam a malý einrichtung gestzmo geho nabudnuteho kupene lebo od materinskeg czastký nisst wacz som nedostal gak 40 (zlatih) ktomu sa budu esscze nachaczat ale 20 mericz režý to sseczko nech sa preda a na penaze obraczý steho nech sa wiplacza.*
- 3° (Tertiō) *Do infirmarie zlatih padesat, do lazarne zlatih sstiriczat, farskemu kostolu tess zlatih sstiriczat w schainoch.*
- 4° (Quartō) *Po mogeg smrtý nech sa gedno requiem a ssesat swate omsse u p(anow) p:(atrow)*

Spoločný manželský testament Jána Husárika a Márie Husárikovej, rod. Beličkovej datovaný 6. septembra 1831. (Ministerstvo vnútra SR, Štátny archív v Trnave, fond Magistrát mesta Trnava, Testamenty, Spoločný manželský testament Jána Husárika a Márie Husárikovej, rod. Beličkovej, 6. september 1831, inv. č. 1332, 3 – 25 – 46)

franciscanoch odsluža.

- 5° (Quintō) *Panom testamentarom poruczam gednemu kassdemu zlatih patnast w stribre.*
- 6° (Sextō) *Mlinarke w mogem dome biwaczeg ktera mne zlatih piet a dwaczat dlžna gest ten dlch odpusszczam.*

7° (Septimō) *Czo kolwek po wiss wiloženich poruczestwach wistane to nech sa na na trý rowne strany rozdely, a sicze mezý mogu nagmilegssu matku Evu zrozenu Potzo a mogima dwoma bratry Jana a Mihala a to gest ostatna moga wola.*²⁷

Testátor prehral svoj boj s choleroou hneď nasledujúci deň, 3. septembra 1831. Zápis jeho úmrtia tiež uvádza, že sa dožil tridsať rokov, bol slobodný, pracoval ako sluha, pochádzal z neďalekej obce Biňovce, ale zomrel v Trnave.²⁸ Jeho testament bol 5. septembra 1831 prezentovaný

v senáte a 12. septembra 1831 bol publikovaný.²⁹

Spoločný manželský testament hospodára Jána Husárika a Márie Husárikovej, rod. Beličkovej bol datovaný 6. septembra 1831. Manželia vyslovili svoju poslednú vôľu vo svojom dome. Podnietil ich k tomu fakt, že manžel, Ján Husárik, bol v čase datovania testamentu už chorý, na lôžku, nakazený choleroou. Jeho manželka však bola zdravá na tele aj na duši. Svedkami testamentu boli senátori Matej Orasy a František Jahn a notár, Ján Paulovič. Kompletné znenie ich závetu je nasledovné:

„*We meno Otca, i Sina, i Ducha Swateho amen. Mi Joan Huszarik, a Maria Huszarik rodzena Belitska pomislice že smrt každemu ista, hodina ale ne ista ge, ustanowili sme dussu nassu Bohu wssechmohucimu telo ale matke zemi porucziti.*

28 Trnava, rímskokatolícka cirkev, Matrika zomrelých 1831 – 1836, obr. č. 7. [on-line], [cit. 2022-03-25]. Dostupné na internete: <[https://www.familysearch.org/ark:/61903/3:1:939F-BT9H-2F?i=6&wsc=9P3H-16X%3A107654301%2C114108901%2C114119601%2C162788101&cc=15544433](https://www.familysearch.org/ark:/61903/3:1:939F-BT9H-2F?i=6&wsc=9P3H-16X%3A107654301%2C114108901%2C114119601%2C162788101&cc=1554443)>.

29 Ministerstvo vnútra SR, Štátny archív v Trnave, fond Magistrát mesta Trnava, Testamenty, Testament Jozefa Valka, 2. september 1831, inv. č. 1321, 3 – 25 – 35.

Nassim magetnostem ale tento poradek činime

1° (Primō) *Cela nassa magetnost ag po smrti nasseg ostane spolu tak gako ge, protož steho nech sa nist ne preda, ked ale djeti nasse Maria, Josef a Anna vaz wirostnu, medzi sebu nech takowu rozdela.*

2° (Secundō) *Ked bi posmrti manžela essče Maria Husarik rodzena Belitska bisa widala, techdi z celeho magetnosta polowička djetim nassim sa wireže, a takowi polowič matka dokat djeti ne wirostnu len ridit bude, ked bi ale wiostli gim widat prez umensseni musi.*

3° (Tertiō) *Ssati ktore po oca zostanu dostane ssetki sin nass Josef – ktore ale po matki zostanu ssetki cera mladssa Anna dostane.*

4° (Quartō) *Ked Maria Huszarik rodzena Belitska, až do smrtci swe sa ne wida, bude držat celu magetnost a djeti takowem gu bantuwat nech sa neopowaža.*

5° (Quintō) *Dlhi sa musa z užitku /:ex prowentibus:/ platit.*

6° (Sextō) *Poručame na lazarnu 10 (zlatih), na infirmariu 10 (zlatih), na farsku kostol 10 (zlatih), paulinskemu ko(s)tolu 10 (zlatih) a p(atrom) franciscanom 10 (zlatih) to gest spolu padesat zlati w ssagnoch.*

7° (Septimō) *Ked bi nas obi dwoch Pan Buch sebe powolal sl: (awnu) sirotnu comissiu prosime abi djeti nasse ridili, a nanich tak ag na magetnost pozorowali.*

8° (Octāvō) *Ked bi ale ag nasse ditki wimreli prez potomkoch,*

tehdi celu nassu magetnost ktoru sme si hospodarili, poručame na lazarnu mesku, na infirmariu, na farský kostol trnavsky, a patrom franciscanom, trnawnskim, tak abi fara a franciskani sw:(ate) msse odbawowali za interes – a čela magetnost na rowne stiri částki sa delila.

9° (Nonō) *Wcil ale djeti nasse napominame abi sa popratelske miluwali a rownali. A to ge nassa ostatna wola.³⁰*

Ján Husárik zomrel na epidémii 7. septembra 1831 vo veku 52 rokov.³¹ K prezentácii testamentu prišlo 9. septembra 1831, publikovaný bol však až 21. mája 1835.³² Dátum publikácie závetu nasvedčuje tomu, že Mária Husáriková, rod. Beličková pravdepodobne zomrela niekedy v máji, prípadne skôr v roku 1835.

V trnavských matrikách zomrelých sa nám nepodarilo dopátrať zápis jej úmrtia. Zo zistených údajov však možno konštatovať, že sa nestala obeťou cholerovej epidémie. Ako vdova sa mohla druhýkrát vydať a možno sa aj presťahovať do iného mesta či obce, kde napokon zomrela. To by vysvetľovalo absenciu zápisu jej úmrtia v trnavských matričných prameňoch. Ide však iba o hypotézu.

Vo všetkých troch testamentoch si možno všimnúť, že ich autori, v duchu kresťanskej tradície, poručili svoju dušu všemohúcemu Bohu a svoje telo do matky zeme. Vzhľadom na to, že počas epidémie sa jej obeť výhradne pochovávali na novovytvorenom cintoríne severne od

mesta, žiadny z testátorov si vo svojej poslednej vôli sám neurčil miesto, kde chcel byť pochovaný, ako to bolo zvykom v časoch pred a po epidémii. Trnavská matrika zomrelých potvrdzuje fakt, že Anna Laziková, rod. Krajčírová, Jozef Valko aj Ján Husárik boli pochovaní práve na zmienomom „cholerovom“ cintoríne. Proticholeroovým opatreniam sa museli prispôbiť aj vtedajšie pohrebne zvyklosti. Vo všeobecnosti sa napríklad obmedzila prítomnosť príbuzných zomrelého na pohrebe. Telo zosnulého sa zakopávalo hlboko do zeme a pred definitívnych pochovaním bolo posypané chlórovým vápnom, ktoré malo dezinfekčný účinok.³³

Pokiaľ ide o obsahy zmienovaných závetov, Anna Laziková, rod. Krajčírová, vdova po Jánovi Kráľovi a Jánovi Lazikovi, vlastnila v Trnave dom pri hradbách so skromným zariadením, finančnú hotovosť vo výške päťdesiat zlatých a pohľadávky u viacerých osôb z Bohdanoviec nad Trnavou, Borovej, Kátloviec, Dolian a Modranky. Tieto pohľadávky dosahovali celkovú hodnotu dvestošesťdesiatpäť zlatých, tridsať grošov a päť mechov raže. Dom a všetky ostatné hnutelnosti sa mali odovzdať jej synovi, Michalovi Kráľovi, kameňárskemu tovarišovi, ktorý bol v tom čase na vandrovke. Zároveň deklarovala viaceré dlhy, z ktorých bližšie špecifikovala dlh vo výške päťdesiat zlatých u istého mládenca Adama, ktorý bol vo vikárskej službe, a dlh

30 Ministerstvo vnútra SR, Štátny archív v Trnave, fond Magistrát mesta Trnava, Testamenty, Spoločný manželský testament Jána Husárika a Márie Husárikovej, rod. Beličkovej, 6. september 1831, inv. č. 1332, 3 – 25 – 46.

31 Trnava, rímskokatolícka cirkev, Matrika zomrelých 1831 – 1836, obr. č. 19. [on-line], [cit. 2022-03-25]. Dostupné na internete: <<https://www.familysearch.org/ark:/61903/3:1:939F-BT9H-VK?i=18&wc=9P3H-16X%3A107654301%2C114108901%2C114119601%2C162788101&cc=1554443>>.

32 Ministerstvo vnútra SR, Štátny archív v Trnave, fond Magistrát mesta Trnava, Testamenty, Spoločný manželský testament Jána Husárika a Márie Husárikovej, rod. Beličkovej, 6. september 1831, inv. č. 1332, 3 – 25 – 46.

33 NEUMANN, Martin. Cholera v Suchej nad Parnou v roku 1831. In: Novinky z radnice, život a kultúra Trnavy č. 10. Mesto Trnava, november 2014, roč. XXV., str. 15 – 16.

u gazdinej nebohého Štefana Schmidta vo výške sto zlatých. V prípade, že by sa jej syn z vandrovky už nevrátil, lebo o ňom nemala žiadne informácie, pozostalosť sa mala predať a výnos z predaja rozdeliť na dve polovice. Prvá polovica sa mala odovzdať františkánom na slúženie zádušných omší. Druhú polovicu nariadila rozdeliť ešte na dve časti, jedna mala pripadnúť testátorkinej sestre Alžbete, vdove, a druhú si mali rozdeliť deti istého Jozefa Benedika, Pavol Minarovič, Ján Suchánek a Ján Ezdabský rovnakým dielom. V závere uviedla, že ručila za dlh jej kmotra Michala Beskovského vo výške tristo zlatých, a preto žiada, aby bol tento dlžník prinútený k vyplateniu svojho dlhu.

Jozef Valko, slobodný a bezdetný sluha, deklaroval stav svojho majetku, ktorý tvoril samostatne nadobudnutý dom so zariadením a dvadsať meríc raže. Zároveň uviedol, že z materskej čiastky dostal celkovo iba štyridsať zlatých. Celý svoj majetok nariadil predať a z výnosu z predaja určil zbožné odkazy, konkrétne päťdesiat zlatých infirmárii, teda ošetrovni, trnavskému lazaretu a farskému kostolu, každému štyridsať zlatých v šajnoch³⁴. Okrem toho nariadil, aby sa po jeho smrti za neho odslúžilo u františkánov jedno requiem a šesť zádušných omší. Svedkom testamentu určil každému pätnásť zlatých v striebre. Istej mlynárke, ktorá bývala v jeho dome, odpustil dlh vo výške dvadsaťpäť zlatých. Zvyšok pozostalosti sa mal rozdeliť na tri rovnaké časti medzi jeho matku Evu, rodenú Potzovú a dvoch bratov, Jána a Michala. Manželia Husárikovci svoj majetok konkrétne nešpecifikovali,

avšak nariadili, aby po ich smrti ostala celá pozostalosť v celku, nič sa z nej nepredalo a až keď ich tri deti Mária, Jozef a Anna dospejú, mali si ju medzi sebou rozdeliť rovnakým dielom. V prípade, že by sa manželka po smrti manžela znovu vydala, deťom mala pripadnúť polovica z celého majetku. Do dosiahnutia ich plnoletosti ju však mala spravovať ich matka. V prípade smrti manželov si mal otcove oblečenie vziať syn Jozef a matkine mladšia dcéra Anna. Ak by sa manželka už znovu nevydala, mala držať celú pozostalosť v celku a deti sa nemali opovážiť od nej žiadať jej delenie. Dlhý sa museli vyplatiť z úžitku, respektíve výnosov pozostalosti. V tomto bode možno usúdiť, že vlastnili a žili z hospodárstva, lebo archívne pramene vo viacerých prípadoch uvádzajú Jána Husárika ako hospodára. Manželia určili aj viaceré zbožné odkazy, trnavskému lazaretu, infirmárii, farskému kostolu, paulínskemu kostolu a pátrom františkánom, každému sumu desať zlatých v šajnoch. V prípade, že by obaja manželia zomreli, žiadali, aby sirotská komisia, respektíve pokladnica prevzala starostlivosť o ich deti a tiež správu ich majetku. Ak by zomreli aj deti bez potomkov, vtedy sa mal celý majetok rozdeliť na štyri časti a odovzdať lazaretu, infirmárii, farskému kostolu a trnavským františkánom rovnakým dielom. Zmienení františkáni mali za úroky slúžiť zádušné omše za nich. Na záver manželia svoje deti napomenuli, aby sa milovali a nehádali. Pri výskume problematiky epidémií v minulosti mnohí autori nevenujú bližšiu pozornosť ich obetiam, pokiaľ nejde o známe, významné osobnosti. V tomto

článku sme preto chceli, okrem iného, priblížiť životy niekoľkých „neznámych“ Trnavčanov, obetí epidémie, ktorí stihli pred smrťou vysloviť svoju poslednú vôľu. Práve historické testamenty pokladáme za cenné pramene, ktoré dokážu veľa prezradiť o danom človeku, hlavne o jeho živote, majetku, rodine a pod. Zmiených štyroch Trnavčanov zasiahla cholera epidémia v rozdielnych obdobiach ich života. Nešlo o slávnych obyvateľov Trnavy, ktorí sa zapísali do dejín, svojou prítomnosťou a drobnou prácou však prispievali k chodu nášho mesta a v rovnakom období tvorili zložku jeho obyvateľstva. Trom z nich osud zariadil, že koniec ich života prišiel náhle, nečakane a ich mená sa zapísali do zoznamu obetí jednej z najhorších epidémií v našich dejinách. V súčasnej situácii sa vieme možno o niečo viac vcítiť do kože našich predkov, ktorí museli tiež čeliť viacerým epidémiám. Každá z nich priniesla veľký smútok a ťažkosti. Hoci predmetná epidémia cholery postihla naše mesto či krajinu pred viac ako stodeväťdesiatimi rokmi, netreba na ňu zabudnúť a v mnohom sa z nej môžeme aj poučiť. Boli zavedené prísne hygienické opatrenia, ktoré neboli vždy vítané medzi obyvateľstvom, ale aj vďaka nim isto mnohí Trnavčania v zdraví prečkali až do konca epidémie. Pri pohľade do tejto oblasti dejín možno vidieť jedno pozitívum – všetky epidémie sa časom podarilo poraziť. Ostáva preto už len veriť, že tak, ako sa ľudstvo v minulosti vysporiadalo s cholerou, morom, kiahňami, španielskou chrípkou či inými neuhmi, vysporiadame sa aj s koronavírusom a ostane už iba v našich spomienkach. ■

34 Šajny boli papierové peniaze zavedené v roku 1813.

Mgr. Katarína Boledovičová, PhD., Štátny archív v Trnave

Štátny archív vás pozýva na cestu Za humorom do histórie. Zájdem až do roku 1542

Karel Čapek svojho času napísal, že humor je spôsob videnia sveta, pri ktorom sa na svet dívame akoby obráteným ďalekohľadom. Humor znižuje trápenie, choroby, starosti... Cez takýto pomyselný obrátený ďalekohľad sa od 19. mája 2022 bude dať pozrieť aj do minulosti. Na cestu Za humorom do histórie vás pozýva Štátny archív v Trnave, kde bude otvorená výstava, na ktorej bude hrať hlavnú úlohu humor a jeho podoby v minulosti.

Nápad vytvoriť výstavu na túto nevhodnú a zaujímavú tému vznikol vo februári 2020. Vtedy ešte nikto netušil, že už o necelý mesiac pandémie koronavírusu zmení životy nás všetkých. V čase, keď ostatní archivári a historici obrátili svoju pozornosť najmä na skúmanie epidémií v našich dejinách a vytvárali výstavy na túto tému, rozhodli sa ísť trnavskí archivári „proti prúdu“ a neopustili svoju pôvodnú myšlienku – ako prvý archív na Slovensku urobiť výstavu na tému humor... Často sme si v tomto období pripomínali slová spisovateľa, publicistu, teoretika humoru, človeka zasiahnutého krutosťou fašizmu, 50. rokov aj normalizácie – Kornela Földváriho: „Každá generácia si musí odtrpieť svoje, každý jednotlivec má namišaný svoj horký liek alebo jed... Každého čakajú skúšky, ktoré sa prejavujú od nepríjemností až po tragédie, vrátane tých osobných. A vlastne práve tieto uzlové, kľúčové situácie určujú ľudský osud a ďalšie smerovanie človeka, jeho možnosti prežitia a existencie. Nie som jediný, komu osud nadelil ťažké skúšky a nepríjemnosti, ale zažil som všeličo. No som presvedčený, že ak ma v týchto situáciách niečo naozaj zachránilo, pomohlo mi žiť a zachovať si isté psychické zdravie, je to humor a zvlášť humor zameraný na mňa samého – sebairónia.“¹ Tieto slová nás inšpirovali a vy-

dali sme sa „pátrať“ po podobách humoru v minulosti... Cestu za humorom sme začali v roku 1542. Z listu poľného hajtmána Moravského markgrófstva Henricha Meziříčkeho predstavitelom Trnavy sa dozvedáme, že jeho vojaci sa dostali do mestského väzenia kvôli naozaj kuriózne krádeži – v záhradách pri Ružindole pokradli Trnavčanom cibuľu. Hajtman v liste konštatoval, že cibuľa a mrkva sa oddávna pokladajú za „maly vieczy“, preto apeloval na mesto, aby vojakov prepustili. Recept ako skrotiť „bujnú žiadostivosť u mužov“ ponúka rukopis Františka Bukovinského z roku 1790. Z ľudových liečiteľských praktík sa vraj dajú aplikovať semená, listy a kvety drienkové, ďalej ruta, ale aj varené kvety z bieleho lekna. Sám autor po týchto radách následne triezvo konštatuje: „...ale málo je tých, ktorí by také lekárstvo žádali.“ Nech už to bolo akokoľvek, jeho rady prevzal v roku 1793 do svojej knihy Zelinkár aj Juraj Fándly. Ak patríte k pravidelným fanúšikom politických debát, určite vás na výstave upúta „humor na politickú nótu“. Mozaiku politického humoru sme poskladali z prejavov poslancov v období prvej Československej republiky. Aj vtedy si medzi sebou odkazovali rôzne veci ako v prípade predvolebného letáku z roku 1931: „Milan Blaškovič odkazuje Rudovi Struhárikovi, platenému

CENTRAL kaviareň v pondelok dňa 2. a v stredu dňa 4. júla

Veľká senzácia Prof. FELIX

p. Rossbyho

VSTUP VOĽNÝ

CAFE ZENTRAL

Montag den 2. Juli
Mittwoch den 4. Juli

Auftreten des berühmten Kunstpfleifers sowie Tier u. Vogelstimmen Imitator

sowie des Kunststrachers

Anfang 8 Uhr

Entre frei.

Gosse Sensation Prof. FELIX

H. ROSSBY

Konzert der Hauskapelle.

agitátorovi: Čo ste vykrikoval proti mne to je zlomysel'nosť a lož. Nepustím sa s takým chlapom, ktorý nevie oceniť hodnotu ľudskej statočnosti do ďalšej debaty. Na vašom charaktere je vidno, že pochádzate z pastierskeho rodu.“ Ani predvolebné sľuby a rýchle riešenia problémov nie sú novodobým fenoménom, ale počúvali o nich už naši starí otcovia v roku 1932: „Je ďalej treba, aby sa zamedzil dovoz cudzích potravín, pokiaľ ich dokážeme vyrobiť sami, menovite luxusných a zbytočných vecí, napríklad cudzích syrov. Ďalej malo by sa jednať o to, aby olejové rybičky sa nedovážali v plechových krabičkách, ale bez nich. Rybičky by sa mali konzervovať v našich továrňach, čo by aj pre železiarsky priemysel svoj význam malo, lebo by sa doma

Expresná čistiareň (24 hodín) v Trnave berie šatstvo na vyčistenie často len 2–3 hodiny ráno a ďalších zákazníkov posielala preč. Majú vraj prísť na druhý deň.

Viktor Kubal

vyrobený plech používal. Okrem toho by sa aj v tomto druhu priemyslu mnoho ľudí uchytiť mohlo, čo by zasa počet nezamestnaných znížilo.“

V lete roku 1928 bolo možné v hlohovskej Kaviarni Central zavítať na predstavenie šesťdesiatročného profesora Felixa alias pána Rossbyho, ktorý napodobňoval vtáčí spev a umelecké fajčenie. Rovnako záhadne znie aj ďalšia pozvánka, ktorú bude možné vidieť na výstave, tentokrát z roku 1933, keď sa mali po viacerých miestach Slovenska konať prednášky o okultizme, ktoré viedol Mister Hillel. V rámci nich predpovedal budúcnosť a hádal minulosť. Ktovie, s čím sa viac natrápil... „Rychtár Remenár Michal ohrožoval na živote Remenár Jarolíma, keď k nemu do dvora prišiel s kravú k bujákovi. Bez príčiny hnal ho s vidláma až do šiestej chalupy.“ Takto sa začína sťažnosť z roku 1925 na richtára v Dolnom Dubovom. Zároveň tento dokument otvára veľkú skupinu sťažností, ktorú pisatelia neraz okorenili svojskou dávkou humoru a irónie. Posúďte sami: „Dňa 24. októbra 1963 som si dal vyprať pracovný oblek (montérky) a košelu. Veci som odovzdal v zberni na Hviezdoslavovej ulici. Od toho času som viackrát chcel vyprané veci prevziať, vždy však márne. Do dnešného dňa to nemám vyprané. Vedúca zber-

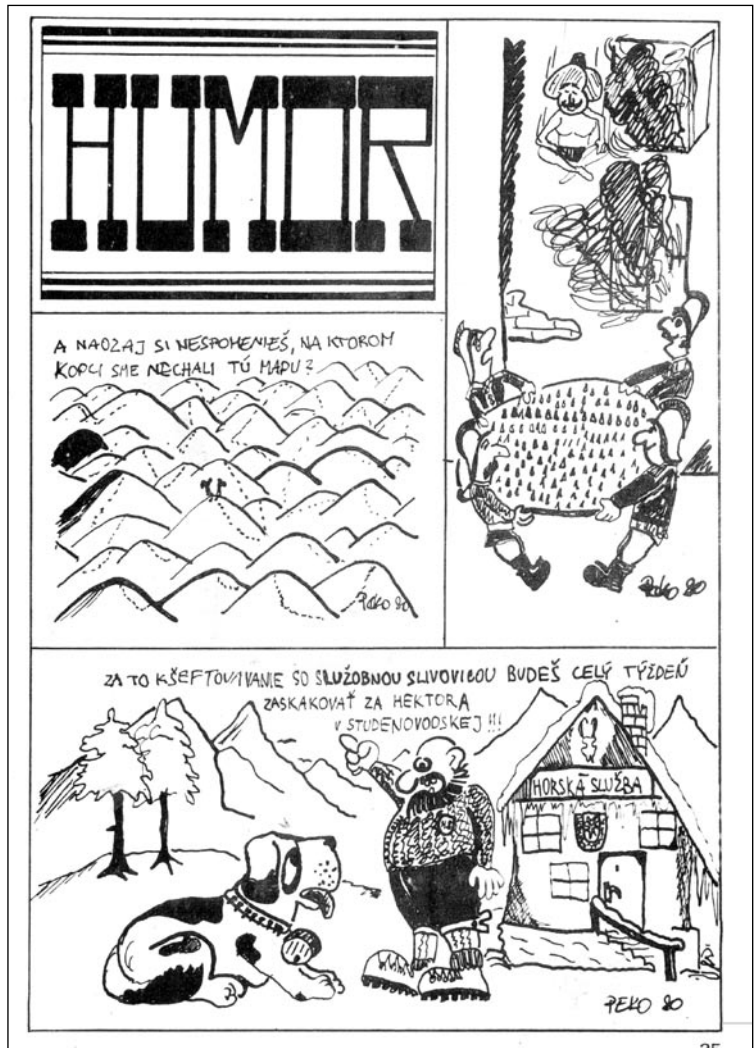
ne len krčí nado mnou ramená a nevie mi ani približne povedať, kedy to konečne bude. Ako som sa presvedčil, vec aj ona v práčovni viackrát bezvýsledne urgovala. Nevie, ako to súdruhovia v práčovni berú, či vážne, alebo im je to všetko jedno. No nazdávam sa, že tri mesiace čakať na vypranie montérek je preda len mnoho. Som kuričom na ČSD. Pri mojom zamestnaní potrebujem meniť montérky aspoň každý týždeň raz. Mám si teda pre takého „služby“ kúpiť dvadsať súprav? Alebo čo by súdruhovia, ktorý takto nezodpovedne konajú svoje povinnosti povedali, keď by mali niekam cestovať a museli by 20 týždňov čakať na vlak? Viem, že si povedia, že na železnici to tiež tak na vlas vždy neklape. No dúfam, že v práčovni nemajú poveternostných kalamít, ktoré sa niekedy ozaj nedajú len tak ľahko zvládnuť. Alebo, že by preda aj oni mali také? Pokiaľ viem z návštev u nich, mali tam vždy primerané teplo a nemali ani záveje a pod. No verte mi, že v masných, nevypraných montérkach sa v zime na lokomotíve, človek nezahreje, ani necíti dobre...“ Anonymná sťažnosť z roku 1987 je zasa akoby vystrihnutá z dialógu Opera z pera autorskej dvojice Lasica Satinský: „Súdruh tajomník. Prídi prosím ta spraviť k nám na družstvo už konečne porádek s pánom Š. Odkedy mu vyčítame to, že nemal chodiť na

Vánoce na tu polnočnú omšu a to ešte na chórus, sme pred ním k...y. Pije skoro furt a potom uráža aj starých komunistov...“ Aká by to bola výstava o humore, keby sme na nej opomenuli vtipy. Výberu z vtipov od 19. až po 20. storočie bude na výstave venovaný osobitný priestor. Nie všetky vyslovené vtipy mali iba nevinnú dohru. Presvedčia nás o tom politické vtipy, za ktoré sa občania dostali začiatkom 50. rokov 20. storočia do väzenia v Leopoldove. Na základe zákona č. 231/1948 Zb. na ochranu ľudovodemokratickej republiky boli zvyčajne odsúdení na päť mesiacov väzenia a peňažný pokutu za vtipy, v ktorých hanobili ústavných činiteľov. Aj túto neveselú časť našich dejín si chceme pripomenúť na výstave. Pán František Nemrava, ktorý žiadal o povolenie na výrobu likérov a rumu; pán Pavol Vojáček, ktorý žiadal o povolenie postaviť si dom na Legionárskej ulici; pán Adam Zajac, ktorý žiadal o likvidáciu premnožených králikov na jeho poliach; či pán Jozef Ovečka, ktorý žiadal o povolenie na výstavbu domu na Poľnej ulici od staviteľa Pavla Zaorala – to je len malá ukážka toho, ako niektoré mená zasažené v kontexte dokážu vyvolať úsmev na tvári. Ani o preklepy v minulosti nebola núdza. Napr. v roku 1962 osvetová rada na svojej schôdzi privítala „prdse-

dov“ masových organizácií, či v roku 1934, keď úradník v žiadosti urobil z vicinálnych ciest (čo je zastaraný výraz pre lokálne cesty) „cicinálne“.

Humor sa nevyhýbal ani súdnym sieňam. Aj keď hlavným aktérom v danej situácii rozhodne do smiechu nebolo. Urážali sa poslanci: „*Jak je známo MUDr. Štefan T. povedal Gašparovi Š. na jednej schôdzi piešťanského obecného zastupiteľstva, že 'mä maslo na hlave a takým ľuďom není radno ísť na slnko'.*“ Ženy: „*Obžalovaná Sidónia T. je vinná priestupkom, ktorého sa dopustila tak, že dňa 24. mája 1936 povedala v Hlohovci žalobníčke Fanne P.: 'Moja riť je peknejšia ako Tvoja tvár'...*“ Predávajúci zákazníka: „*Obžalovaný Anton R. je vinný priestupkom urážky na cti, ktorý spáchal tak, že začiatkom júla 1941, keď žalobca Štefan K. v Lukáčovciach pýtal si v potravnom družstve od neho pohár piva, obžalovaný prehlásil o žalobcovi, že on somárov neobsluhuje...*“ Ale niekedy stačila len nešťastná náhoda a človek sa hneď dostal do problémov: „*Menovaný dňa 24. januára 1963 v podnapilom stave v kancelárii Štátneho majetku v Leopoldove zvesil obraz s názvom „Kolektív XII. zjazdu KSČ“ a tento bachnul o stôl a jeho otrasom padol zo steny obraz Lenina a tento sa rozbil.*“ Aj tieto príbehy písal život.

„*Inteligentný Slovák 35 ročný, majiteľ auta s ročným príjmom 80 tisíc ožený sa s dámou s primeraným venom.*“ Nie, to nie je inzerát kolujúci internetom. Ani farmár hľadajúci ženu, ale dobový zoznamovací inzerát z roku 1933. Ktovie, možno sa nakoniec dotyčný pán dal dokopy s dámou, ktorá si v tom istom období podala podobný inzerát: „*21 ročná s venom 30 tisíc a vy-*

bavou, rada by sa zoznámila s charakterným pánom, majetok nie je podmienkou.“

V roku 1947 prišla na návštevu Trnavy havajská skupina americkej armády. Aby im zabezpečili čo najlepšie privítanie, organizátor sa obrátil so žiadosťou na Miestny národný výbor v Trnave, aby: „*láskavo prepožičalo k dekorácii javiska niekoľko paliem*“. Ešte zaujímavejšie vyznieva žiadosť Okresnej pobočky Zväzu slovenských partizánov v Trnave, ktorá bola adresovaná mestu Trnave o zmenu názvu ulice nazvanej Partizánska z dôvodu:

„*Partizánska ulica, je ulica špinavá, malá a vôbec nevyhovuje menu Partizána. Ráďte preto v tejto veci urobiť nápravu čím skôr a menom Partizána pomenujte niektorú slušnú ulicu, ktorá by tomuto menu vyhovovala.*“ A tak sa dovtedajšia Partizánska premenovala na Invalidskú ulicu. Čo dodať na záver? Asi už len P.S. Tentokrát slovami Júliusa Nagya, organistu v Kostole sv. Mikuláša, ktoré v roku 1971 dopísal do listu pánovi Važanskému: „*P.S. Prosím Vás, nepodpisujte sa 'starý', veď starý je len S m o k o v e c.*“²

2 Všetky citácie v príspevku pochádzajú z archívnych dokumentov uložených v Štátnom archíve v Trnave a budú súčas-

TS Fakulty masmediálnej komunikácie, Univerzita sv. Cyrila a Metoda

Študenti zachytávali cesty svetla. V novom výstavnom projekte mu vzdávajú poctu .....

Výstava študentov Ateliéru komunikácie v médiu fotografie (AKMF) Katedry umeleckej komunikácie Fakulty masmediálnej komunikácie Univerzity sv. Cyrila a Metoda v Trnave s názvom CESTY SVETLA I., je otvorená do 30. mája v Galérii Ľudovíta Hlaváča na Skladovej 3. Ide o prvú výstavu z plánovanej série na danú tému. Publiku ponúka vizualizáciu troch fotografických techník, a to luminografie, projekcie a fotomontáže.

„Samotná lingvistická definícia slova fotografia je a priori postavená na práci so svetlom ako základným vyjadrovacím a stavebným prvkom, ktorý definuje jej podstatu ako média. A nie náhodou je aj prezentovaný výber fotografií postavený na metaforickom či reálnom dotýkaní sa svetelných lúčov,“ hovorí kurátorka výstavy Petra Cepková.

Kreslili svetlom, premietali obrazy aj manipulovali situácie. Medzi najčastejšie témy v rámci techniky luminografie, ktorými sa zaoberajú mnohí autori ako Jozef Sedlák, Ľubo Stacho, Kamil Varga, Jano Pavlík, Robo Kočan, Jan Pohribný, či v rámci svetelného umenia James Turrell a Dan Flavin, patrí zrodenie, smrť, viera, kontemplácia, vzťah medzi pohlaviami, ľudská konečnosť, meditácia či inšpirácia rôznymi východnými filozofiami, duchovia a reinkarnácia, imaginatívne až snové absurdné kresby, samovražedné významy, zauzlené slová a situácie. Študenti tému luminografie poňali rôznorodo. Keďže ide o základnú fotografickú techniku vychádzajúcu práve z práce so svetlom, jej variabilita a hravosť umožnila vytvoriť kreatívne kompozície a obsahové interpretácie.

Projekcia, alebo aj premietanie obrazu, vychádza z technologického princípu camery obscury. V rámci postmoderného vizuálneho uvažovania však projekciou vznikajú vrstvy vizuálnych klamov, sendvičov niekoľkých

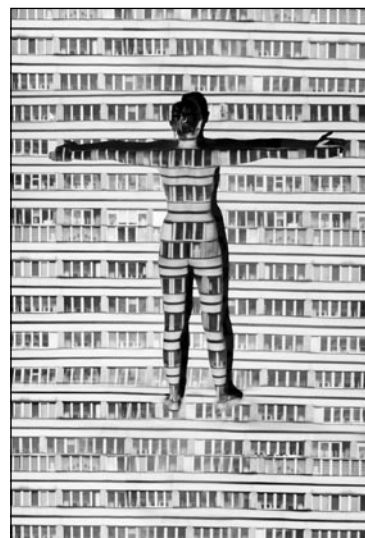

RENÉ KONDVÁR LUMINOGRAFIA

realít, keď je spochybnovaná samotná pravdivosť fotografie a jej vzťahu ku skutočnosti. Takýto ambivalentný postoj fotografického média so sebou prináša nespočetné možnosti vytvárania iluzívnych svetov, kde najdôležitejšiu úlohu zohráva imaginácia autora aj diváka.

Výstava študentov AKMF v Galérii Ľudovíta Hlaváča prezentuje premietanie ako experimentálnu a kreatívnu manipuláciu multiplikačnej schopnosti viacnásobnej expozície, dĺžky expozície, lineárneho skreslenia, narušenia mierky a perspektívy. A práve neobmedzené možnosti digitálnej technológie dataprojektora a postprodukčných úprav ponúkajú priestor na manipuláciu predlohy, ako aj samotného tela modelu.

Fotomontáž ako štylistický prvok sa v dejinách fotografie objavuje už v 19. storočí v tvor-

BC. TOMÁŠ BEDNÁRIK PROJEKCIA

be piktoralistov Reylandera či Robinsona, v medzivojnových rokoch 20. storočia sa v rámci hnutia Dada a filozofie Bauhausu konštituuje ako výrazná technológia presadzujúca nové formy. ■

Bohumil Chmelík, foto z archívu autora

Ján Koniarek: Zem zmiataná mocnými záchvevmi vojny nebola živnou pôdou pre umenie .....

Voderady 30. január 1878 – Trnava 4. máj 1952

Akademický sochár Ján Koniarek, zakladateľ moderného slovenského sochárstva, nositeľ Národnej ceny, Čestný občan mesta Trnavy, Občan Trnavy 20. storočia. Žil v období veľkých spoločenských zmien, jeho život ovplyvnili vojny. Úspešný sochár desaťročie pôsobiaci v Srbsku. Zranený v I. svetovej vojne. Po vzniku Československej republiky zostal na Slovensku, žil a tvoril v Trnave.

„Zem zmiataná ešte mocnými záchvevmi vojny nebola živnou pôdou pre umenie a ja stal som sa takto obeťou tejto doby, narážajúc na stále nepochopenie,“ píše vo svojom životopise. Napriek prekážkam, nezaujmu a neporozumeniu vytvoril rozsiahle sochárske dielo, ktoré môžeme spoznať v našej galérii nesúcej jeho meno. Pomníkovú tvorbu reprezentujú Koniarkove trnavské pomníky.

Šťastné detstvo prežil v rodných Voderadoch, syn učiteľa a re-genschorihho. Nižšie gymnázium navštevoval v Trnave, tu sa spriatelil s Mikulášom Schneiderom. V odbornom stredoškolskom štúdiu pokračoval v Budapešti. Vysokoškolské štúdium začal na Kráľovskom inštitúte krásnych umení v Ríme, vrátil sa do Budapešti na sochárske oddelenie Akadémie výtvarných umení a štúdiá ukončil na Akadémii v Mníchove. Na pozvanie Ministerstva kultúry odišiel do Srbska. Toto životné obdobie priblížil srbský historik umenia Uglješa Rajčević v štúdiu Šlachetné posrbštenie Jána Koniarka. V Belehrade vytvoril diela, ktoré boli realizované a sú zachované, a ďalšie sa nachádzajú v galériách a múzeách. Bol portrétistom príslušníkov kráľovského rodu. Zúčastnil sa ako dobrovoľník v Balkánskej vojne za oslobodenie Srbska spod tureckej nadvlády. Jeho ateliér bol vojnou zničený.

V roku 1914 zastihla Jána Koniarka svetová vojna doma vo

Voderadoch. Narukoval, a pre podozrenie, že je srbský špión, bol uväznený a zaradený do bojov v prvej línii. Po zranení a rekonvalescencii pôsobil v Sedmohradsku, kde modeloval panovníkov vojenský pomník. Po vojne zostal doma vo Voderadoch, kde mal malý ateliér, ktorý mu otec postavil na práce v čase prázdnin. Rozmýšľal o presťahovaní do Bratislavy, rozhodol sa pre Trnavu. Sochársky ateliér mu poskytol továrnik Pavol Sessler v priestoroch svojej sladovne. V roku 1924 sa nastahoval do rodinného domu s ateliérom na Šaštínkovej ulici.

Pre Trnavu vytvoril kolekciu významných pomníkových diel. Na prvom mieste treba uviesť Pomník padlým v I. svetovej vojne. Dielo významné medzi európskymi vojnovými pomníkmi. Dokazuje to aj skutočnosť, že pražskí študenti Akadémie výtvarných umení pri exkurzii na Slovensko navštevujú Trnavu nielen pre ranobarokové chrámy, ale aj pre Pomník padlých a ďalšie Koniarkove diela. Pomník M.

R. Štefánika a Pomník Antona Bernoláka, Studňa sv. Františka v nádvorí Františkánskeho kláštora, reliéfy v Spolku svätého Vojtecha a pomníky na cintoríne. Z ďalších menujme Pomník Jána Hollého v Borskom svätom Mikuláši, Memorandový reliéf v Martine, Pomník Pavla Blaha v Skalici.

Trnavské prostredie si dlho nevedomovalo, kto žije a tvorí v sochárskom ateliéri na periférii mesta a ani slovenské inštitúcie pri výbere autorov sochárskych diel Jána Koniarka nespoznali. Neštudoval v Prahe, žil v Trnave. Bol to Spolok sv. Vojtecha v Trnave, v medzivojnovom období významné slovenské nábožensko-kultúrne centrum, ktorý Jána Koniarka poveril významnými sochárskymi prácami – Pomník Jána Hollého, a zapojil ho do aktívneho spolkového života. Maliar Janko Alexy po návšteve v Trnave napísal: „...ostával sám, ..., úplne odstrčený od kultúrneho sveta. Veľká škoda, že nemal bojovnú povahu a že bol priveľmi pasívny; iný na jeho

mieste a s jeho schopnosťami by bol na Slovensku i napriek hospodárskej kríze ľahšie prerazil ľady netečnosti aspoň na oficiálnych miestach.“

Vzťah k umelcovi sa postupne zmenil. V roku 1938 pri príležitosti Osláv sedemstého výročia získania mestských výsad bol menovaný Čestným občanom mesta Trnavy. O rok neskôr sa stal profesorom pre modelovanie sochárskeho oddelenia Slovenskej vysokej školy technickej, po úraze nemohol cestovať a musel pedagogické pôsobenie ukončiť. Za celoživotné dielo získal Národnú cenu v roku 1942. Zomrel 4. mája 1952 v Trnave, kde je pochovaný. S odstupom rokov Trnavčania zaradili v anketе Osobnosti Trnavy v 20. storočí Jána Koniarka za jedného z najvýznamnejších Trnavčanov dvadsiateho storočia.

Jaroslav Lieskovský

Jozef Štibrányi skóroval pred šesťdesiatimi rokmi v úvodnom zápase majstrovstiev sveta . . . .

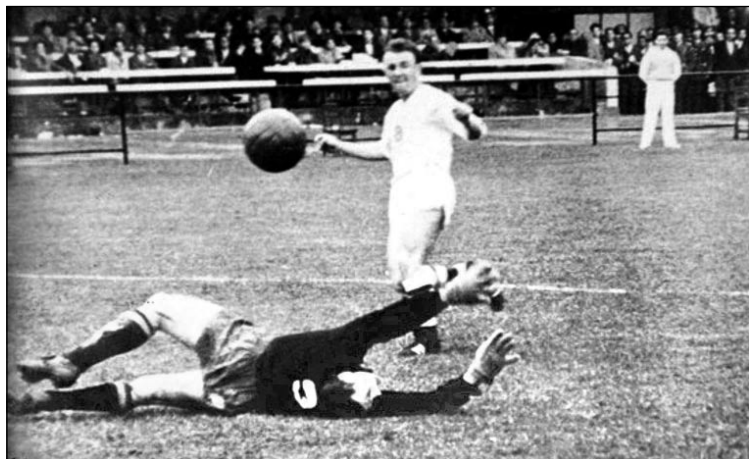
Útočník Spartaka Trnava sa stal prvým slovenským futbalistom celej histórie s gólovou vizitkou v záverečnom turnaji World Cup FIFA

Skvelý gól Jozefa Štibrányiho, vôbec jeho jediný v reprezentačnom drese ČSSR, stojí za pripomenutie aj v tomto čísle Noviniek z radnice. Veď mladý futbalista z dediny od Trnavy ním položil na lopatky v ďalekom Čile chýrne španielske hviezdy. Posledný májový deň 1962 bol totiž vyhradený za veľkou mládkou otváraciemu vystúpeniu nefavorizovanej zostavy zo srdca Európy v VII. majstrovstvách sveta. Do hľadiska naň prišlo 12 700 divákov. „Domáci žurnalisti nám pred úvodným zápasom žartovne radili, aby sme si na ihrisko zobrali laso. Vraj iba vtedy budeme mať šancu dobehnúť protihráčov,“ zalovilo v pamäti pravé krídlo. Koncom tohto mesiaca teda

Život a dielo Jána Koniarka slovom a fotodokumentáciou priblížila monografia Sochár Ján Koniarek, ktorej vydavateľmi boli občianske združenie Trnavské fórum '89 a Galéria Jána Koniarka (2007). Okrem pôvodných štúdií zhrnula texty základných literárnych prameňov a v preklade uviedla štúdiu U. Rajčeviča. Publikácia je dostupná v GJK. V období po Nežnej revolúcii na pôde Trnavského kultúrneho fóra prebehla diskusia o potrebe postavenia pomníkov Mikulášovi Schneiderovi Trnavskému a Jánovi Koniarkovi. Namiesto pomníka Koniarkovi vzišiel návrh, adresovaný vedeniu mesta, inštalovať v našom meste jeho sochárske diela. V tejto súvislosti treba uviesť históriu plastiky Dievčatko pod sprchou. Socha bola Koniarkovým darom trnavským deťom, modelovaná pre detské ihrisko

pred štadiónom Spartak. Odliatie do bronzu v cukrovare nebolo úspešné, model plastiky nebol odovzdaný mestu a socha sa dostala do umelcovej pozostalosti, dnes je v majetku GJK. Mesto neprejavilo záujem Dievčatko vhodne umiestniť a tým splniť Koniarkov dar deťom. V súčasnosti je prísľub umiestnenia tejto plastiky v záhrade Knížnice Jura-ja Fándlyho.

Koniarkov žiak, sochár Fraňo Štefunko, spomínal: „Na pohrebe zúčastnilo sa veľa slovenských výtvarníkov, len Trnavčania skoro vôbec neprišli“. Aj toto konštatovanie je výzvou k návšteve galérie nesúcej meno Jána Koniarka, kde možno obdivovať výber z portrétov a komorné diela, a v tichej učte spoznať život a dielo nestora slovenského sochárstva. ■

Tento záber z 31. mája 1962 vošiel do histórie slovenského futbalu. Jozef Štibrányi taktolíšiaccky prekabátil na štadióne v čilskom meste Viña del Mar ochrancu španielskej svätynie. Víťazným gólom 22-ročného trnavského útočníka vykročila reprezentácia ČSSR vo vtedajších majstrovstvách sveta na cestu za striebornými medailami. Foto: zdroj sfz

uplynie od historického okamihu rovných šesťdesiat rokov. Trnava hizo unico gol. V preklade

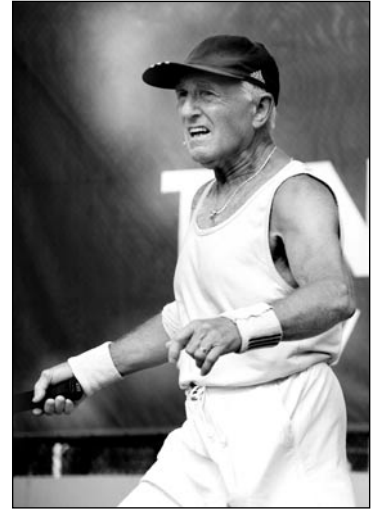
– Trnava dal jediný gól. Takto napísali ktorési z juhoamerických novín po senzačnej výhre

Čechoslovákov nad sebedomými Španielmi (1:0). Autorovi presného zakončenia, ktorý prišiel do reprezentačného výberu zo Spartaka Trnava, vôbec nevedil popletený novinársky titulok.

„Tréner Vytlačil mi na predzápasovej porade prízvukoval, aby som iba trpezlivo vyčkával na poliacej čiare,“ zopakoval Štibrányi už ním mnohokrát interpretovaný taktický pokyn. „Desať minút pred koncom stretnutia aj tak bolo. Pri súperovom tlaku na našej polovici zrazu z hĺbky poľa mi niekto zo spoluhráčov poslal na hrot dlhý pas. Loptu som rýchlo spracoval a ufujazdil španielskym obrancom. Brankárovi Sedrunovi som naznačil strelu, ten sa hodil na zem a mne zostalo len ho prelobovať.“

Pripomeňme, že J. Štibrányi sa do futbalovej histórie navždy zapísal ako prvý slovenský au-

tor gólovej trefy v záverečnom turnaji World Cup FIFA. Pozoruhodný primát z konca mája 1962 vo Viña del Mar mu už nik nezoberie. Rutinérskou parádou vypravil Trnavčan futbalový vlak z Československa po čílskych kolajniciach do cieľovej stanice so strieborným semaforom. Rovnaký husársky kúsok v podobe konečného 2. miesta sa našej reprezentácii podaril predtým aj potom iba v MS 1934 na talianskych štadiónoch. A ešte dôvetok o inej telovýchovnej záľube populárneho rodáka z Vlčkoviec (* 11. 1. 1940), medzi kamarátmi majúceho prezývku Vasil. „Keby nebolo futbalu, zrejme by som sa profesionálne upísal tenisu. Ten mi na dlhé roky učaril v amatérskej podobe. Až do takej miery, že výkladné okno mestského holičstva na Podjavorinskej som svojho času nástenkársky zapílnal informá-

Učiteľ telocviku Jozef Štibrányi sa športovaniu upísal na celý život. Popri futbale ho zaujal najmä rekreačný tenis. Foto: František Uhrovič

ciami o Trnavskej tenisovej lige pracujúcich,“ dodal športový nezmar, tridsaťtri rokov pôsobiaci ako učiteľ telesnej a brannej výchovy v križovianskej ZDŠ. ■

Jaroslav Lieskovský

Nová cestná sezóna úzkych galusiek v SR odštartovala kritériom na trnavskom okruhu .....

Pred tridsiatimi rokmi vznikol Cyklistický klub Olympik Trnava, od začiatku ho vedie Bohuslav Kujovič

Cestná cyklistika je krásny, no pretekársky veľmi náročný šport. Potvrdil to aj druhý aprílový deň. V chladnom, vetristom počasí sa jazdilo mestské kritérium na uliciach historického centra Trnave. Prišli naň všetky vekové kategórie, od najmladších začiatovníkov až po elitnú konfrontáciu dospelých. Do štartovej listiny zaprezentovali súťažiacich z piatich krajín. V hlavných pretekoch kralovali muži banskobystrickej Dukly. Po dlhom úniku jej dvoch borcov sa z víťaznej trofeje potešil mladý Adam Foltán. Na strieborný stupienok vystúpil skúsený Patrik Tybor.

CK Olympik Trnava sa počas doterajších troch desaťročí zameriaval predovšetkým na cyklistickú mláď. Ilustračné foto: Marián Bartoš

Pri záverečnom dekorovaní najrýchlejšej päťorky pozval moderátor na pódium štyroch členov vojenského centra z mesta pod

Urpínom. Prepracoval sa medzi nich iba bronzový Marek Čanecký (BRS Kaktus-bike). Ženský primát získala Nikola

Bajgerová (ČR) pred Alžbetou Bačíkovou (CK Dukla Bratislava) a Simonou Bodoríkovou (CK Epic Dohňany).

Vyššie šesťhodinový program pripravil Cyklistický klub Olympik Trnava. Podobne ako medzi pretekármi, ani medzi organizátormi nezaznelo žiadne horekovanie na poveternostnú nepriazeň. „Tie dlhé roky pri našej záľube na dvoch kolesách nás zocelili,” vysvetlil riaditeľ trnavského kritéria Bohuslav Kujovič. Aj jeho telovýchovnú nepoddajnosť spočiatku vycepovalo takmer sedem pretekárskych sezón vo výstroji cyklistického oddielu TJ Skloplast. Teraz už rovné tri desaťročia kormidluje CK Olympik. „Začiatkom deväťdesiatych rokov sa skloplastická partia rozpadla. A tak sme založili tento oddiel,” načrel do minulosti.

Obdivuhodný lodivod má oporu vo viacerých pomocníkoch. Tiež v Jaroslave Sobotovej. Bývalá stálica slovenskej reprezentácie ešte s dievčenským priezviskom Kománková, teraz trénersky dohliada na výkonnostný rast

nastupujúcej generácie. „Moju skupinu tvorí dvadsaťpäť mladých zverencov a na športové napredovanie približne rovnakého počtu starších adeptov dohliada Bohuš Kujovič,” vysvetlila voľakedajšia profesionálka, úspešne absolvujúca i mnohé zápolenia Svetového pohára.

V cyklistickej rodine Olympiku neraz prišli aj krušné okamihy. Napríklad vlni v decembri, keď kvôli pandemickej plagi bolo treba zrušiť cyklokrosové majstrovstvá Slovenska na ich obľúbenej trati v staničnom lesoparku trnavského Prednádražia. Lenže Kujovičova družina sa ani vtedy nepoddala. Náhradné riešenie našla v šamorínskej „bubline”, hoci z rozpisu musela vyškrtnúť niektoré rámcové kategórie.

Tohtoročná sezóna v cestnej cyklistike sa teda začala v sobotu 2. apríla trnavským kritériom. O deň neskôr privítali početný pelotón na štarte v Suchej nad Parnou. Tiež do susednej dediny priniesol atmosféru úzkych galusiek jubilujúci CK Olympik.

„Obe kolá, v sobotu i nedeľu, zároveň rozdali úvodné body do tohtoročného Slovenského pohára,” pokračoval B. Kujovič v našom rozhovore.

Podľa jeho slov už chystajú ďalšie akcie. „Najbližšiu pripravíme na začiatok júna. Pôjde o víkendové podujatie Trnava Tour 2022. Do diania zapojíme aj spolupracujúce subjekty v okolitom regióne,” dodal predseda CK Olympik.

Napokon zaznamenajme príjemnú novinku z vrcholnej ponuky. Prezradila nám ju Katarína Ďurková, mediálna manažérka Slovenského zväzu cyklistiky: „Trnava bude tento rok opäť etapovým mestom septembrových medzinárodných pretekov Okolo Slovenska. Po úvodnej časovke v uliciach Bratislavy sa o deň neskôr pôjde etapa so štartom v hlavnom meste a s dojazdom v historickom centre Trnavy.”

Milovníci sviatočného podujatia v malom Ríme si teda pri 66. edícii OS budú môcť pripomenúť nezabudnuteľný lanský záver na Trojičnom námestí. ■

Jaroslav Lieskovský

Ďalší návrat do športovej histórie v Modranke ...

Pri oslave 60-ročného jubilea organizovanej telovýchovy patrila predsednícka taktovka TJ Stavbár OSP Ľudovítovi Ševčíkovi

Vyššie sto rokov modrančianskeho športu ponúka nejednu zaujímavú etapu. V tomto čísle Noviniek z radnice sa spomienkovo vrátíme do sezóny 1980, keď 550-členná základňa TJ Stavbár OSP Trnava-Modranka si mohla vybrať zo šiestich oddielov a dvoch odborov. Ich pes-trú činnosť postupne mapujeme aj v našom mestskom časopise. Najväčší záujem bol o futbal a hádzanú. Tiež odbory turistiky a ZRTV (základná a rekreačná telesná výchova) sa mohli pochváliť širokým prienikom

medzi verejnosť. Vyznávačov diaľkových pochodov pozvali Modrančania do malokarpatských lesov, trasy mali dĺžku 50 a 25 km. Spiatočka v stroji času dáva čitateľom do pozornosti aj Československú spartakiádu 1980. Po okresných vystúpeniach v Trnave a Nitre sa trinásť žien z Modranky predstavilo so svojou skladbou v celoštátnom pražskom finále. Tribúny tamjšieho spartakiádneho štadióna zaplnilo 250-tisíc divákov. Vzácná príležitosť zacvičiť si na Strahove pred vypredaným

hľadiskom bola pre členky TJ Stavbár OSP hlbokým zážitkom. Ich siedmi kolegovia zasa absolvovali v to leto spartakiádu cykloturistickú jazdu z Banskej Bystrice do Prahy.

Jubilejnú slávnosť pri príležitosti šiestich desaťročí organizovanej telovýchovy v Modranke (1920 – 1980) zabezpečoval pätnásťčlenný výbor tamjšej telovýchovnej jednoty. S predsedníčkou taktovkou ho viedol Ľudovít Ševčík, funkcie podpredsedov patrili Jarolímovi Vadovičovi a Rudolfovi Mesíčkovi, tajomníkom bol

Štefan Behan. Do dlhodobých majstrovských súťaží na úrovni kraja a okresu sa v tom roku zapojilo z Modranky pätnásť družstiev. Výborníci stavbárskej TJ a ich kolegovia zorganizovali vo vlastnom Areáli zdravia na počesť jubilea trinásť turnajov – po tri futbalové a hádzanárske, po dva kolkárske, stolnotenisevé a šachové, jeden nohejbalový. Priestorové možnosti nedovoľujú autorovi príspevku načrieť do výročnej studnice ešte hlbšie. Keď som minulý mesiac blahoželal Ľudovítovi Ševčíkovi k 91. narodeninám, ktoré oslávil v kruhu svojej rodiny 20. apríla, bokom nemohli zostať ani spomienky na naše spoločne prežité športové míľniky. Obísť sa nedal predovšetkým celoštátny cestný beh Stavbárska dvadsaťpäťka.

Jaroslav Lieskovský

V Trnave sa boxovalo od roku 1924, najväčšie esá boli bratia Blesákovci a Baranovič

Peter Lang tajomnícky pomáhal daniu medzi dvanástimi povrazmi v TJ Hydrostav a TJ Atóm

Kríženie pästí v trnavskom ringu malo zelenú od sezóny 1924. Vtedy prijali oddiel od tamojšieho ŠK. Storočnica organizovaného boxu sa teda nezadržateľne blíži. Ako prezrádzajú archívne pramene, po skromných začiatkoch si mužný šport čoskoro získal v Trnave veľa priaznivcov. Najhlbšiu brázdou vyorali na pästiarskom poli reprezentační bratia Karol, Jozef a Pavol Blesákovci, vedno so špačinským rodákom Karolom Baranovičom. Medaily pravidelne nosili z vrcholných súbojov československej elity a do počtu neboli ani na medzinárodnej scéne. Po skončení druhej svetovej vojny pokračoval rozlet trnavského boxu. Svoj výrazný funkcionársky vklad do pästiarskej kroniky v našom regióne vložil Peter

L. Ševčík (v strede) a J. Lieskovský, zakladatelia Stavbárskej dvadsaťpäťky, pri dekorovaní víťazného bežeckého tria v modrančianskom Areáli zdravia. Foto: Blažej Vittek

Vo dvojici s pánom Ševčíkom sme ho založili koncom septembra 1978. Početné pelotóny absolvovali 25-kilometrový

okruh po trnavskom regióne aj v ďalších rokoch. Dovedna išlo o dvadsaťjeden modrančianskych edícií. ■

Lang. Rodák z Považskej Bystrice (*18. apríl 1949) mal k aktívnemu športovaniu blízko už od chlapčenských rokov. Počas štúdia v komárňanskej priemyslovke strávil jednu basketbalovú sezónu v dorasteneckej partii tamojšej Slávie. Neskôr ho zlákal futbal. Hral ho najmä v mužstvách Komárna a Zlatých Moraviec.

Napokon však zakotvil pri boxe. Nadlho sa mu upísal v riadiacej funkcii. Čo doviedlo P. Langa k tomuto koníčku? „V šesťdesiatom deviatom bežala na strieborných plátnach celoštátna novinka Ring voľný. Film s kvalitným hereckým obsadením ma zaujal natoľko, že po návšteve kina som začal uvažovať o založení pästiarskeho oddielu. Podarilo sa mi

to po nástupe do zamestnania v jaslovskobohunickom Hydrostave, budovateľskom podniku tamojších atómových elektrární,” uviedol.

Podľa jeho slov, v období 1975 – 78 sa venovali dorastu. Pokračovaním bolo účinkovanie mužského tímu v národnej a neskôr vo federálnej lige. Od začiatku apríla 1985 už vo farbách TJ Atóm Jaslovské Bohunice. Úspechy nedali na seba dlho čakať. Tiež vďaka všestrannej podpore od podnikového riaditeľa Milana Kozáka, predsedu telovýchovnej jednoty Karola Kormútha a ďalších ochotných ľudí z vedúcich pozícií energetického gigantu. Trnavčan P. Lang sa pohyboval okolo boxu pod gestorstvom Hydrostavu a Atómových elek-

Kolektív pästiarov TJ Hydrostav Jaslovské Bohunice – box Trnava, účastník federálnej ligy v sezóne 1984/85. Horný rad, zľava: Valachovič (asistent trénera), Koldřík, Macek, Vinkler, Nap, Grobarčík, Rigó, Straszer, Porosznyak (hlavný tréner), v pokľaku: MUDr. Drabant (lekár mužstva), Topolnický, Adámek, Sabo, Varmuža, Ondruš, Dančíšák. Foto: M. Ďurišová

trárni rovné dve desaťročia.

Sezóna 1994 – 95 bola preňho na tajomníckej stoličke posled-

ná. Legendárny kormidelník spoza dvanástich povrazov má pokračovateľov. Pästiarsku káru

v Trnave teraz ťahá trojica Roman Polgár, Tibor Kružel a Pavol Polakovič. ■

Jaroslav Lieskovský

Magde Masárovej imponovalo v telovýchove podmanivé posolstvo olympijskej antiky .....

Kalokagatia-CVČ v Trnave jej poskytla široký priestor najmä na organizovanie športových podujatí pre deti a mládež

V posledný marcový deň sa Trnavou rozšírila smutná zvest' o úmrtí 76-ročnej Magdy Masárovej, dlhoročnej telovýchovnej osobnosti v našom meste a jeho regióne. Organizátorsky najskôr vhupla do gymnastických aktivít trnavskej Slávie. Keď ju prijali do zamestnania v centre voľného času Kalokagatia, naplno sa pred ňou otvorili dvere telovýchovných možností. S pôžitkom pripravovala pestrú nádielku pohybových pozvaní pre detské a mládežnícke kategórie, no bokom nezostávalo ani športové dianie s orientáciou na dospelých. Neodmysliteľne sa začlenila do usporiadateľského kolotoča chýrnej medzinárodnej olym-

piády pre nastupujúcu školskú generáciu pod názvom Kalokagatia, ozdobenej podmanivým posolstvom o spoločnej kráse tela a ducha. A tak po vzniku Trnavského olympijského klubu (1997) nemohla nebyť pri desiatkach súťaži s podtitulom starovekej gréckej antiky. Vždy ochotne pomáhala na podujatiach nášho referátu mládeže a športu MsÚ. Pri zostavovaní celoročnej termínovej listiny navrhla členom samosprávnej komisie nejednu akciu. Aj na Nový rok našlo naše telovýchovné popoludnie spoločného menovateľa. Pred rozsiahlou rekonštrukciou radničného nádvoria sme totiž museli presta-

hovať centrum prvojanuárového ľudového behu O memoriál Ladislava Kmeča, spoluzakladateľa pretekov, do náhradného priestoru. Na Magdin návrh sa ním stala klubovňa jej vtedajšieho pracoviska, Kalokagatie-CVČ na Streleckej ulici. Príjemným spestrením sviatočného bežeckého poľa viackrát bola ňou vyhlásená súťaž o najkrajšiu masku.

Mestskej samospráve rovnako vychádzala každoročne v ústrety pri organizovaní celosvetovej súťaže miest v pohybových aktivitách občanov, ktorá sa zrodila roku 1983 v kanadskom Saskatoone pod názvom Challenge Day (Vyzývaci deň). V

pobočke K-CVČ na Linčianskej zasa viedla táto obetavá žena džogingový klub dospelých. Medzi jej srdcové záležitosti sa podobne zaradili Trnavské športové hry o pohár primátora mesta, celoročná súťaž základných a stredných škôl v individuálnych či kolektívnych disciplínach. Svojím výrazným hlasom bola

na športoviskách neprehliadnuteľná, no veľmi dobre sa nám s ňou spolupracovalo. Okolo seba šírila nekonfliktnosť, pokoj, ústretovosť, pohodu a dobro.

M. Masárová sa v dôchodku presťahovala z nášho mesta k bratovi do Považskej Bystrice. Ešte pred týmto rozhodnutím ju hlboko zasiahla smrť jediného

potomka, dospeljej dcéry Žanetky. Na trnavskom cintoríne k dcérinej urne pribudla teraz v apríli aj urna jej mamy Magdy. Svojich 77. narodenín (mala by ich 7. 4.) sa teda kvôli zákernej chorobe nedožila. Magduška, vďaka za telovýchovné a športové veľdielo, ktoré si v Trnave zanechala. Česť Tvojej svetlej pamiatke. ■

Jaroslav Lieskovský

Mozaika z telesnej kultúry

■ LEGENDA HOKEJOVEJ

DUKLY – Pamätníci úspešného účinkovania Vojenskej telovýchovnej jednoty Dukla Trnava v SNHL si tento mesiac pripomínajú nedožité deväťdesiate narodeniny Štefana Nemčoka, pôvodcom z horehronského Braváцова (*1. 5. 1932). Smrť si poňho prišla 30. mája 1991 v Trnave. Nemčokova mladosť sa snúbila s aktívnym športovaním (futbal, strelba, bedminton, volejbal). Neskôr, z pozície zástupcu veliteľa trnavskej posádky, dostal pod dohľad mestský armádny celok. Druhá najvyššia súťaž na československej ho-

kejovej mape ponúkala kvalitné súboje. Počas majstrovskej sezóny na konci šesťdesiatych a začiatkom sedemdesiatych rokov 20. storočia lákal hokej trnavských priaznivcov vo veľkom počte. Domáce stretnutia žltó-červených duklákov pravidelne sledovali vyše dvojtisícové návštevy, hoci vtedajší zimný štadión v spartakovskom areáli mal nezakryté hľadisko. Štefan Nemčok bol vedúcim mužstva a krátky čas aj jeho trénerom. V Dukle Trnava pôsobil až do samého záveru slovenskej národnej ligy 1972/73. Kvôli neriešiteľným problémom so

zastaralým chladiacim systémom ľadovej plochy museli kompetentní činovníci prestať hovať armádny hokejový oddiel z Trnavy do Trenčína.

■ SPOMIENKA NA Ľ. KOIŠA

– Pred desiatimi rokmi, v trinásty májový deň 2012, odišiel do športového neba popredný futbalista Ľudovít Koíš. Rodák z Hrnčiaroviec nad Parnou (*9. 8. 1935) obliekal prvotligový dres Spartaka Trnava v období 1957 – 59. Nebojácny zakončovateľ nastúpil vtedy v najvyššej celoštátnej súťaži 53-krát a na konto mu pribudlo 22 gólov.

Štefan Nemčok (v hornom rade prvý sprava) bol na prelome 60. a 70. rokov starostlivým šéfom VTJ Dukla Trnava. Foto: archív autora

Rok 1958 posunul trnavské ľavé krídlo do reprezentácie Československa, za A-mužstvo našej vlasti odohral Koiš medzištátny zápas proti Bulharsku. Aj po prestupe do Jednoty Trenčín mal na novom pôsobisku stabilné miesto v základnej zostave. Za futbalový oddiel spod hradu Matúša Čáka hral až do konca sezóny 1966 – 67. Z mojich študentských rokov v trenčianskej SVŠ si ako priaznivec koženej lopty spomínam na nezabudnuteľnú útočnú formáciu ligovej Jednoty: Jankech, Benc, Kopanický (Chlapík), V. Masný, Koiš.

■ KULTURISTICKÝ SVIATOK

– Druhá májová sobota 1982 pozvala priaznivcov športovej kulturistiky do trnavskej haly Družba na XV. majstrovstvá Československa. Federálny šampionát pripravila TJ Fortuna pod vedením predsedu Milana Bonova. Hoci od trnavských M-ČSSR uplynulo štyridsať rokov, telovýchovná verejnosť si tamojší festival svalnatých mužov uchováva v živej pamäti. Vypredanému hľadisku sa predstavili štyri výškové kategórie: do 169, 174, 179 a nad 179 cm. Majstrovské tituly prisúdil rozhodcovský zbor Jozefovi Grolmusovi (Vinohrady BSP Bratislava), Liborovi Minaříkovi (KS Brno), Petrovi Uričkov

Peter Uriček (druhý sprava) získal v kulturistických majstrovstvách ČSSR desať zlatých medailí. Jeden z federálnych titulov mu patril pred štyridsiatimi rokmi, v máji 1982, pod strechou trnavskej haly Družba. Foto: Ján Slovinec

(Fortuna Trnava) a Jozefovi Veselému (Meochema Pferov). Vo vrcholnej prehliadke československej elity sa darilo aj ďalším borcom domácej Fortuny. Strieborné medaily potešili Antona Holiča a Štefana Justa, kým Ján Hrubý skončil piaty a Viliam Holec desiaty.

■ FUTBALOVÍ LAUREÁTI

– Sieň slávy slovenského futbalu má od roku 2016 sedem laureátov, ktorí zapustili hlboké korene najmä v trnavskom Spartaku. K Jozefovi Adamcovi, Karolovi Dobiašovi, Antonovi Malatinskému, Ladislavovi Kunovi, Jozefovi Štibrányimu a

Stanislavovi Jarábkovi pribudol minulý mesiac nezabudnuteľný brankár Imrich Stacho (* 4. november 1931 – † 10. január 2006). Zaslúžilému majstrovi športu, dvojnásobnému účastníkovi svetového šampionátu (1954, 1958), ktorý okrem povinných dvoch rokov základnej vojenskej služby v Prahe odchytil celú kariéru za tímy rodnej Trnavy, udelili ostatnú poctu in memoriam. Stalo sa tak počas slávnostného vyhlásenia ankety SFZ 2022. Športová rubrika Noviniek z radnice predstavila I. Stachu vlni v novembrovom vydaní pri príležitosti jeho nedožitých 90. narodenín. ■

GK

Hrajte kráľovskú hru s Novinkami z radnice .....

Skladba č. 38, Ondrej Jančík, Smena 3. 7. 1965, mat 2. ťahom (13 – 5)

Prvotinou nazývame autorovu prvú šachovú skladbu. Obvyčajne nemá veľmi náročný obsah, ale šachový redaktor vtedy jedno oko rád prižmúri. Po niekoľkých rokoch a zložení ďalších šachových problémov sa za ňu autor aj môže hanbiť. Neplatí to však pre prvotinu Ondreja Jančíka (* 20. 5. 1942)

z Trnavy, známeho skôr ako praktického šachistu, ale aj riešiteľa, ktorý ju mal uverejnenú v šachovej rubrike denníka Smena ešte ako študent v roku 1965. Od jej prvého uverejnenia uplynulo už viac ako 55 rokov. Škoda, že sa už neskôr prestal venovať kompozičnému šachu – skladaniu šachových

problémov. Riešiteľa môže pomýliť zvodnosť: 1.Da4? tempo (znamená, že čierny je v nevýhode ťahu), keď po obhranách: 1. - Jb5 ľub., Jd7 ľub., Kc6 vychádzajú maty: 2.Jf4, V:c5, V:d6. (1. - Vd6 ľub. 2.Jf4 mat), ale s vyvrátením zvodnosti po 1. - V:e6! Preto treba najst iný prvý ťah bieleho. Túto

do ďalších dní jeho pomerne dlhého života a nech ho kráľovská hra priťahuje i naďalej svojou magickou silou. Možno aj tohto roku budeme môcť vidieť Ondreja na Medzinárodných majstrovstvách Slovenska seniorov v kategórii nad 65 rokov v T. Matliaroch na prelome mája a júna, keď sa predpokladá, že pandemické opatrenia už nebudú také prísne. Počas dňa absolvuje najskôr niekoľkohodinovú vysoko-

skú túru v tatranskom prostredí a podvečer zasadne za šachový stolík, aby po fyzickej aktivite svojho tela doprial aktivitu aj svojim mozgovým bunkám.

Riešenie strednej hry a záveru partie Bango vs. Gyerpal (MMSR amatérov – Topoľčany 2021): 18. – Ve7 19.Db1 Je4 20.Vd4 Jef6 21.Vfd1 Sc5 22.V4d2 De8 23.Df5 Sb6 24.Kf1 a4 25.b4 Dc8 26.Sh3 Jd5 27.Jg5 g6 28.Df3 Df5 29.Ve2 V:e2 30.D:e2 De8

31.Dc4 Je5 32.Dh4 Dd7 33.V:d5 c:d5 34.S:e5 Vc8 35.S:f5 g:f5 36.J:h7 D:h7 37.Dg5+ Kf8 38.Df6+ Df7 39.D:b6 Ke8 40.Kg2 Vc2 41.h4 De7 42.Dg6+ Sf7 s remízou alebo: 18. – c5 19.Vfd1 Va6 20.Jh4 V:h4 21.g:h4 S:h2+ 22.Kf1 Vd6 23.V:d6 S:d6 24.Sh3 Dc7 25.S:d7 J:d7 26.S:g7 Dc6 27.Sh6 Sf8 28.Se3 Df3 29.Ke1 Sg7 30.Dc1 Dh1+ 31.Ke2 D:h4 32.Dd2 Jf8 33.D:a5 Dh5+ 34.Kd2 Dd5+ 35.Kc2 De4+ 36.Vd3 c4 37.b:c4 D:

Západoslovenské múzeum

Múzejné nám. 3, tel. 033/5512913, 033/5512 911, e-mail: zsmuzeum@zupa-tt.sk, info: www.zsmuzeum.sk
Otváracie hodiny:
Ut – pia 8.30 – 17.00
Víkend 11.00 – 17.00
V pondelok zatvorené

EXPOZÍCIE .....
Príroda Malých Karpát, Sakrálné pamiatky, Kampanologická expozícia, Oratórium, Štefan Cyril Parrák – Pocta kráľovi zberateľov, Osobnosti športu TTSK, Klarisky v Trnave, Krása zašlých čias, Archeologická expozícia, Ľudový textil trnavského regiónu

VÝSTAVY .....
■ **MAROKO OČAMI GEOLÓGA**
Geologická výstava
Výstava sprístupnená od 10. 5. 2022
do 30. 4. 2023
■ **RODINA V TRADIČNEJ ĽUDOVEJ KULTÚRE ZÁHORIA**
Výstava prevzatá zo Záhorského múzea v Skalici
Vernisáž v sobotu 14. 5. 2022
o 19.30 h v rámci podujatia Noc múzeí a galérií 2022
do 30. 10. 2022
■ **TRNAVSKÝ OBJEKTÍV 2022**
Súťažná prehliadka neprofesionálnej fotografie z okresov Trnava, Hlohovec a Piešťany, pripra-

vuje Trnavské osvetové stredisko do 30. mája 2022

■ **KREHKÉ SVETY**
Maľby na skle zo zbierok múzea do 30. júna 2022
■ **TREŤOHORNÉ MORE**
Geologická výstava do 30. 4. 2022
■ **DETSKÝ SVET**
Výstava pre malých i veľkých do 31. 12. 2024

ZBIERKOVÝ PREDMET MESIACA
Tradičný odev z regiónu Záhorie

PODUJATIA .....
■ **NOC MÚZEÍ A GALÉRIÍ 2022**
Podujatie v sobotu 14. mája od 17.00 do 22.00 h
■ **21. mája o 14.00 h**
ŠKOLA ĽUDOVÝCH REMESIEL
Kurz tkania na doštičke a krosnách pod vedením Evy Švorcovej
Na objednanie

DOM HUDBY M. SCHNEIDERA TRNAVSKÉHO
Ul. M. Schneidera Trnavského 5, Trnava
OTVÁRACIE HODINY:
Ut – pia 8.30 – 12.30 na objednanie
13.00 – 14.30 prítomný lektor v budove
V pondelok zatvorené
Víkend 11.00 – 17.00 – pre vopred objednané skupiny nad 10 návštevníkov. Víkendovú návštevu prosíme ohlasovať v pondelok – štvrtok na tel. č. 033/ 5512 913

EXPOZÍCIE .....
ŽIVOT A DIELO MIKULÁŠA SCHNEIDERA TRNAVSKÉHO DOBRO – DVORANA SLÁVY
■ **S LÁSKOU ZA PRAVDU**
Unikátny nábytkový súbor z pozostalosti Mons. ThDr. Pavla Jantauscha, prvého apoštolského administrátora Apoštolskej administratúry v Trnave
■ **NOC MÚZEÍ A GALÉRIÍ 2022**
Podujatie v sobotu 14. mája v Dome hudby Mikuláša Schneidera Trnavského od 17.00 do 18.30 h

MÚZEUM KNIŽNEJ KULTÚRY
Námestie sv. Mikuláša 10, tel. č. 033/5514421
OTVÁRACIE HODINY:
Ut – pia 8.30 – 12.30 prítomný lektor v budove
13.00 – 15.00 na objednanie
V pondelok zatvorené
Víkend 11.00 – 17.00 pre vopred objednané skupiny nad 10 návštevníkov. Víkendovú návštevu prosíme ohlasovať v pondelok – štvrtok na tel. č. 033/ 5512 913

EXPOZÍCIE .....
WILLIAM SCHIFFER
Život a dielo sochára a medailéra

VÝSTAVY .....
SEDEMŇASTE STOROČIE SLOVOM A OBRAZOM
Historické tlače z fondov Západoslovenského múzea do 31. 3. 2023

SLOVÁCI, PÍŠTE PO SLOVENSKY!
do 31. 12. 2022

Knižnica J. Fándlyho

■ **13. mája a vo výpožičných oddeleniach a pobočkách knižnice BEZPLATNÁ REGISTRÁCIA DO KNIŽNICE**

Pre všetkých záujemcov pri príležitosti otvorenia Verejnej knižnice mesta Trnava (95. výročie)

■ **4. mája o 17.00 h v čitárni TRNAVSKÁ POETIKA**

Host: írsky básnik a prozaik John Minahane, moderujú Pavol Tomašovič a Štefan Kuzma. Hudba: Jana Andevská

■ **11. mája o 17.00 h v čitárni BEAT. KNIHA ÚTEKOV**

Host: dramatik, básnik, prozaik, režisér, scenárista a herec Viliam Klimáček, moderuje Jozef Dado Nagy

■ **18. mája o 17.00 h v čitárni ZAMILOVANÁ PANI BETTY**

Prednáška českého dokumentaristu a novinára Stanislava Motla

■ **19. mája o 10.00 h v učebni KINO PRE NEVIDIACICH A SLABOZRÁKÝCH**

Premietanie filmu Adam Šangala s audio komentárom a obrazom v spolupráci so Slovenskou knižnicou pre nevidiacich M. Hrebendu v Levoči

■ **25. mája o 17.00 h v čitárni ZDRAVIE Z BYLINIEK**

Stretnutie s bylinkárkou a autorkou kníh Annou Kopáčovou

■ **26. mája o 17.00 h v čitárni LATRÍNA MAGIKA**

Nová básnická zbierka básnika a pedagóga Juraja Žemberu, moderujú Pavol Tomašovič a Štefan Kuzma

■ **30. mája o 17.00 h v čitárni O KNIHE PRI KÁVE**

čitateľský klub

■ **Každú stredu o 14.00 h v učebni SCRABBLE V KNIŽNICI**

Pravidelné stretnutia seniorov pri slovnej hre Scrabble

PRE ŠTUDENTOV .....

■ **23. mája o 10.00 h v čitárni DOBRODRUŽSTVO HISTÓRIE SLOVENČINY**

Stretnutie študentov s jazykovedcom Jurajom Hladkým, moderuje Martin Jurčo

■ **31. mája o 10.00 h v čitárni KNIHA, SCENÁR, FILM**

Stretnutie študentov so spisovateľom, pedagógom, scenáristom a dramaturgom Petrom Balkom, moderuje Jozef Dado Nagy

PONUKA PRE STREDNÉ ŠKOLY

■ **PREZENTÁCIE**

Informačná príprava pre študentov stredných škôl 95 rokov Knižnice Juraja Fándlyho v Trnave

Juraj Fándly, obyčajný farár z Naháča

Michal Milan Harminc (1869 – 1954), architekt dvoch storočí Vyhľadávanie v elektronických informačných zdrojoch

Termín a tému podujatia je potrebné vopred dohodnúť, kontakt: bio@kniznicatrnava.sk, 033/5511782, kl.14

■ **MIKULÁŠ SCHNEIDER TRNAVSKÝ**

Hudobno-slovné pásmo o hudobnom skladateľovi určené pre študentov SŠ, kontakt: 033/5511590, hudobne_oddelenie@kniznicatrnava.sk, hudobné oddelenie, Ul. M. Schneidera Trnavského 5

ŠKOLENIE .....

■ **KREATÍVNE V KNIŽNICI**

Kurzy 3D modelovania, 3D tlače, programovanie micro:bitov pre záujemcov od 7 do 99 rokov.

Počet účastníkov je obmedzený, kontakt: bio@kniznicatrnava.sk, 033/5511782, kl.14

■ **10. a 24. mája o 15.00 h KINDLOTÉKA**

PRE DETI A MLÁDEŽ .....

■ **TVORIVÉ ŠTVRTKY**

5. mája o 14.00 h v oddelení pre deti

DEŇ MATIEK – našim mamičkám a babičkám

Počet účastníkov obmedzený, kontakt: 033/5511782, kl. 15, det-ske@kniznicatrnava.sk

■ **9. mája o 10.00 h v herni POZOR, BODKOVANÝ PES**

Stretnutie so spisovateľkou Veronikou Šikulovou

■ **10. mája o 10.00 h v herni MAMA KLUB**

Klubové stretnutie s mamičkami a ich deťmi. Téma: o šatkovaní s lektorkou Veronikou Vargovou

■ **10. mája o 15.00 h v oddelení pre deti SKÚS TO S NAMI**

Komiksový workshop pre deti s dizajnérom Filipom Horníkom

■ **13. mája o 10.00 h v pobočke Tulipán DEŇ TULIPÁNOV**

Stretnutie detí s regionálnymi autormi – Ján Čápka, Oľga Kohútiková, Beáta Kuracinová Vargová, Oksana Lukomska, Svetlana Majchráková, Gabriela Spustová-Izakovičová, Miroslava Varáčková

■ **17. mája o 15.30 h v herni ČAROVNÝ SVET S UKRAJINSKÝMI ROZPRÁVKAMI**

Čítanie pre deti v ukrajinskom jazyku s Oksanou Lukomskou, ilustrátorkou ukrajinského pôvodu žijúcou na Slovensku

■ **19. mája o 10.00 h v pobočke Tulipán PSÍK, KTORÝ POMÁHA**

A PRACUJE

Stretnutie s nevidiacou Evou Baránikovou a jej vodiacim psom Riom

■ **24. mája o 10.30 h v herni MAMA KLUB**

Klubové stretnutie s mamičkami a ich deťmi, čítanie pre malíčkových spojené s preskakaním lekien so žabkou

■ **27. mája o 10.00 h v hudobnom oddelení MÔJ ŽIVOT S HUDBOU**

Stretnutie s talentovanou akordeonistkou Emou Rapavou spojené s koncertom

■ **30. mája o 10.00 h v pobočke Tulipán AKO CHRÁNIŤ VČIELKY**

A SEBA, sa dozviete od spisovateľky Ga-

briely Spustovej-Izakovičovej

■ **31. mája o 10.00 h**

v pobočke Tulipán

DEŇ OTVÁRANIA STUDNIČIEK

O ochrane prírody s koordinátorom environmentálnej výchovy Miroslavom Kudlom

■ **MIKULÁŠ SCHNEIDER**

TRNAVSKÝ

Hudobno-slovné pásmo o hudobnom skladateľovi určené pre žiakov 2. stupňa ZŠ, kontakt: 033/5511590, hudobne_oddelenie@kniznicatrnava.sk, hudobné oddelenie, Ul. M. Schneidera Trnavského 5

PRE TÍNEĎŽEROV .....

■ **20. mája o 15.00 h v herni**

TÍNEĎŽERSKÉ STRETKO

Stretnutie pri spoločenských hrách

■ **23. mája o 10.00 h herni**

ADRIANIN PRVÝ PRÍPAD

Stretnutie so spisovateľkou Jelou Mlčochovou

■ **27. mája o 15.00 h v herni**

TÍNEĎŽERSKÉ STRETKO

Téma: debata o knihe Harry Potter a Kameň mudrcov

■ **31. mája o 12.00 h**

v pobočke Tulipán

DEŇ OTVÁRANIA

STUDNIČIEK

O ochrane prírody s koordinátorom environmentálnej výchovy Miroslavom Kudlom

VÝSTAVY

■ **KNIŽNICA V ČASE**

Výstava fotografií na schodisku zachytávajúca históriu knižnice

SLEDUJTE NÁS

<https://www.kniznicatrnava.sk/>

<https://www.facebook.com/kniznicatrnava/>

<https://www.youtube.com/kniznicatrnava/>

<https://www.youtube.com/kniznicatrnava/>

Galéria Jána Koniarka

■ **Pavel Korbička: PERSPEKTÍVY SVETLA**

kurátor: Vladimír Beskid

Pavel Korbička (1972) sa pred-

stavuje slovenskému publiku ako renomovaný český intermediálny umelec, ktorý dominantne pracuje s priestorom a svetlom. Do synagógy prináša konšteláciu v troch úrovniach. V spodnej hale vytvára s pomocou polykarbonátových transparentných platní magický svetelný labyrint, na empore sa vznáša subtilná inštalácia z bielych neónov. Atmosféru bude dokresľovať laserová projekcia. do 24 apríla v Synagóge – Centre súčasného umenia

■ **Bohdan Hostiňák: NADVIHNUTÝ DOM**

kurátor: Vladimír Beskid
Bohdan Hostiňák (nar. 1968, Svidník) je výraznou osobnosťou súčasnej slovenskej maľby. Od svojich štúdií na VŠVU v Bratislave (1991 – 97) modeluje vlastný maliarsky program, v ktorom rozpracúva osobitú ikonografiu prvkov a tém. Výstava prináša dve základné polohy jeho kódovaného maliarskeho jazyka. Prvá predstavuje overenú neoklaskickú imaginárnu maľbu, kde sa v poussinovskej harmonickej krajine odohrávajú stoické figurálne scény, ovplyvnené gréckou filozofiou a typológiou postáv. Druhú líniu tvoria výjavy s jednoduchou architektúrou a zväčšeného hmyzu a lariev, ktoré narušujú statiku a geometriu domov. V tejto polohe sú komponované aj štylizované ploché krajiny so symbolickým ohňom.

do 7 mája v Koppelovej vile

■ **JOZEF DÓKA st. – JÚLIUS**

BARTEK: 1959 – 1991

kurátor: Filip Krutek

Výstavný projekt prezentuje monumentálnu tvorbu a práce v architektúre autorského kolektívu Jozef Dóka st. – Július Bartek. Od roku 1959 do 1991 navrhli a zrealizovali výtvarné riešenia pre viac ako 40 architektonických objektov či verejných priestorov na celom Slovensku, špeciálne však v Trnave. Výtvarnú intervenciu chápal ako organické vyústenie architektúry a aj preto sa v rámci jednej budovy, objektu či verejného priestoru často prezentovali via-

cerými soliternými dielami, ktoré spoločne definovali komplexný vizuálne-priestorový dialóg. Týmto spôsobom zrealizovali takmer stovku soliterných výtvarných diel pre architektúru, čo ich priraduje k najplodnejším „monumentalistom“ na Slovensku.

do 7 mája v Koppelovej vile

Divadlo Jána Palárika

VEĽKÁ SÁLA .....

■ 3. utorok / 19.00 (2 h 40 min s prestávkou) Veľká sála

Agatha Christie: PAVUČINA

Čo by ste robili, ak by ste jedného dňa u seba v knižnici našli mŕtvolu? Napínať detektívna komédia z pera najpredávanejšej autorky na svete.

■ 4. streda / 19.00 MIZANTROP

Nové spracovanie známej Molierovej komédie odhaľuje pokynstvo v súčasnom šoubiznise. A nielen v ňom.

■ 6. piatok / 19.00 SLUHA

DVOCH PÁNOV

Majstrovská renesančná veselohra o prefíkanom sluhovi Truffaldinovi.

■ 12. štvrtok / 10.00 / verejná

generálka

Martin Čičvák: FINÁLE SVETA

(hudobná komédia)

Nahliadnite do skúšobne práve sa rodiacej kapely. Pripravte sa na divokú hudobnú šou, ktorá búra všetky tabu – verejná generálka

■ 12. štvrtok / 19.00 /

predpremiéra

Martin Čičvák: FINÁLE SVETA

(hudobná komédia)

Nahliadnite do skúšobne práve sa rodiacej kapely. Pripravte sa na divokú hudobnú šou, ktorá búra všetky tabu.

■ 13. piatok / 19.00 PREMIÉRA

Martin Čičvák: FINÁLE SVETA

(hudobná komédia)

Nahliadnite do skúšobne práve sa rodiacej kapely. Pripravte sa na divokú hudobnú šou, ktorá búra všetky tabu.

■ 14. sobota / 19.00 FINÁLE

SVETA

■ 15. nedeľa / 17.00 + stráženie

deti

Mariana Luteránová a Ján Luterán: **DOKONALÉ DIEŤA**
Autorská komédia Dokonalé dieťa je o našich deťoch, ale nie pre naše deti. Je to terapia pre všetkých unavených rodičov, ktorí potrebujú aspoň chvíľu oddychu. Bez kriku, plaču či prebalovania.

■ 18. streda / 10.00 **VELRYBA GRÉTA**

Rozprávka o podmoorskej speváčke Gréte a jej kamarátoch muzikantoch nám ukáže, že každý z nás môže spraviť zo sveta krajšie miesto na život.
18. streda / 19.00 **ZLOMATKA**
Hra plná talianskeho temperamentu. Matka vie, čo je pre jej syna dobré. Lepšie, ako on sám.

■ 19. štvrtok / 19.00

SEN NOCI SVÄTOJÁNSKEJ (SKD Martin)

Takmer celý súbor SKD v jednej z najslávnejších Shakespearových komédií.

■ 20. piatok / 19.00 **FUTBAL ALEBO BÍLY ANDEL V PEKLE**
Dokumentárny kabaret o vášni k športu a zápase, ktorý zmenil históriu trnavského futbalu.

21. sobota / 19.00 **PAVUČINA**
Čo by ste robili, keby ste jedného dňa u seba v knižnici našli mŕtvolu? Napínava detektívna komédia z pera Agathy Christie, najpredávanejšej autorky na svete.

■ 22. nedeľa / 16.00 **VELRYBA GRÉTA**

Rozprávka o podmoorskej speváčke Gréte a jej kamarátoch muzikantoch nám ukáže, že každý z nás môže spraviť zo sveta krajšie miesto na život.

■ 24. utorok / 10.00 **VELRYBA GRÉTA**

24. utorok / 19.00

Henry Lewis, Jonathan Sayer, Henry Shields:

ZBABRANÁ HRA

Bláznivá hostujúca komédia, ktorá získala množstvo svetových ocenení.

■ 25. streda / 10.00 **MALÝ PRINC**
Rozprávka o vesmírnom putovaní

Malého princa si získa srdcia malých i veľkých.

■ 26. štvrtok / 10.00 **MALÝ PRINC**

■ 27. Piatok - 19.00 (2 h 40 min s prestávkou) **Veľká sála**

Pavučina

Agatha Christie

Čo by ste robili, ak by ste jedného dňa u seba v knižnici našli mŕtvolu? Napínava detektívna komédia z pera Agathy Christie, najpredávanejšej autorky na svete.

■ 28. Sobota - 19.00 **Veľká sála**

Finále sveta (hudobná komédia)

Martin Čičvák

Nahliadnite do skúšobne práve sa rodiacej kapely. Pripravte sa na divokú hudobnú šou, ktorá búra všetky tabu.

ŠTÚDIO .....

■ 4. streda / 9.30, 11.00

AKO SA HUS VYPARÁDILA

Rozprávka o husi, ktorá sa až príliš zamerala na svoj vzhľad, nás učí nachádzať krásu v každom človeku a poukazuje na to, že porovnávať sa s ostatnými sa nikdy nevypláca.

■ 5. štvrtok / 10.00 + diskusia

KOPANEC

Hra podľa skutočnej udalosti.

Štyria chalani a brutálna žúrka, ktorá sa stala pre jedného z nich osudnou.

■ 13. piatok / 11.00

Márió Drgoňa: **FERLINGHETTI**

ALEBO LUNAPARK V HLAVE

Inscenácia, ktorá klope na dvere nepoznaného

■ 15. nedeľa / 10.00 **AKO SA HUS VYPARÁDILA**

■ 17. utorok / 10.00 + diskusia

KOPANEC

Hra podľa skutočnej udalosti.

Štyria chalani a brutálna žúrka, ktorá sa stala pre jedného z nich osudnou.

■ 19. štvrtok / 10.00 **POMALÝ**

SVET ROBERTA CASTLEA

Príbeh o mužovi s dušou dieťaťa nám pripomína, aby sme nikdy neprestali veriť v dobrých ľudí.

■ 27. piatok / 9.30, 11.00

AKO SA HUS VYPARÁDILA

Rozprávka o husi, ktorá sa až

príliš zamerala na svoj vzhľad, nás učí nachádzať krásu v každom človeku a poukazuje na to, že porovnávať sa s ostatnými sa nikdy nevypláca.

■ 29. nedeľa / 14.00, 16.00 **AKO SA HUS VYPARÁDILA**

■ 31. utorok / 10.00 **POMALÝ**

SVET ROBERTA CASTLEA

Príbeh o mužovi s dušou dieťaťa nám pripomína, aby sme nikdy neprestali veriť v dobrých ľudí.

Trnavské osvetové stredisko

■ **do 30. septembra**

v sídle TTSK

JOZEF ŠOLTĚS – výber z tvorby Autorská výstava výtvarných diel – súčasť projektu KreaTíviTa 2022

■ **do 31. mája v sídle TTSK**

REMINISCENCIA TRNAVSKEJ PALETY

Kolektívna výstava výtvarných diel autorov z trnavského regiónu

■ **do 29. mája v Trnavskom**

osvetovom stredisku

MARIANNA BUBÁNOVÁ

a SILVIA VARGOVÁ

Výstava výtvarných diel v rámci projektu KreaTíviTa 2022

■ **do 31. mája**

v Západoslovenskom múzeu

TRNAVSKÝ OBJEKTÍV 2022

52. ročník regionálnej súťažnej

výstavy neprofesionálnej fotogra-

fickej tvorby tridsiatich autorov

Západoslovenskom múzeu

■ **3. mája o 10.00 h KD Križov-**

vany nad Dudváhom

DETSKÝ FOLKLÓRNY

FESTIVAL

Regionálna súťažná prehliadka

detských folklórnych súborov

z okresov Trnava, Hlohovec

a Piešťany

■ **3. mája o 13.00 h**

KD Križovany nad Dudváhom

DETSKÝ FESTIVAL ĽUDOVEJ

HUDBY

Regionálna súťažná prehliadka

hudobného folklóru detí z okre-

sov Trnava, Hlohovec a Piešťany

■ **6. mája o 10.00 h**

pri Pamätníku osloboditeľov

na Námestí SNP

DEŇ VÍŤAZSTVA NAD FAŠIZMOM

77. výročie ukončenia 2. svetovej vojny

Malý Berlín

■ 6. mája o 19.00 h MAJKA

Divadelno-tanečné predstavenie je inšpirované Majkou z Gurunu z populárneho československého seriálu Spadla z oblakov (1978). Práve prostredníctvom tejto mimozemskej bytosti sa z reklam a televíznych relácií učí, čo to v období socialistického Československa znamená byť ženou. Vo svojej nevinnosti objavuje role, ktoré si navzájom protirečia. Hrdinská občianka a usilovná robotníčka ostro kontrastuje s príťažlivou ženou a starostlivou matkou. Divák sa tak stáva svedkom vnútorného konfliktu medzi rôznymi sociálnymi identitami. Vstupné: 5 € v predpredaji, 8 € na mieste a 4 € zľavnené – seniory, ZŤP, študenti

■ 16. mája o 18.00 h

Kosatík: SLOVENSKÉ STOLETÍ
Opäť nás čaká večer plný literatúry. Tentoraz nás navštívi autor, ktorý sa snaží písať aj o ťažkých historických témach zrozumiteľne a podnetne pre všetkých. Pavel Kosatík predstaví svoju najnovšiu knihu Slovenské stoly. Touto knihou vykračuje zo svojho doterajšieho výhradného záujmu o české dejiny. Sleduje vývojový oblúk, ktorý slovenská spoločnosť opísala v rokoch 1918 – 1998. Moderuje Ľubo Šulko.

■ 20. mája o 19.00 h

Divadlo Kontra: MALÝ SOBÍK
Predstavenie Malý sobík od škótskeho spisovateľa a stand up komika Richarda Gadda je skutočným príbehom o zvláštnom vzťahu s jeho stalkerkou. Malý Sobík je komediálna dráma o tom, ako ho tento vzťah ovplyvnil a nakoniec prinútil čeliť temnej traume, no je aj portrétom súčasnej doby a aktuálnych problémov v spoločnosti.

Vstupné: 7 € v predpredaji, 10 € na mieste, 5 € študenti, seniory a ZŤP

■ 21. mája od 12.00 do 18.00 h LITERÁRNY MAJÁLES V TRNAVSKOM RÁDIU

Máj je tu a s májom prichádza aj Literárny majáles. Ako je už zvykom, každú hodinu budete mať možnosť vypočuť si rozhovor s jedným z osobností knižného sveta. Stačí si naladiť Trnavské rádio (106,2 FM), alebo stream (www.trnavskeradio.sk).

Divadlo Disk

■ 28. mája o 20.00 h v Divadelnom štúdiu DISK

Blaho Uhlár a kolektív DISK: SOLITUDO – derniéra

Brutálna satira o samote, kríze morálky, hodnôt a vzťahov v spoločnosti.

Réžia: Blaho Uhlár, účinkujú: Monika Babicová, Jozef Belica, Daniel Duban, Missi Chudá, Braňo Mosný, Ján Rampák, Betka Sersenová a Peter Tilajčík. Výtvarná spolupráca: Miriam Struhárová, hudba: Jozef Belica, svetlá: Blaho Uhlár, zvuky: Michal Žák, foto: Ctibor Bachratý

Súbor DISK sa v pozmenenej zostave pokúša spoznať a zmapovať situáciu, v ktorej sa človek často ocitá – samotu. Pre niekoho je bolesťou, pre niekoho vykúpením. Sám môže byť človek na opustenom ostrove, ale aj uprostred ľudí. Samota môže spôsobiť psychickú traumu, ale aj regenerovať vnútro človeka. Rôzne pohľady na samotu sa herci pokúšajú vyjadriť dynamickými výstupmi, veľmi často s komickým až groteskným akcentom.

Projekt podporili: Nadácia Tatra banky, Ministerstvo kultúry Slovenskej republiky, MESTO TRNAVA a Trnavský samosprávny kraj
Vstupné: 5 eur, študenti, ZŤP a seniory 3 eurá

Predpredaj: TIC Trnava a <https://gooout.net/sk/solitudo/szrpcgt/>
Rezervácie: daniel@duban.sk

Trnavská hudobná jar

54. ročník festivalu klasickej hudby

■ nedeľa 1. mája o 19.00 h Zrkadlová sieň Divadla Jána Palárika POÉZIA HUDBY – HUDBA POÉZIE

VARGA QUARTETT

L. van Beethoven, J. W. Goethe, E. Mörike, F. Schiller, F. Schubert

■ nedeľa 8. mája o 19.00 h Zrkadlová sieň Divadla Jána Palárika

CHOPIN A JEHO SÚČASNÍCI

Tereza Kaban, klavír / PL

Henryk Blazej, flauta / PL

F. Chopin, F. Liszt, R. Schumann, I. F. Dobrzynski, H. Wieniawski

■ nedeľa, 22. mája o 19.00 h Zrkadlová sieň Divadla Jána Palárika

PIESNE A ÁRIE 20. STOROČIA

Gloria Novakova – soprán, Tatiana Hajzušová – soprán, Robert Pechanec – klavír

L. Bernstein, G. Gershwin, E. Suchoň, G. C. Menotti, F. Obradors, J. Rodrigo

■ piatok, 27. mája o 19.00 h Západoslovenské múzeum MOZARTOV ČAROVNÝ ROH

Lotz Trio

W. A. Mozart

■ piatok, 10. júna o 20.00 h Bazilika sv. Mikuláša MUSICA TIRNAVIENSIS

Solamente naturali etc.

Hilda Gulyas, soprán

Helga Varga Bach, soprán

Matúš Šimko, tenor

Matúš Trávníček, bas

Martina Bernášková, flauto traverso

www.trnavskajar.com

ww.kultura.trnava.sk

Sakrálné pamiatky

■ BAZILIKA SV. MIKULÁŠA
máj, jún, september, október:
pondelok – piatok: 10.00 – 12.30,
14.00 – 16.00
nedeľa: 14.00 – 17.00
sobota: Len pre klientov Trnava
Tourism

júl, august:
pondelok – piatok: 10.00 – 12.30,
14.00 – 17.00
nedeľa: 14.00 – 17.00
sobota: Len pre klientov Trnava
Tourism
■ **KATEDRÁLA SV. JÁNA
KRSTITEĽA**
máj – október:
pondelok – piatok: 10.00 – 12.30,
14.00 – 16.00
sobota: 11.00 – 16.00

Májový kvet

■ 19. – 22. mája na Trojičnom námestí a na Hlavnej ulici MÁJOVÝ KVET

Trnavský kvetinový rínok

■ štvrtok 19. mája

8.00 – 18.00 h Kvetinový trh

■ piatok 20. mája

8.00 – 18.00 h Kvetinový trh

10.00 h KVETINOVÝ SPRIEVOD

Vyzdob si s kvetmi kočík, kolo-
bežku, skateboard, odrážadlo
a hlavne seba a pripoj sa do
sprievodu kvetov

10.15 h KRÁĽOVSTVO NA POVALE

– divadlo pre deti

14.00 h florista MÁRIO MAŠKA

– prednáška

15.30 h VESELÉ MAKRAMÉ

– workshop

17.00 h VÁŽKY – koncert

■ sobota 21. mája

8.00 – 18.00 h Kvetinový trh

11.00 h KRÁĽOVSTVO NA POVALE

– divadlo pre deti

14.00 h JAKUB VRIČAN – ekolo-
gický workshop

15.30 h VESELÉ MAKRAMÉ

– workshop

17.00 h ŠPANIEL RUSS – koncert

■ nedeľa 22. mája

8.00 – 18.00 h Kvetinový trh

11.00 h KRÁĽOVSTVO NA POVALE

– divadlo pre deti

14.00 h JAKUB VRIČAN – ekolo-
gický workshop

15.30 h VESELÉ MAKRAMÉ

– workshop

17.00 h ERØ – koncert

Štátny archív

■ V ZNAMENÍ SV. FLORIÁNA

Výstava z histórie dobrovoľných ha-
sičských zborov v trnavskom okrese
od 5. mája do 30. septembra vždy
od pondelka do štvrtka od 8.30 do
14.30 h na Štefánikovej 7

■ Každoročné oslavy patróna
hasičov a záchranárov sv. Floriána
sú dôvodom nielen na uvedome-
nie si poslania a významu pro-
fesionálnych hasičských a zá-
chranných zborov a dobrovoľných
hasičských zborov, ale sú aj po-
ďakovaním za často nebezpečnú
prácu hasičov v prospech ľudské-
ho spoločenstva. O ich nenahra-
diteľnej pomoci sme sa mohli pre-
svedčiť aj počas posledných dvoch
pandemických rokov. Pri priležitosti
tohtoročného Medzinárodného
dňa hasičov ponúkame verejnosti
prehliadku výstavy, ktorá mapuje
činnosť a fungovanie jednotlivých
DHZ v trnavskom okrese. Výstava
nadväzuje na úspešný výstavný
projekt Bohu na slávu, blížnemu
na pomoc, ktorý priblížil 150-ročné
fungovanie Dobrovoľného hasič-
ského zboru v Trnave a verejnosť
si ho mohla pozrieť v rokoch 2018
– 2019 v Štátnom archíve v Trnave.

■ ZA HUMOROM

DO HISTÓRIE

Od 20. mája do 30. decembra
vždy od pondelka do štvrtka od
8.30 do 14.30 h na Štefánikovej 7
Nevšedná a zaujímavá výstava,
kde hlavnú úlohu hrá humor a
jeho podoby v minulosti. A nie
sú to iba vtipy! Trnavskí archivári
„pátrali“ po podobách humoru vo
vyššie troch kilometroch archívnych
dokumentov a vy uvidíte výsledky
ich niekoľkomesačného výsku-
mu. Pozývame vás prejsť cestou
humoru od roku 1542 až do sú-
časnosti.

Vino Tirnavia

**Zažite jedinečný vinársky
festival Víno Tirnavia v centre
mesta a ochutnajte špičkové**

medailové vína ocenené prestížnou porotou 27. – 28. mája od 16.00 do 22.00 h na Hlavnej ulici a nádvorí radnice

■ 27. mája na Hlavnej ulici
17.00 h PAPER MOON TRIO
– šarmantné dámske vokálne trio
s hudbou v štýle 20. a 30. rokov
19.30 h KUŠTÁROVCI –
evergreenová kapela
■ 28. mája na Hlavnej ulici
17.00 h VANESSA ŠARKŔZI &
MILOŠ BIHÁRY
20.30 h FUNNY FELLOWS
– swingová kapela

Paličkovaná čipka

■ 23. – 27. mája od 10.00 do 17.00 h v dennom centre Senior na Hlavnej 8 VÝSTAVA

PALIČKOVANEJ ČIPKY

Jedinečná ukážka tvorby šikov-
ných žien z trnavského Klubu
paličkovanej čipky. Už dlhší čas sa
s veľkou láskou venujú tejto sta-
rodávnej technike, ktorá prišla na
Slovensko v 16. a 17. storočí spolu
s nemeckými baníckymi rodina-
mi, a teraz po prvý raz predstavia
svoje práce verejnosti. Výstava je
organizovaná v spolupráci s den-
ným centrom Senior Trnava.

Prengo Cup

■ 23. – 26. júna na Hlavnej ulici pred radnicou 25. júna na ihriskách Lokomotívy PRENGO CUP

Jubilejný 10. ročník najväčšieho
slovenského turnaja v malom fut-
bale. Hrať sa bude 25. júna tradič-
ne v skupinách, play-off a štvrtfi-
nálovými zápasmi na Lokomotíve.
Vo štvrtok 23. júna bude na ihris-
ku na Hlavnej ulici turnaj základ-
ných škôl, v piatok 24. júna turnaj
stredných škôl a večer zápasy
hráčov nad 60 rokov. Finálové
vyvrcholenie turnaja sa uskutoční
na Hlavnej ulici v sobotu 25. júna,
v nedeľu si budú môcť ihrisko
vyskúšať prípravkari. ■

Májový kvet

Štvrtok
19. 5. 2022

8.00 – 18.00 h
Kvetinový trh

Piatok
20. 5. 2022

8.00 – 18.00 h
Kvetinový trh

10.00 h
Kvetinový sprievod
*Vyzdob si s kvetmi kočík,
kolobežku, skateboard,
odrážadlo, no hlavne seba
a pripoj sa do Sprievodu kvetov.*

10.15 h
Kráľovstvo na Povale
divadlo pre deti

14.00 h
Máριο Maška
prednáška

15.30 h
Veselé makramé
workshop

17.00 h
Vážky
koncert

Sobota
21. 5. 2022

8.00 – 18.00 h
Kvetinový trh

11.00 h
Kráľovstvo na Povale
divadlo pre deti

14.00 h
Jakub Vričan
eko workshop

15.30 h
Veselé makramé
workshop

17.00 h
Španiel Russ
koncert

Nedeľa
22. 5. 2022

8.00 – 18.00 h
Kvetinový trh

11.00 h
Kráľovstvo na Povale
divadlo pre deti

14.00 h
Jakub Vričan
eko workshop

15.30 h
Veselé makramé

17.00 h
ERØ
koncert

Program